

**OCENA STANU
SANITARNEGO
POWIATU
ŻYWIECKIEGO
W 2019 R.**

Głównym celem działania Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobieganie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych, poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska, a także prowadzenie działalności oświatowo-zdrowotnej.

Cele te były realizowane przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu w ramach posiadanych kompetencji i na podstawie obowiązujących przepisów prawnych.

Powiat Żywiecki położony jest bezpośrednio przy granicy Polski w południowej części województwa śląskiego. Zajmuje obszar o powierzchni blisko 1040 km² (co stanowi 8,4% całości powierzchni województwa z liczbą mieszkańców około: 153 226 (tj. 3,4% ludności województwa). Gęstość zaludnienia 147 osób/km². Obejmuje swoim zasięgiem 15 gmin (jedna gmina miejska – Żywiec i czternaście gmin wiejskich).

Jest to region rozległy obejmujący obszar Kotliny Żywieckiej i pasma Beskidów (w tym jezior Żywieckiego i Międzybrodzkiego). Ze względu na swoje górskie położenie i walory krajobrazowe jest regionem o wybitnie turystycznej specyfice, z przewagą zakładów przemysłowych małych i średnich. Rozwijająca się stale baza turystyczno-rekreacyjna umożliwia całoroczny wypoczynek, a bogate dziedzictwo kulturowe - nadal żywe tradycje, zwyczaje i obrzędy górali beskidzkich oraz zabytki świadczące o wspaniałej przeszłości tej ziemi: siedziby rodów magnackich, dworki, drewniane kościółki, przydrożne kapliczki i góralskie chaty, są jego niesamowitym dopełnieniem.

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w Powiecie Żywieckim.

Do najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej należy ochrona zdrowia mieszkańców przed wpływem czynników szkodliwych i uciążliwych, zapobieganie powstawaniu chorób zakaźnych oraz ich zwalczanie.

Ustawa z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2019r., poz. 1239 z późn. zm.) zobowiązuje lekarzy do ich zgłaszania, a laboratoria przeprowadzające badania do zgłaszania biologicznych czynników chorobotwórczych. Natomiast rolą państwowej inspekcji sanitarnej jest obowiązek ich rejestracji oraz analizowanie bieżącej sytuacji epidemiologicznej.

W 2019r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu prowadził nadzór nad profilaktyką i zwalczaniem chorób zakaźnych, nad działaniami związanymi z wdrażaniem programu zwalczania zakażeń szpitalnych oraz dokonywał analizy zgłoszeń i zachorowań na choroby zakaźne.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa zarówno pacjentów jak i personelu medycznego egzekwowano prawidłowe stosowanie zasad aseptyki i antyseptyki. Ogólnie sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych w minionym roku oceniono jako korzystnie stabilną.

Analizę sytuacji epidemiologicznej powiatu żywieckiego za 2019r. sporządzono na podstawie danych pochodzących z wywiadów epidemiologicznych, formularzy zgłoszeń zachorowań/podejrzeń zachorowań na poszczególne jednostki chorobowe oraz sprawozdań sporządzanych przez pracowników PSSE w Żywcu w nadzorze epidemiologicznym, tj.:

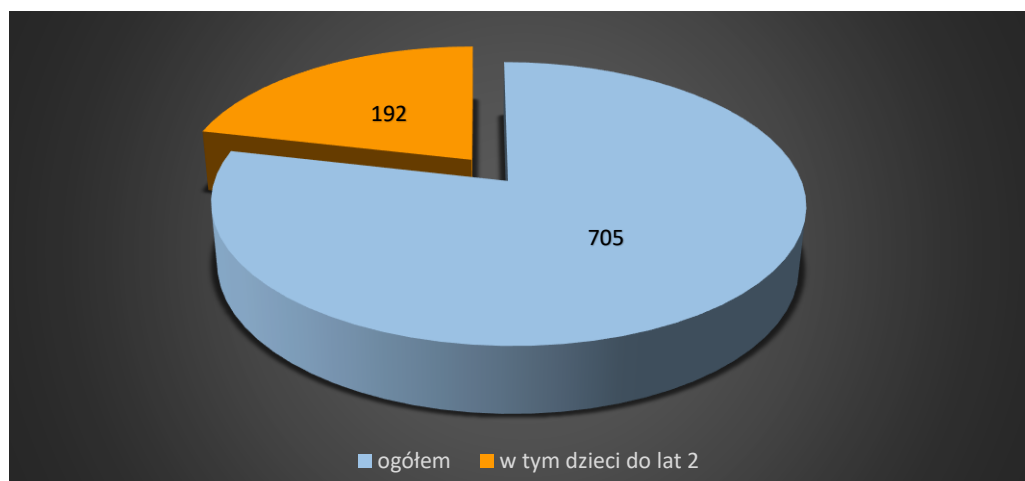
- sprawozdań MZ-56 o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach;
- sprawozdań o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na grypę;
- sprawozdań o zachorowaniach na wybrane choroby zakaźne według stanu zaszczepienia, płci, wieku oraz miejsca zamieszkania;
- raportów o przypadkach ostrych porażeni wiotkich (OPW) lub *poliomyelitis*;
- raportów o zgonach oraz podejrzeniach zgonów z powodu choroby zakaźnej.

Zapadalność zdefiniowano jako liczbę nowo zarejestrowanych jednostek chorobowych w określonym czasie, która przypada na określoną jednostkę populacji. Powyższy współczynnik został obliczony na 100 tys. mieszkańców.

ZAKAŻENIA JELITOWE I ZATRUCIA POKRMOWE

W roku 2019 zarejestrowano łącznie 705 przypadków zatruc i zakażeń pokarmowych, z czego ponad 27,2% u dzieci do lat 2 (192 przypadki).

Wykres 1. Liczba zatruc i zakażeń pokarmowych w 2019r. na terenie powiatu żywieckiego.

Liczba ta zwiększyła się w stosunku do roku 2018, kiedy to zarejestrowano ogółem 591 tego rodzaju zachorowań, z czego ponad 32% dotyczyła dzieci do lat 2 (192 przypadki).

Na skutek zatrucia lub zakażenia pokarmowego w minionym roku leczenia szpitalnego wymagało 347 osób, tj. ponad 49%.

Tabela 1. Liczba zachorowań oraz odsetek hospitalizowanych z powodu zakażeń i zatruc pokarmowych w powiecie żywieckim w 2019 roku

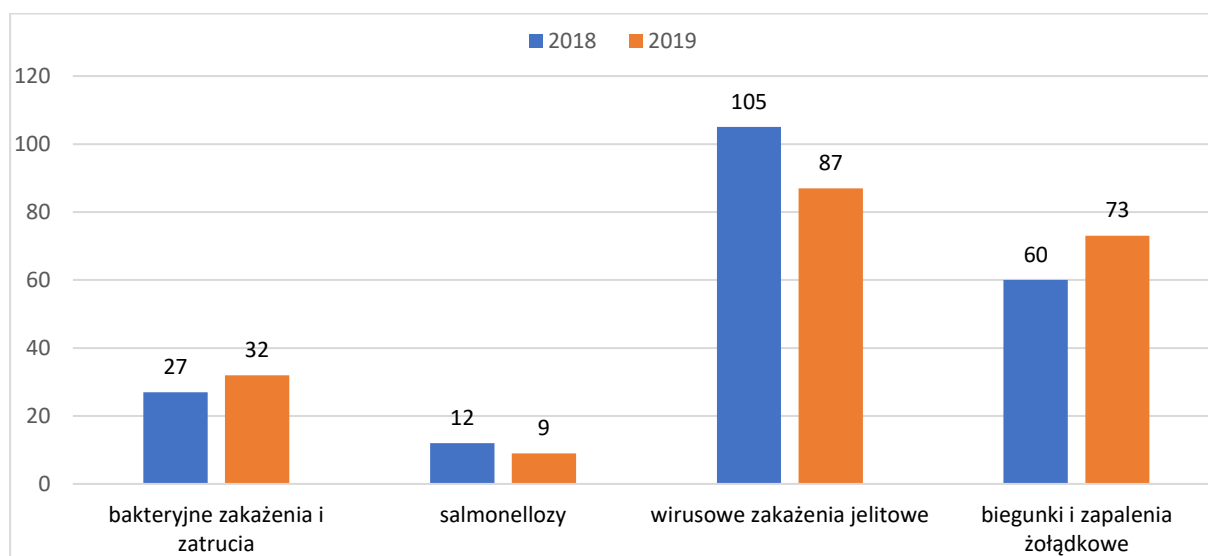
jednostka chorobowa	liczba zachorowań	hospitalizacja
Zakażenia jelitowe i zatrucia o etiologii bakteryjnej	295	165
Zakażenie jelitowe o etiologii pasożytniczej – lamblioza (giardioza)	2	0
Zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej	160	152
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	248	30

Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO (bliżej nieokreślone), o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu stanowiły w 2019r. ponad 35% wszystkich zachorowań, a zatem o 3% więcej niż w roku 2018.

Największy udział w ogólnej liczbie zachorowań miały zakażenia jelitowe i zatrucia o etiologii bakteryjnej – 295 zachorowań (tj. 41,8%), w 2018r. - 201 zachorowań (tj. 34%). W omawianym roku dzieci do lat 2 stanowiły 10,9% chorych.

Dopiero w następnej kolejności klasyfikowały się zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej – 160 zachorowań (tj. blisko 23%), w tym 87 zachorowań dotyczących dzieci w wieku do lat 2.

Wykres 2. Bakteryjne zakażenia i zatrucia, wirusowe zakażenia jelitowe oraz biegunki i zapalenia żołądkowe u dzieci do lat 2 w powiecie żywieckim w latach 2018 -2019.

Z prowadzonego nadzoru epidemiologicznego wynika, że liczba wirusowych zakażeń jelitowych w 2019r. zmniejszyła się o blisko 16%. W 2018r. odnotowano 190 zachorowań o etiologii wirusowej, natomiast w omawianym okresie 160 przypadków.

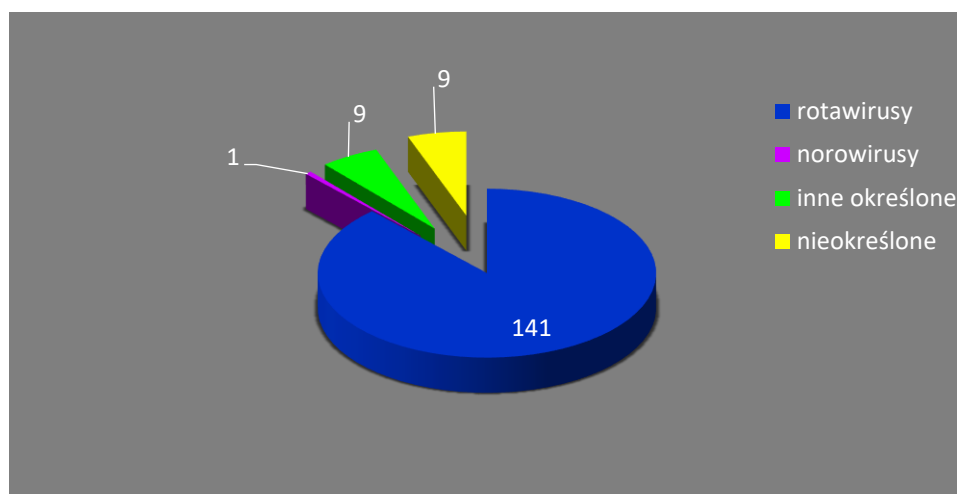
Ponad połowa (tj. 54,3%) zarejestrowanych wirusowych zakażeń jelitowych dotyczyła dzieci do lat 2 (87 przypadki na 160), z czego 152 dzieci wymagało hospitalizacji, tj. 95%.

Główną przyczyną choroby były zakażenia rotawirusami - 141 (blisko 88%). W omawianym okresie zgłoszono 1 przypadek zachorowania wywołanego przez norowirusy (w 2018r. nie zarejestrowano żadnego przypadku).

Wirusy należące do rodziny *Reoviridae* – rotawirusy, są najczęstszym czynnikiem wywołującym biegunki zakaźne u niemowląt i dzieci do 5 roku życia. U dorosłych osób przebieg infekcji rotawirusowej jest zwykle bezobjawowy, jednak u małych dzieci w przebiegu choroby na ogół występują wymioty i biegunka, co może prowadzić do znacznego odwodnienia. Warto wspomnieć, iż w Polsce dostępna jest doustna szczepionka przeciwko rotawirusom zawierająca żywe, atenuowane wirusy. Szczepienia należy rozpocząć u niemowląt w wieku od 6 do 12 tygodnia życia, u których nie występują przeciwwskazania do podania

żywych szczepionek. W powiecie żywieckim z tej formy profilaktyki skorzystało w 2019r. 22% niemowląt.

Wykres 3. Wirusowe zakażenia jelitowe w powiecie żywieckim w 2019 roku.

W stosunku do 2018r. o ponad 32% zwiększyła się liczba zatruc pokarmowych i zakażeń jelitowych o etiologii bakteryjnej (z 201 zachorowań w 2018r. do 295 – w 2019r.).

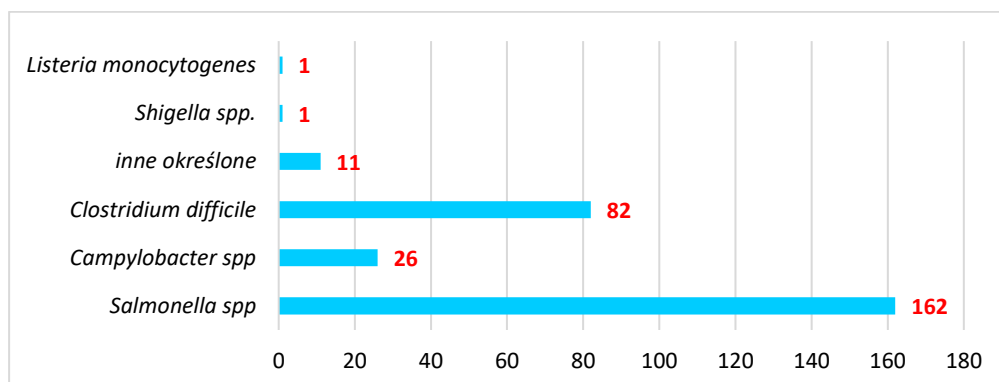
Do czynników etiologicznych, które w minionym roku były główną przyczyną zatruc pokarmowych o podłożu bakteryjnym oraz bakteryjnych zakażeń jelitowych należały:

- ✓ *Salmonella spp.*, które stanowiły blisko 55%;
- ✓ *Clostridium difficile*, które stanowiły blisko 28% ogółu zachorowań;
- ✓ *Campylobacter*, które stanowiły blisko 9%.

W przeciwieństwie do 2018r. w omawianym okresie zarejestrowano 1 przypadek zachorowania na czerwonkę bakteryjną. W roku 2018 odnotowane zostało ognisko szigelozy, które obejmowało 20 przypadków.

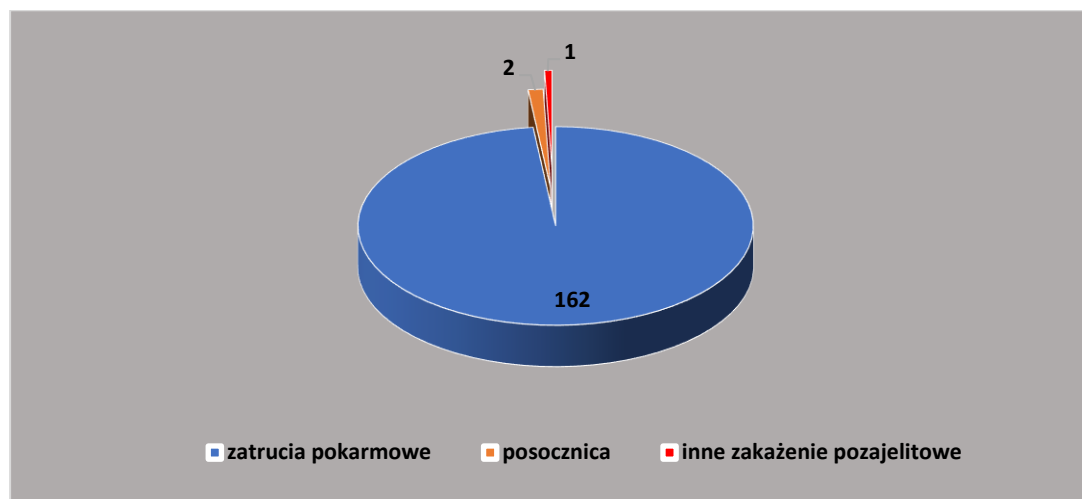
Ponadto w 2019r. odnotowano 1 przypadek Listeriozy.

Wykres 4. Zatrucia pokarmowe o podłożu bakteryjnym oraz zakażenia jelitowe spowodowane przez czynnik bakteryjny w powiecie żywieckim w 2019 roku.

W stosunku do 2018r. w minionym 2019r. o ponad 179 % wzrosła liczba zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie *Salmonella spp.* - z 58 w roku 2018 do 162 w roku 2019. W omawianym okresie tylko 5,5 % tych zachorowań dotyczyło dzieci do lat 2 (w roku 2018 – 20,7 %). Najczęściej izolowanym typem tego patogenu była *Salmonella enteritidis* (tj. ponad 50 % zachorowań). Ponadto wyizolowano pojedynczy przypadek bakterii *Salmonella Agona*. Połowa zachorowań nie była badana (przypadki prawdopodobne bez określenia serotypu).

Wykres 5. Postacie kliniczne salmonelloz w powiecie żywieckim w roku 2019.

Według rejestru nosicieli pałeczek *Salmonella* na dzień 31.12.2019 roku na terenie powiatu żywieckiego zamieszkuje 5 nosicieli tego patogenu. Najczęściej izolowanym serotypem powyższej pałeczki patogennej była *Salmonella Enteritidis*.

W roku 2019 podobnie, jak w 2018r. nie zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego zachorowań na cholerę, dur brzuszny i dury rzekome.

Niewątpliwy wpływ na tak wysoki wzrost salmonelloz w omawianym okresie miało zgłoszone do PPIS w Żywcu w dniu 21.08.2019r. ognisko choroby przenoszonej drogą pokarmową. Dotyczyło ono uczestników zgrupowania Judo przebywających na wypoczynku letnim na terenie naszego powiatu.

Dochodzeniem objęto 256 uczestników pochodzących z różnych powiatów na terenie Polski oraz 5 obywateli z Ukrainy i 57 z Republiki Czech;

Pierwsze zachorowanie wystąpiło w dniu 20.08.2019r., a ostatnie ustalono na dzień 24.08.2019r. Ogólna liczba chorych wśród polskich uczestników wyniosła 132 osoby. Główne objawy to: biegunka, wymioty, bóle głowy, nudności, gorączka. U 54 chorych (tj. blisko 41%) wyhodowano pałeczki *Salmonella enteritidis*. Również u 4 osób biorących udział przy produkcji żywności wyhodowano pałeczki *Salmonella enteritidis* (osoby te nie miały objawów chorobowych, zostały objęte dochodzeniem jako pracujące w kontakcie z żywnością). W związku z tym PPIS w Żywcu wydał w stosunku do tych osób decyzje nakazujące zaniechanie wykonywania prac w styczności z żywnością, przy wykonywaniu których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia lub choroby zakaźnej na inne osoby - do czasu uzyskania orzeczenia o zdolności do wykonywania tych prac.

PPIS w Żywcu wystosował także pisma do Ambasady Republiki Czeskiej w Polsce oraz Ambasady Ukrainy w Polsce dotyczące w/w ogniska celem objęcia nadzorem epidemiologicznym uczestników z tych krajów przebywających na obozie.

W trakcie dochodzenia epidemiologicznego przeprowadzono kontrole sanitarne obiektów, w których produkowana była żywność spożywana przez uczestników zgrupowania i pobrano do badań laboratoryjnych próbki środków spożywczych oraz wymazy sanitarne z rąk osób przygotowujących posiłki oraz ze sprzętu produkcyjnego. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono bakterie *Salmonella enteritidis* w porcjach rosółowych, na powierzchni skorupki 10 jaj i w ciastkach. Biorąc pod uwagę fakt, że pierwsze zachorowania wystąpiły w dniu 20.08.2019r., a w/w żywność pobrana została w dniach późniejszych (*nie było możliwości pobrania żywności spożywanej wcześniej przez uczestników zgrupowania*) oraz stosunkowo skomplikowaną sytuację wskazującą na wiele potencjalnych źródeł czynnika chorobotwórczego (porcje rosółowe, ciastka oraz nosiciele pracujący przy żywności) nie ustalono jednoznacznie, co mogło być źródłem zakażenia.

LISTERIOZA

Listerioza jest chorobą zakaźną zazwyczaj spowodowaną spożyciem pokarmu zanieczyszczonego bakteriami *Listeria monocytogenes*, które występują powszechnie w środowisku naturalnym, w wodzie i w glebie. Zwierzęta zwykle przechodzą infekcję bezobjawowo, a jej skutkiem może być skażenie żywności pochodzenia zwierzęcego, głównie mięsa i mleka. Najczęściej choroba rozwija się po spożyciu niepasteryzowanych produktów mlecznych (m.in. serów pleśniowych, sera feta), niedokładnie umytych surowych owoców i warzyw (melony, kiełki), surowego mięsa, ryb, owoców morza oraz „dań gotowych”, niepoddanych obróbce cieplnej przed spożyciem.

Cechą charakterystyczną *Listeria monocytogenes* jest zdolność do namnażania w temperaturze lodówki. Choroba dotyczy prawie wyłącznie osób starszych, kobiet w ciąży, noworodków, jak również osób z upośledzeniem odporności spowodowanym m.in. chorobami nowotworowymi, leczeniem immunosupresyjnym, cukrzycą, przewlekłą chorobą nerek, alkoholizmem, zakażeniem HIV. U osób z upośledzoną odpornością, osób starszych i noworodków zakażenie prawie zawsze przebiega w sposób inwazyjny.

Objawy listeriozy zwykle pojawiają się kilka (1–2) dni po spożyciu skażonego pokarmu, jednak czas ten może się wydłużyć nawet do 2 miesięcy. Choroba może również przebiegać bezobjawowo.

U osób z prawidłową odpornością listerioza zwykle objawia się gorączką, dreszczami i bólami mięśniowymi, które niekiedy są poprzedzone biegunką wymiotami lub innymi dolegliwościami ze strony przewodu pokarmowego trwającymi 1–3 dni.

Podobnie jak w roku poprzedzającym, w 2019r. na terenie powiatu żywieckiego odnotowano 1 potwierdzony przypadek listeriozy.

Na terenie Polski w okresie od 1.01.2019r. do 31.12.2019r. odnotowano 119 przypadków listeriozy, a współczynnik zapadalności wyniósł 0,31 czyli mniej niż w powiecie żywieckim – 0,65

WIRUSOWE ZAPALENIA WĄTROBY

Wirusowe zapalenia wątroby stanowią niejednorodną grupę chorób pod względem czynnika etiologicznego oraz dróg szerzenia.

Wirusowe zapalenie wątroby typu A (potocznie zwane żółtaczką pokarmową lub chorobą brudnych rąk) jest schorzeniem wywoływanym przez wirus A zapalenia wątroby (HAV). Ludzie są jedynym rezerwuarem tego wydalanego z kałem wirusa. Do zakażenia może dojść poprzez:

- spożycie skażonego pożywienia (np. nieumytych owoców) lub skażonej wody (podstawowa droga),
- kontakt bezpośredni z zakażonym człowiekiem (np. przeniesienie wirusa poprzez nieumyte po wyjściu z toalety ręce),
- kontakty seksualne (nie tylko analne), w tym przez bezpośredni kontakt oralno–analny, jak i poprzez kontakt oralny z częściami ciała oraz powierzchniami, na których znajduje się wirus.

Przestrzeganie podstawowych zasad higieny osobistej oraz podczas przygotowywania i spożywania posiłków jest absolutną koniecznością. Brak jest specyficznego leczenia. Dostępna jest natomiast skuteczna szczepionka, która zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych zalecana jest:

- osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności zachorowań na WZW typu A;
- osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności, usuwaniu odpadów komunalnych i płynnych nieczystości oraz przy konserwacji urządzeń służących temu celowi dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym oraz młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A

Po roku 2018r., kiedy to miał miejsce dynamiczny wzrost zachorowań na WZW A zarówno w całej Polsce, jak i w województwie śląskim, w roku 2019 widoczna była tendencja spadkowa w tym zakresie.

W roku 2018 na terenie województwa śląskiego zarejestrowano 810 przypadków zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A, w tym 5 przypadków na terenie powiatu żywieckiego. Natomiast w minionym 2019r. na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 1 zachorowanie na żółtaczkę pokarmową. Osoba chora wymagała hospitalizacji.

Na WZW A w 2019r. zaszczepiło się 37 osób, tj. o 13 mniej niż w roku 2018.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B to choroba zakaźna wywoływana przez HBV, hepatotropowy wirus DNA należący do rodziny *Hepadnaviridae*. Do zakażenia dochodzi podczas przeniesienia z człowieka na człowieka płynów ustrojowych (stosunki seksualne bez zabezpieczenia), drogą wertykalną z matki na płód, przetaczania krwi i preparatów krwiopochodnych, przypadkowego lub świadomego przerwania ciągłości tkanek przez zakażone igły (zakłucie się przez personel medyczny, stosowanie wielorazowego sprzętu przez narkomanów, piercing, tatuaże, akupunktura). Rezerwuarem patogenów jest człowiek.

W 2019r. ogólna liczba zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu B wzrosła o 75% w porównaniu z rokiem poprzedzającym, natomiast zapadalność wyniosła 9,1 (w 2018r. – 5,2).

W omawianym roku nie było przypadku wirusowego zapalenia wątroby typu B w ostrej fazie klinicznej. Wszystkie zarejestrowane przypadki były to postaci przewlekłe, a 8 z nich wymagały hospitalizacji.

W 2019r. na WZW B - w ramach szczepień zalecanych – zaszczepiło się 875 osób.

Tabela 2. Zachorowania oraz odsetek hospitalizowanych osób z powodu wirusowego zapalenia wątroby w powiecie żywieckim w 2018 oraz 2019 roku.

typ wirusowego zapalenia wątroby	2018		2018	
	Ilość zachorowań	Liczba hospitalizowanych	Ilość zachorowań	Liczba hospitalizowanych
wzw typu A	5	5	1	1
wzw typu B	8	3	14	8
wzw typu C (wg def. z 2014 r.)	10	5	7	5
wzw typu B + C (zakażenie mieszane)	0	0	0	0
wzw inne i nieokreślone	0	0	0	0

WZW C - wirusowe zapalenie wątroby typu C jest to choroba zakaźna wywołana wirusem zapalenia wątroby typu C (HCV).

Wirus HCV znajduje się we krwi i innych tkankach osoby zakażonej. Wirus może przenosić się na inne osoby bezpośrednio przez przetoczenie skażonej krwi lub pośrednio, poprzez wspólnie użytkowane przedmioty zanieczyszczone krwią. Warunkiem przeniesienia zakażenia na inną osobę jest naruszenie ciągłości tkanek (przekłucie lub obecność uszkodzenia skóry lub błony śluzowej), przez które wirus może dostać się do organizmu osoby zdrowej. Do zakażenia innej osoby dochodzi, gdy wirus HCV przedostanie się do krwi:

- podczas zabiegów medycznych i pozamedycznych związanych z naruszeniem ciągłości tkanek, jeśli nie są przestrzegane procedury zapobiegające zakażeniom (zabiegi medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek to np: zastrzyki, pobranie krwi, zabiegi stomatologiczne, operacje chirurgiczne) ;
- podczas wstrzykiwania substancji odurzających (narkotyków) lub innych substancji w celach niemedycznych bez zachowania zasad bezpieczeństwa iniekcji;
- w trakcie zabiegów kosmetycznych wykonywanych z użyciem niesterylnych ostrych narzędzi, zabiegów medycyny estetycznej jak nakłucia kosmetyczne, piercing, tatuaż itp.);
- przy kontakcie z krwią – zawodowo bądź przypadkowo, np. podczas wypadku, bójki, w sportach kontaktowych (np. boks, judo);

- podczas wspólnego używania przyborów kosmetyczno-higienicznych (np. maszynki do golenia i inne ostre narzędzia kosmetyczne).

Na terenie powiatu żywieckiego ogólna liczba zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby typu C w 2019r. zmniejszyła się o 30%, tj. z 10 w roku 2018 do 7 – w 2019r. Współczynnik zapadalności w omawianym okresie wyniósł 4,6 natomiast w 2018r. - 6,5.

Podobnie jak w roku 2018 w omawianym okresie nie zarejestrowano zakażenia mieszanego - wywołanego wirusem zapalenia wątroby typu B oraz wirusem zapalenia wątroby typu C.

W 2019r. w wyniku zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C hospitalizacji wymagało 5 osób, tj. 71% .

ZACHOROWANIA I PODEJRZENIA ZACHOROWAŃ NA GRYPĘ.

Nadzór epidemiologiczny nad grypą w Polsce – podobnie jak w wielu innych krajach – opiera się na rejestrowaniu zakażeń górnych dróg oddechowych, określanych w Polsce jako „zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę”, a obejmujących (zgodnie z definicją przyjętą na potrzeby nadzoru) zarówno ostre zakażenia dróg oddechowych jak i zachorowania grypopodobne. Rejestracja zachorowań i podejrzeń zachorowań odbywa się na podstawie zgłoszeń zbiorczych dokonywanych przez placówki lecznicze do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych.

Grypa jest jedną z najczęściej występujących wirusowych chorób zakaźnych. Stanowi ona istotną przyczynę zachorowań i śmiertelności w wielu regionach świata, także w Polsce. Powoduje ją wirus grypy, który atakuje drogi oddechowe. Istnieje ponad 200 różnych typów wirusów oddechowych wywołujących podobne objawy do grypy, jednak nie powodują one tak poważnych powikłań. Infekcja spowodowana przez wirus grypy niejednokrotnie powoduje bowiem wielonarządowe powikłania, które mogą prowadzić do inwalidztwa, a nawet zgonu. Najczęściej grypie towarzyszą następujące objawy:

- nagle pojawiająca się wysoka gorączka,
- dreszcze,
- bóle mięśni, gardła i głowy,
- osłabienie,
- ogólne złe samopoczucie i uczucie rozbicia,
- suchy kaszel i nieżyt nosa.

Grypa i jej powikłania są szczególnie groźne dla osób chorych, przemęczonych, z obniżoną odpornością, małych dzieci i osób starszych, jednak zachorować może każdy. Ponad 30% przypadków zakażeń wirusem grypy może przebiegać bezobjawowo co oznacza, że nie zdając sobie sprawy z zakażenia, możemy być źródłem zagrożenia dla osób z otoczenia, w tym naszych najbliższych.

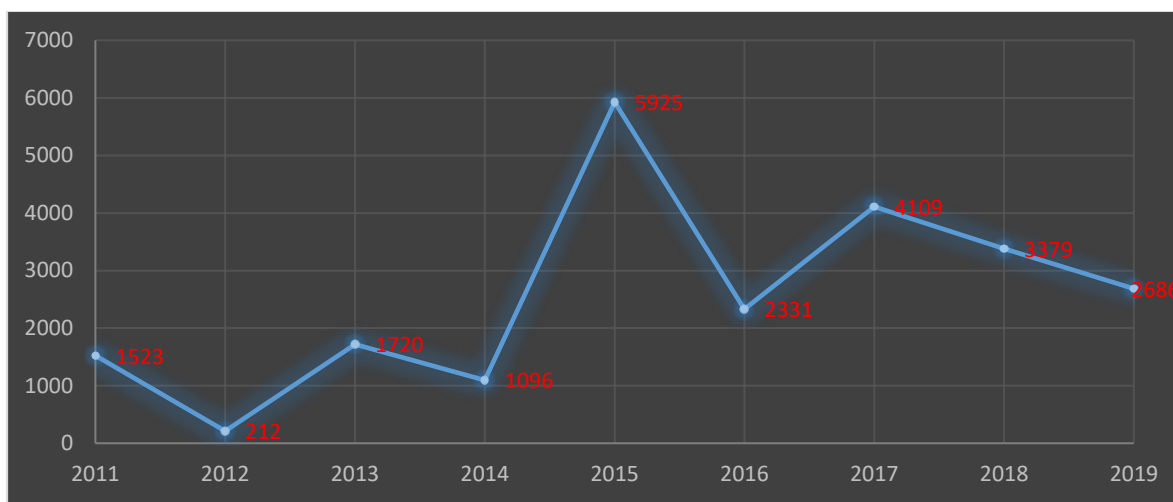
W roku 2019 na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 2 686 zachorowań oraz podejrzeń zachorowań na grypę, tj. 693 przypadki mniej niż w roku poprzednim, kiedy to odnotowano 3 379 zachorowań. Zapadalność wyniosła 1 753 i była o 20,5% mniejsza od roku 2018, kiedy to współczynnik zapadalności wyniósł 2 205,8.

W 2018r. na terenie powiatu żywieckiego 34 przypadki wymagały leczenia szpitalnego, natomiast w omawianym okresie - 20 osób wymagało hospitalizacji. Powodem skierowania do szpitala były głównie objawy ze strony układu krążenia.

Zarówno w roku 2018, jak i 2019 nie odnotowano żadnego zgonu z powodu zachorowania i podejrzenia zachorowania na grypę.

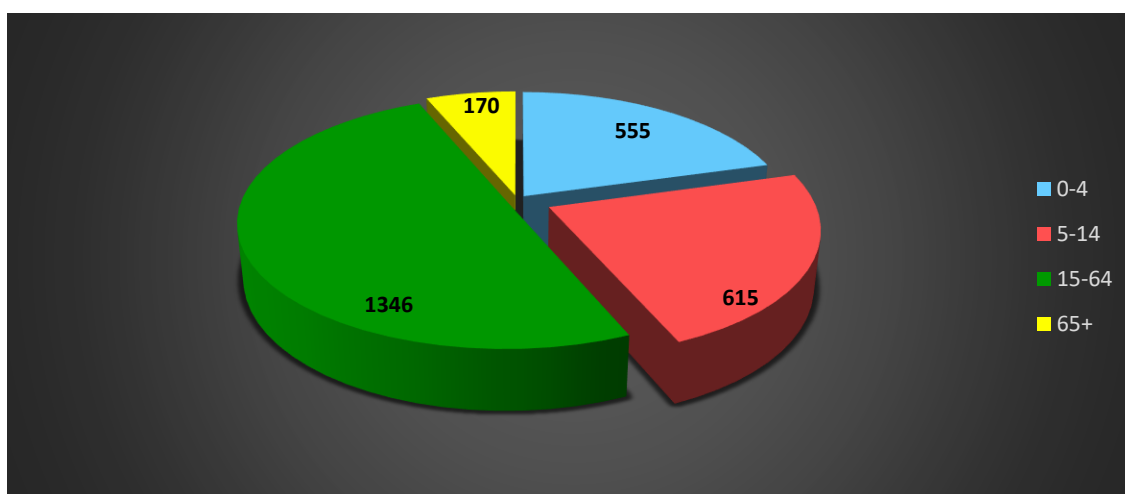
Natomiast na terenie całej Polski w 2019r. odnotowano blisko 5 mln zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, a współczynnik zapadalności wyniósł 12 469,24.

Wykres 6. Zachorowania na grypę i przypadki grypopodobne w powiecie żywieckim w latach 2011-2019.

W 2019r., podobnie jak w roku poprzedzającym, najczęściej zachorowań/podejrzeń zachorowań na grypę odnotowano w grupie osób w wieku od 15 do 64 lat – 1 346 przypadków (w 2018r. - 1 708 przypadki), natomiast najmniej w grupie osób po 65 roku – 170 zachorowań (w 2018r. - 162 przypadki).

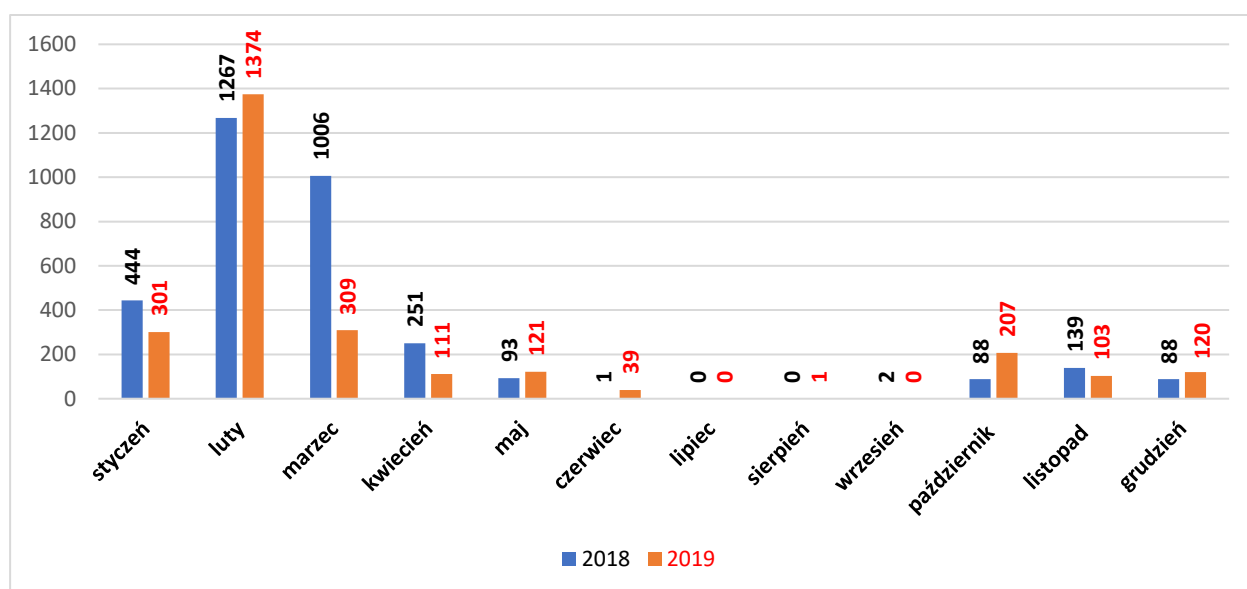
Wykres 7. Zachorowania na grypę i przypadki grypopodobne w powiecie żywieckim w 2019 roku wg grup wiekowych.

Szczyt zachorowań na grypę w Polsce przypada na ogół na okres między styczniem, a marcem. Porównując słupki przedstawiające zachorowania oraz podejrzenia zachorowań na grypę z obu lat obserwujemy, że w sezonie grypowym 2017/2018 szczyt zachorowań przypadł – podobnie jak w roku poprzedzającym - na luty – 1 374 zachorowania.

Szczepienia przeciw grypie są najskuteczniejszą i najtańszą strategią zapobiegania tej chorobie. Zapobiegają zachorowaniom w grupie 70-90% zdrowych osób poniżej 65 roku życia. Ponadto chronią przed powikłaniami pogrypowymi, które mogą pozostawić zdrowotne konsekwencje do końca życia, a nawet zakończyć się zgonem z powodu wielonarządowych powikłań pogrypowych. Zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia oraz Komitetu Doradczego do spraw Szczepień Ochronnych (ACIP) zaszczepić powinny się wszystkie chętne osoby. W 2019 roku z profilaktyki czynnej przeciwko grypie skorzystało 2 354 osób, tj. o 33 osoby więcej niż w roku poprzednim (2 321 osób).

Wykres 8. Zachorowanie na grypę oraz zachorowania grypopodobne w powiecie żywieckim poszczególnych miesiącach w roku 2018 oraz 2019.

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

Sytuację epidemiczną zachorowań na choroby zakaźne wieku dziecięcego należy w roku 2019 uznać za stabilną. W poniższej tabeli przedstawiono dane liczbowe dotyczące tych chorób za lata 2018 i 2019.

Tabela 3. Zapadalność na choroby wieku dziecięcego w powiecie żywieckim w latach 2018 - 2019.

Jednostka chorobowa	Powiat żywiecki			
	2018 rok		2019 rok	
	liczba zachorowań	zapadalność	liczba zachorowań	zapadalność
Krztusiec	3	1,9	0	0
Płonica (szkarlatyna)	68	44,4	167	108,9

Ospa wietrzna	597	389,7	614	400,7
Odra	3	1,9	1	0,7
Różyczka	3	1,9	5	3,3
Świnka	9	5,9	10	6,5

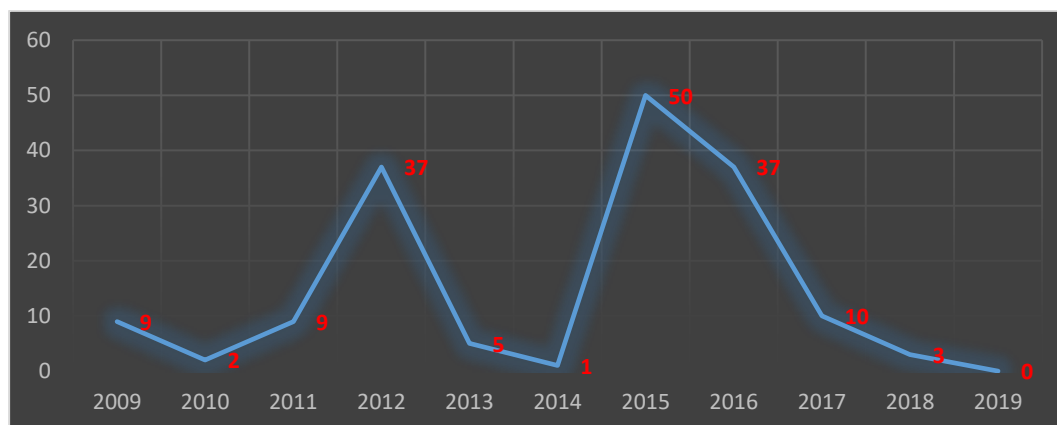
1. KRZTUSIEC

Krztusiec jest chorobą, która atakuje głównie dzieci, jednak sporadycznie może także występować u osób dorosłych z osłabioną odpornością.

Największą zapadalność na tę chorobę w ciągu dekady na terenie powiatu żywieckiego odnotowano w roku 2015, kiedy to współczynnik zapadalności wyniósł ponad 32. Natomiast od roku 2015 liczba zachorowań na krztusiec sukcesywnie spada.

W 2019r. na terenie powiatu żywieckiego nie zarejestrowano żadnego przypadku krztuśca. Natomiast w roku poprzedzającym odnotowano 3 przypadki, a współczynnik zapadalności wyniósł wtedy 1,9. W całym kraju w 2019r. odnotowano 1 626 przypadków krztuśca, a współczynnik zapadalności wyniósł 4,23.

Wykres 9. Liczba zachorowań na krztusiec w powiecie żywieckim w latach 2009 -2019.

2. PŁONICA (SZKARLATYNA)

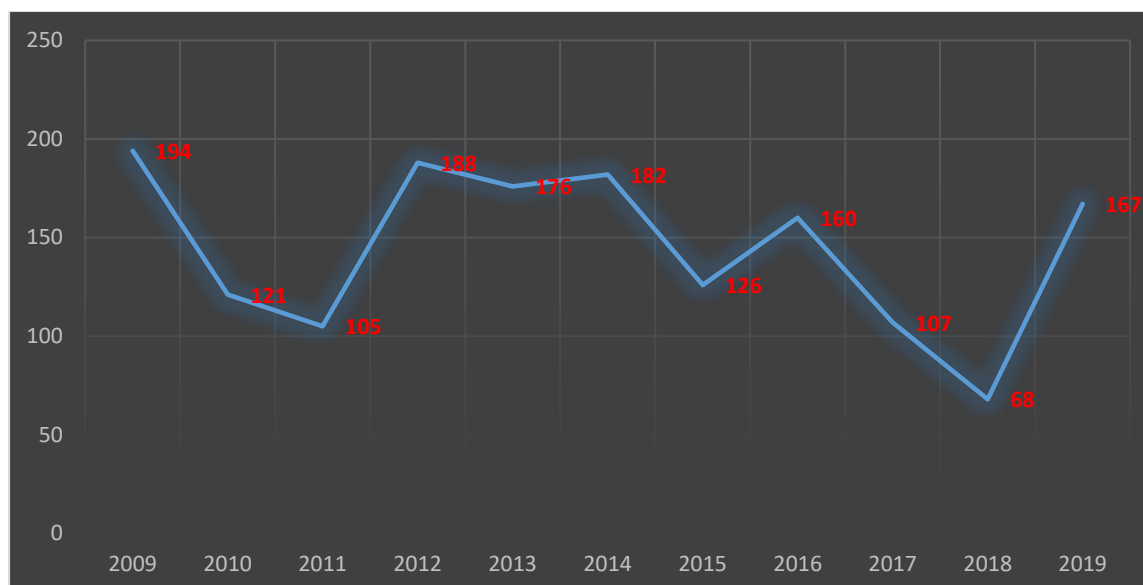
W analizowanym roku na terenie powiatu żywieckiego znacznie zwiększyła się liczba zarejestrowanych przypadków płonicy - do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu zgłoszono 167 zachorowań, tj. o ponad 145% więcej niż w roku 2018.

Pomimo tego, iż szkarlatyna jest ostrą, zakaźną chorobą wysypkową, hospitalizacje z jej powodu zdarzają się sporadycznie. W 2019r. 4 osoby chore na płonicę wymagały hospitalizacji, co stanowi 2,4% wszystkich chorych. W 2018r. 2 osoby wymagały leczenia szpitalnego, co stanowiło 2,9% ogółu chorych.

Współczynnik zapadalności na szkarlatynę w powiecie żywieckim wyniósł 109, podczas gdy w 2018r. wynosił – 44,4.

W przypadku płonicy nie ma możliwości nabycia odporności dzięki zaszczepieniu. Odporność czynną nabywa się wraz z wiekiem poprzez częste ekspozycje na zakażenie.

Wykres 10 . Liczba zachorowań na płonice w powiecie żywieckim w latach 2009-2019.

3. OSPA WIETRZNA

Ospa wietrzna i półpasiec są chorobami występującymi na całym świecie, powodowanymi jest przez ten sam wirus *Varicella - zoster virus*. Ospa wietrzna występuje zwykle u dzieci.

Przebieg ospy wietrznej najczęściej łagodny u dzieci – u młodzieży i dorosłych może charakteryzować się znacznym nasileniem objawów. Ryzyko wystąpienia powikłań po zachorowaniu (np. wtórne zakażenia bakteryjne skóry, bakteryjne zapalenie płuc, zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie serca itp.) wzrasta wraz z wiekiem. Na skutek uaktywnienia się wirusów, które pozostają po przechorowaniu w zwojach nerwowych, mogą pojawić się objawy półpaśca.

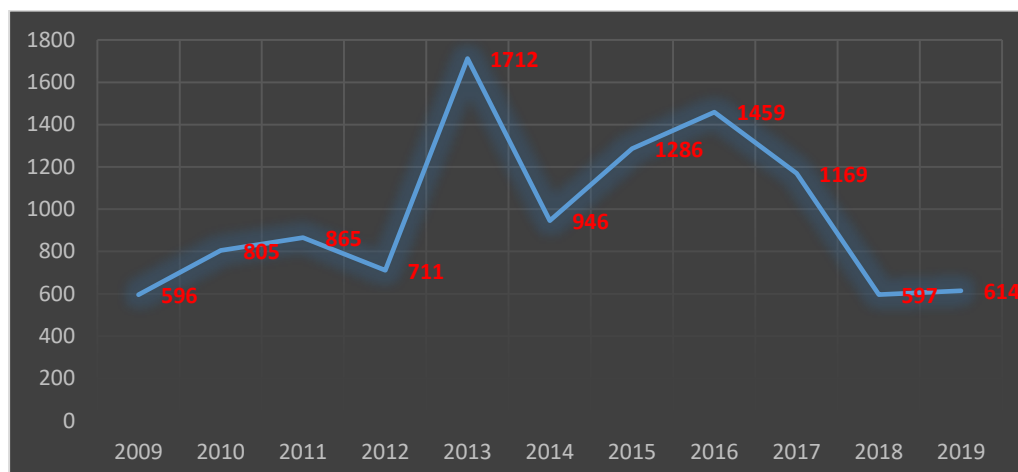
Zachorowania na ospę wietrzną utrzymują się od lat na wysokim poziomie.

I tak w powiecie żywieckim w roku 2019 zarejestrowanych zostało 614 przypadków, tj. o 17 zachorowań (2,8%) więcej niż w roku 2018 i o 555 (90,4%) mniej niż w roku 2017.

Współczynnik zachorowalności zwiększył się z 389,7 w 2018r. do 400,7 w roku 2019.

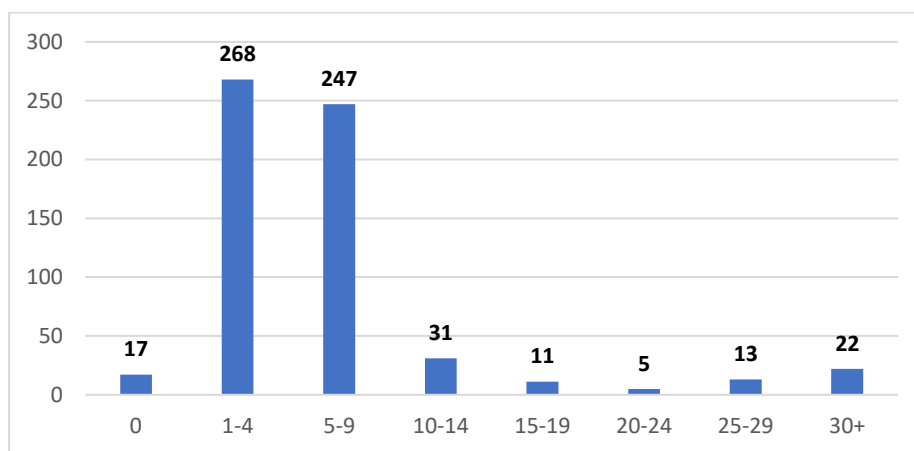
W 2018r. żaden z chorych nie wymagał leczenia szpitalnego, natomiast w 2019r. 1 osoba wymagała hospitalizacji.

Wykres 11. Liczba zachorowań na ospę wietrzną w powiecie żywieckim w latach 2009-2019.

Analiza zachorowań na ospę wietrzną od kilku lat wskazuje, że zdecydowanie najwięcej zachorowań występuje wśród dzieci w wieku od 1 r.ż. do 4 lat oraz od 5 do 9 r.ż. Również w 2019r. zarówno w jednym, jak i w drugim przedziale wiekowym było to ponad 40% wszystkich zarejestrowanych przypadków.

Wykres 12. Zachorowania na ospę wietrzną z podziałem na poszczególne grupy wiekowe na terenie powiatu żywieckiego w 2019r.

Na krajowym rynku dostępna jest szczepionka przeciwko ospie wietrznej, zawierająca żywe wirusy, ale tak osłabione i zmodyfikowane, że nie wywołują choroby u zdrowych dzieci, a stymulują odporność.

Wirus ospy wietrznej nie jest eliminowany z organizmu, przez wiele lat pozostaje w zwojach nerwowych pnia mózgu i rdzenia kręgowego. Może się on uaktywnić wywołując półpasiec. Zaobserwowano, że u szczepionych osób półpasiec występuje znacznie rzadziej niż u osób, które przechorowały ospę wietrzną.

Przebieg zachorowania na ospę wietrzną u osób szczepionych jest stosunkowo lekki. Skuteczność szczepionki jest bardzo wysoka i przekracza 95%. Szczepionkę przeciw ospie

wietrznej można stosować u zdrowych dzieci od 9 miesiąca życia (najlepiej po 12 miesiącu życia). Niestety rodzice nadal sporadycznie sięgają po ten rodzaj profilaktyki dla swoich dzieci. W 2019r. z tego rodzaju profilaktyki na terenie powiatu żywieckiego skorzystało 97 dzieci, tj. o 28 dzieci więcej niż rok wcześniej.

4. ODRA

Odra, podobnie jak *poliomyelitis* oraz różyczka jest chorobą zakaźną podlegającą eradykacji zgodnie z programem ogłoszonym przez Światową Organizację Zdrowia (WHO). Od 2018r. w całej Polsce obserwowany jest niepokojący wzrost przypadków zachorowań na tę chorobę. W okresie od 1.01.2019r. do 31.12.2019r. zarejestrowano w Polsce 1 492 zachorowania na odrę (*współczynnik zachorowalności wyniósł 3,88*).

Odra jest wysoce zaraźliwą chorobą wirusową. Łatwo przenosi się z osoby chorej na osoby nieuodpornione. Człowiek jest jedynym rezerwuarem wirusa. Wirus ten przenosi się drogą kropelkową (kaszel, kichanie osoby chorej na osoby zdrowe) oraz przez bezpośrednią styczność z wydzieliną z nosa, gardła lub moczem osoby chorej. Od momentu zakażenia wirusem odrzy do wystąpienia pierwszych objawów choroby może upłynąć 10-12 dni.

Odra jest groźna z powodu występowania powikłań po zachorowaniu. Przyczyną zgonów są zwykle powikłania po odrze, które występują najczęściej u dzieci poniżej 5 roku życia oraz u dorosłych w wieku powyżej 20 roku życia.

Przez wiele lat nie odnotowywano na terenie powiatu żywieckiego zachorowań na tę chorobę zakaźną. W 2019r. odnotowano 1 przypadek odrzy - u osoby, która była zaszczepiona przeciwko odrze 2 dawkami. Natomiast w 2018r. odnotowano 3 przypadki zachorowania na odrę, z czego jedna osoba wymagała leczenia szpitalnego. Wszystkie osoby, które wówczas zachorowały nie były szczepione.

Współczynnik zapadalności na odrę w powiecie żywieckim w 2019r. wyniósł 0,7.

Należy podkreślić, że szczepienie jest jedyną skuteczną metodą pozwalającą na uniknięcie zakażenia i charakteryzuje się bardzo wysoką efektywnością. Po podaniu pierwszej dawki szczepionki odporność uzyskuje ok. 95–98% osób zaszczepionych. Natomiast podanie drugiej dawki szczepionki pozwala osiągnąć odporność u niemalże 100% osób zaszczepionych.

5. RÓŻYCZKA

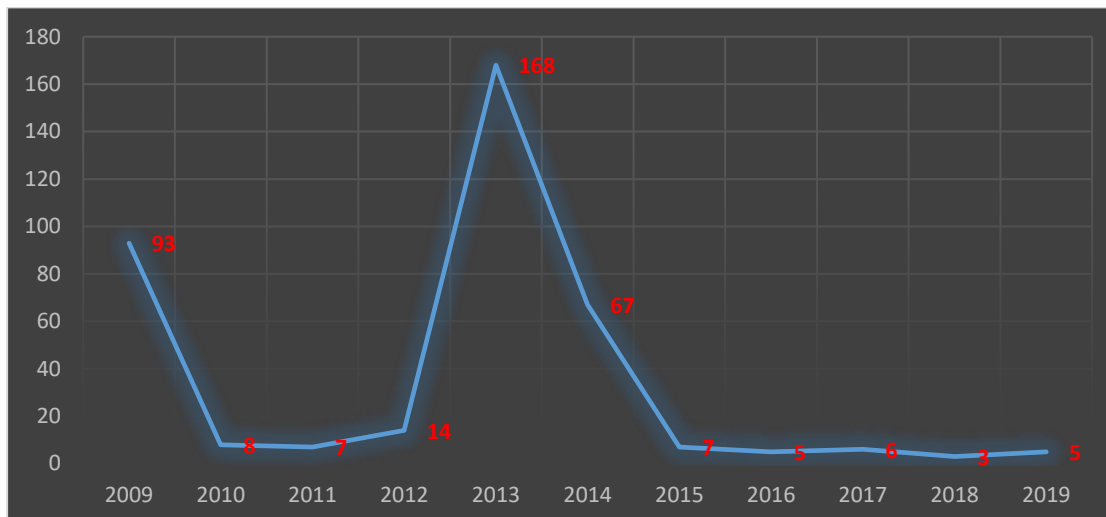
Różyczka jest chorobą zakaźną, wywoływaną przez wirus różyczki, który charakteryzuje się wysoką zakaźnością.

U dzieci choroba najczęściej przebiega łagodnie, a u około 25% do 50% zakażenie jest bezobjawowe. Cięższy przebieg choroby zdarza się u dorosłych, a istotny problem stanowią zakażenia wirusem różyczki w czasie życia płodowego. U kobiet ciężarnych, wirus może zakazić płód, prowadząc do jego obumarcia lub do jego licznych wad rozwojowych.

Jak wynika z przedstawionego poniżej wykresu od 2015r. widoczna jest znacząca tendencja spadkowa a liczba zgłoszonych zachorowań utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

W roku 2019 na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 5 przypadków różyczki, tj. o 2 więcej niż w roku poprzedzającym. Współczynnik zapadalności w roku 2019 wyniósł 3,3 (w roku 2018 - 1,9)

Wykres 13 . Liczba zachorowań na różyczkę w powiecie żywieckim w latach 2009 -2019.

W 2019r. 3 zachorowania odnotowano w grupie dzieci od 1 do 4 roku życia, natomiast 2 zachorowania odnotowano w przedziale wiekowym 20+.

6. ŚWINKA

Świnka jest ostrą chorobą zakaźną wywoływaną przez wirus z rodziny *Paramyxoviridae*. Ludzie są jedynym rezerwuarem wirusa, który przenosi się z człowieka na człowieka przez bezpośredni kontakt, drogą kropelkową, czasem przez przedmioty zanieczyszczone śliną osób chorych.

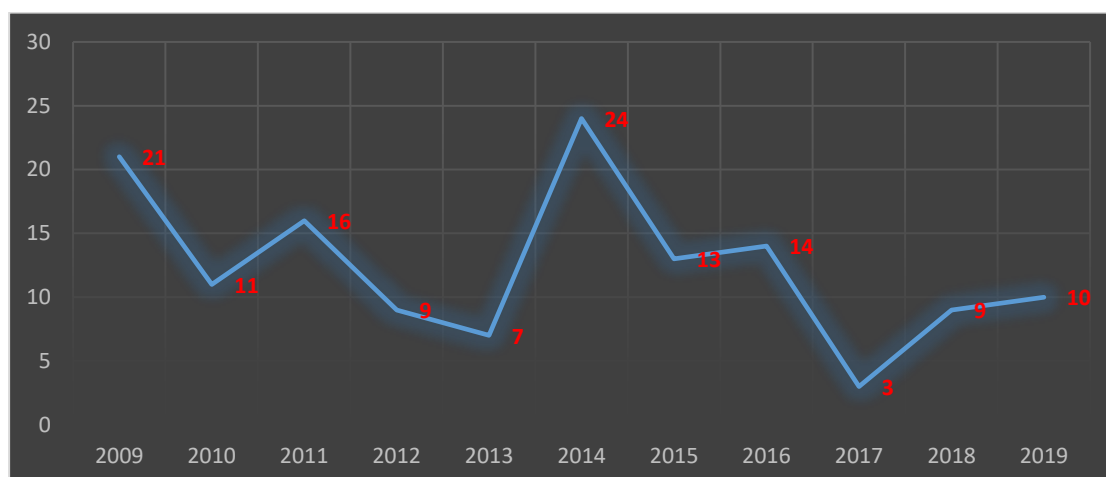
Na ogół przebiega łagodnie, a w 30% przypadków świnka przebiega bezobjawowo. Niekiedy może jednak prowadzić do poważnych powikłań, często wymagających hospitalizacji. Do powikłań po tej chorobie należą m.in. zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie jąder - prowadzące nawet do niepłodności, zapalenie jajników, zapalenie sutków czy głuchota.

Zachorowanie na świnkę uważa się za główną przyczynę wirusowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych u dzieci. Jak dotąd nie opracowano skutecznego leku przeciwko wirusowi świnki. Jedynym sposobem zapobiegania tej chorobie jest szczepienie.

Liczba przypadków świnki zgłoszonych do PSSE w Żywcu w latach 2018-2019 utrzymuje się na zbliżonym poziomie – odpowiednio 9 i 10 zachorowań.

Współczynnik zapadalności w 2019r. wyniósł 6,5.

Wykres 14. Liczba zachorowań na świnkę w powiecie żywieckim w latach 2009 -2019.

AKTYWNY NADZÓR NAD OSTRYMI PORAŻENIAMI WIOTKIMI (OPW).

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żywcu kolejny już rok kontynuowała nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi, który ma na celu monitorowanie sytuacji w zakresie występowania zachorowań na *poliomyelitis*, a także globalną eradykację wirusa *polio* z populacji.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 roku nie odnotowano ostrych porażen wiotkich (OPW) u dzieci poniżej 15 roku życia.

INWAZYJNE CHOROBY BAKTERYJNE

wywołane przez meningokoki (*Neisseria meningitidis*), *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus pneumoniae* oraz *Haemophilus influenzae* typ B.

Za zakażenie inwazyjne uważa się takie zakażenie, w którym szczep bakteryjny izoluje się z krwi, płynu mózgowo-rdzeniowego lub innych fizjologicznie jałowych miejsc organizmu. Choć istnieje wiele postaci pozaszpitalnych bakteryjnych zakażeń inwazyjnych (*zapalenie płuc z bakteriami*, *ropne zapalenie stawów*, *zapalenie tkanki podskórnej*, *zapalenie powięzi*) na ogół określenie inwazyjnej choroby bakteryjnej kojarzy się z postaciami najczęściej występującymi, czyli z zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych oraz z posocznica.

Do najczęstszych czynników etiologicznych tego rodzaju zakażeń w Polsce, w grupie wiekowej powyżej trzeciego miesiąca życia, należą *Neisseria meningitidis*, *Streptococcus pneumoniae* i *Haemophilus influenzae*.

Sytuacja epidemiologiczna inwazyjnych chorób bakteryjnych wywołanych przez meningokoki, *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus pneumoniae* oraz *Haemophilus influenzae* typ B na terenie powiatu żywieckiego utrzymuje się w 2019r. na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego. Jednak zauważyć należy, że liczba zachorowań wywołanych przez te patogeny z roku na rok sukcesywnie wzrasta (w 2016r. - 24 przypadki, w roku 2017 – 27, w 2018r. – 36 i w 2019r. - 40). Zapadalność wyniosła odpowiednio: w 2019r. – 26,1 , a w 2018r. – 23,5.

Na skutek zakażenia ww. patogenami w 2019r. leczenia szpitalnego wymagało 55% chorych, natomiast w 2018r. – 66,7%. W minionym roku nie stwierdzono żadnego zgonu z powodu tych zachorowań.

Podobnie jak w 2018r., w omawianym okresie najwięcej zachorowań na bakteryjne choroby inwazyjne spowodowanych było zakażeniem *Streptococcus pyogenes* – 22 przypadki, co stanowiło 55%.

Natomiast w porównaniu do roku poprzedzającego, w 2019r. o blisko 80 % wzrosła liczba zachorowań na inwazyjną chorobę wywołaną przez *Streptococcus pneumoniae*. Przy czym wszystkie osoby chore wymagały leczenia szpitalnego.

Zakażenia pneumokokowe są jedną z głównych przyczyn zachorowalności i umieralności dzieci na świecie. Zakażenia pneumokokami występują we wszystkich grupach wiekowych, ale najbardziej narażone są małe dzieci do 2 lat i osoby starsze powyżej 65 lat.

W Polsce dostępne są dwa rodzaje szczepionek przeciw pneumokokom. Są to szczepionki skoniugowane stosowane u dzieci od 6 tyg. życia, młodzieży i dorosłych. Skuteczność szczepionki polisacharydowej w ochronie przed Inwazyjną Chorobą Pneumokokową jest oceniana w zakresie 50-80%. Szczepienia te chronią przed zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych, sepsą, bakteriecią, zapaleniem płuc oraz zapaleniem ucha wywoływanym przez serotypy pneumokoków zawartych w danej szczepionce.

W ramach szczepień zalecanych przeciwko pneumokokom w 2019r. w naszym powiecie zaszczepionych zostało 48 dzieci.

Tabela 4. Zachorowania oraz hospitalizacja osób chorych na bakteryjne choroby inwazyjne w powiecie żywieckim w 2018 i 2019 roku.

Jednostka chorobowa	2018			2018		
	Liczba zachorowań	Zapadalność	Hospitalizacja	Liczba zachorowań	Zapadalność	Hospitalizacja
Inwazyjna choroba meningokokowa	1	0,7	1	1	0,7	1
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i>	24	15,7	12	22	14,4	4
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	9	5,9	9	16	10,4	16
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> typ B	2	1,3	2	1	0,7	1

W 2019r. odnotowano 1 zachorowanie na chorobę inwazyjną wywołaną przez *Haemophilus influenzae* typ B, co stanowiło 2,5% ogółu chorych (w 2018r. zarejestrowano 2 zakażenia wywołane tym czynnikiem patogennym, co stanowiło 5,5% ogółu).

Zarówno w roku 2019, jak i w okresie poprzedzającym, zarejestrowano po 1 przypadku zachorowania na inwazyjną chorobę meningokokową (IChM).

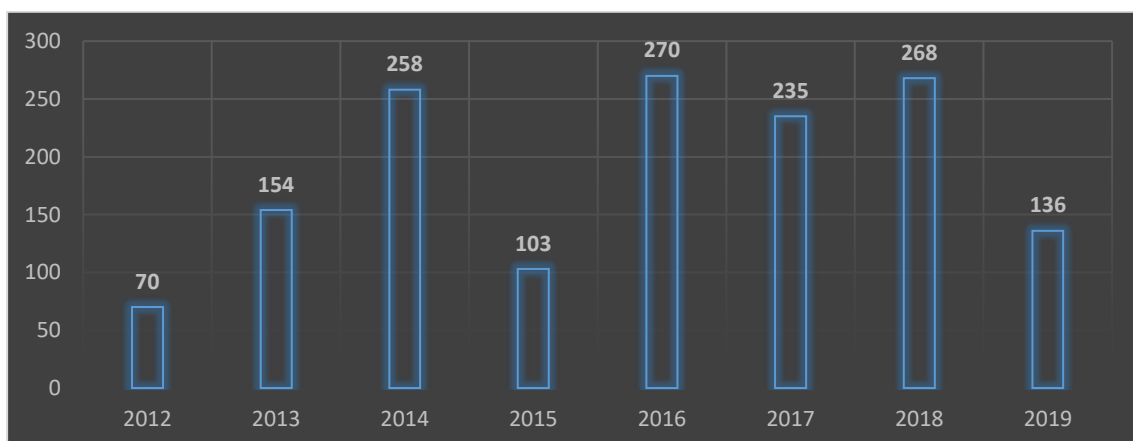
W Polsce dostępna jest profilaktyka pod postacią szczepionki przeciwko inwazyjnej chorobie meningokokowej wywołanej serotypami A, C, W135 oraz Y. W 2014 roku na rynku pojawiła się szczepionka białkowa najnowszej generacji, chroniąca przed zakażeniami wywołanym serotypem B. Przenoszenie meningokoków odbywa się drogą kropelkową (podczas kaszlu lub kichania) lub przez kontakt bezpośredni (np. podczas intymnego, głębokiego pocałunku). Inwazyjna choroba meningokokowa stanowi bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia, dlatego osoba z podejrzeniem takiego zakażenia powinna natychmiast trafić do szpitala, Z tej formy profilaktyki w 2019r. w naszym powiecie skorzystały 134 osoby, tj. o 111 osób mniej niż w roku wcześniejszym.

BORELIOZA Z LYME.

Borelioza jest chorobą odzwierzęcą wywołaną przez krętki z gatunku *Borrelia burgdorferi*. Bakteria ta przenoszona jest przez kleszcze. Do zakażenia człowieka dochodzi na skutek ukłucia przez zakażonego kleszcza. Jest on przenosicielem (wektorem) zarazka – pobierając krew zakażonego zwierzęcia, głównie drobnych gryzoni, zwierząt dzikich i ptaków, sam ulega zakażeniu, a następnie żerując, przekazuje krętki swojemu żywicielowi – np. człowiekowi. Pasożyty te spotkać można w lasach, parkach, a także w ogródkach, co sprzyja zakażeniu.

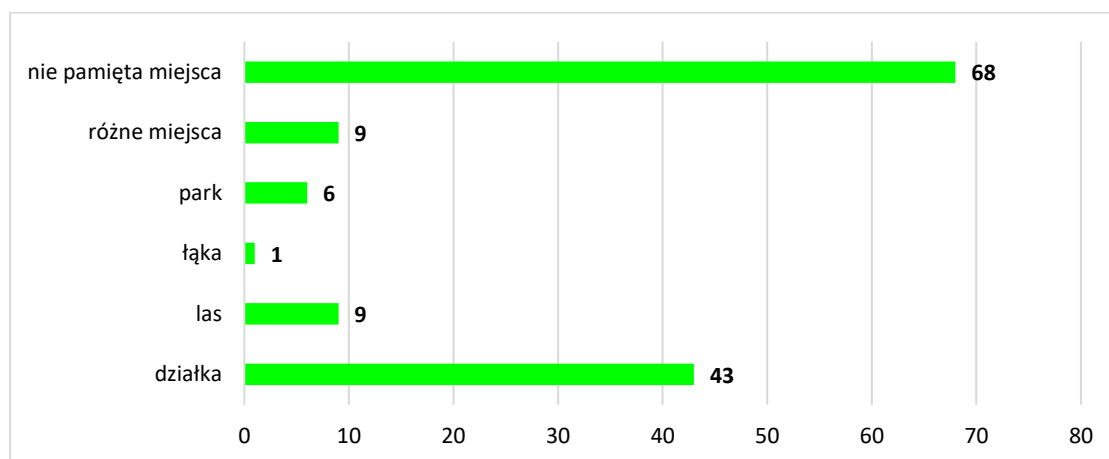
W 2019r. w powiecie żywieckim o 49,3% zmniejszyła się liczba zgłoszonych zachorowań na boreliozę. W omawianym okresie zarejestrowano w Powiatowym Rejestrze zgłoszeń podejrzenia lub rozpoznania zakażenia, choroby zakaźnej lub zgonu z powodu zakażenia lub choroby zakaźnej 136 przypadków tej choroby, tj. o 132 mniej niż w roku poprzedzającym. Zapadalność wyniosła 88,8 i była niższa niż w roku 2018 – 174,9. Współczynnik zapadalności na boreliozę w powiecie żywieckim w 2019r. był 1,5 krotnie wyższy od zapadalności w Polsce - 53,66. W 2019r. odnotowano 3 przypadki neuroboreliozy tj. 2,2% ogółu chorych. Na skutek zachorowania leczenia szpitalnego wymagało 12 osób, tj. 8,8% ogółu chorych.

Wykres 15. Zachorowania na boreliozę w powiecie żywieckim w latach 2012 -2019.

Z posiadanych danych uzyskanych podczas przeprowadzanych dochodzeń epidemiologicznych wynika, że większość chorych nie pamięta miejsca narażenia - 68 osób (tj. 50%). Do częstej ekspozycji dochodziło na działce – ponad 31%. W 6,6% przypadków do ukąszenia kleszcza dochodziło w różnych miejscach (*bliżej nie określonych*), ponad 4% osób wskazywało, że do zakażenia doszło w lesie, rzadziej w parku – 3,3% i na łące – 0,7%.

Wykres 16. Teren ekspozycji zachorowania na boreliozę w powiecie żywieckim w 2019r.

BĄBLOWICA (ECHINOKOKOZA).

Bąbłowica jest zoonozą (chorobą, która przenosi się ze zwierząt na ludzi), powodowaną przez larwy tasiemca *Echinococcus granulosus* lub *Echinococcus multilocularis*.

Jaja tasiemca uwalnianie są z kałem zakażonych psów i lisów i mogą dostać się do organizmu człowieka zarówno przez bliski kontakt z tymi zwierzętami, przeniesienie jaj do ust za pomocą brudnych rąk, jak i spożycie skażonej jajami żywności lub wody. Cysty najczęściej umiejscawiają się w wątrobie, ale również mogą występować w płucach, nerkach, śledzionie, ośrodkowym układzie nerwowym, kościach, oku i mogą tam przebywać nawet kilka lat po zjedzeniu jaj pasożyta. Objawy choroby związane są głównie z powiększaniem się cyst, uciskiem na otaczające tkanki i narządy i zależą od miejsca ich lokalizacji (np. cysty w płucach doprowadzają do zmian przypominających nowotwór, a nieleczone doprowadzają do śmierci). Nie przestrzeganie zasad higieny, bliski kontakt z zakażonymi zwierzętami i spożywanie niedogotowanej, niemytej, skażonej jajami tasiemca żywności (np. warzyw, owoców leśnych) stanowią czynniki ryzyka zakażenia.

W 2019r. na terenie powiatu żywieckiego nie zarejestrowano żadnego przypadku bąbłowicy, w 2018r – 1 zachorowanie, wymagające hospitalizacji.

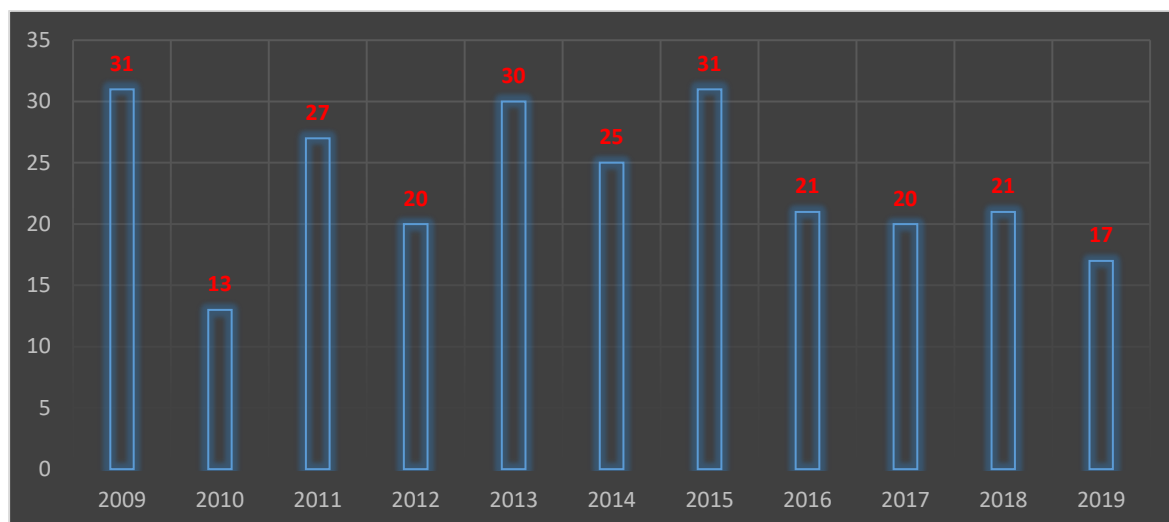
Jest to choroba rzadko występująca – w omawianym okresie na terenie całego kraju zarejestrowano 71 przypadków tej choroby (współczynnik zapadalności wyniósł 0,18).

GRUŹLICA.

Gruźlica jest chorobą bakteryjną wywoływaną przez bakterie *Mycobacterium tuberculosis* (prątki gruźlicy). Przenoszona głównie drogą kropelkową, a najczęstszym źródłem zakażenia są osoby chore na gruźlicę, w fazie prątkowania. Gruźlica atakuje głównie układ oddechowy, ale może także atakować inne narządy.

Sytuacja epidemiologiczna choroby na terenie powiatu żywieckiego od 2015r. ulega sukcesywnej poprawie. Analizując poniższy wykres łatwo zauważyć, że najmniej zachorowań odnotowano w roku 2010 – 13 przypadków.

Wykres 17. Liczba zachorowań na gruźlicę w powiecie żywieckim w latach 2009 -2019.

W roku 2019 odnotowano o 4 zachorowania mniej niż rok wcześniej i o 14 zachorowań mniej niż w roku 2015. Zapadalność w tych latach wynosiła odpowiednio: 2019r. – 11,1; 2018r. – 13,7; i 2015r. – 20,2.

Wszystkie 17 zarejestrowane przypadki była to gruźlica płuc. U jednej osoby wystąpiła wznowa zachorowania. W 5 przypadkach zachorowania wystąpiły na skutek kontaktu z osobą chorą (z tzw. styczności z gruźlicą).

W wyniku zachorowania wszyscy chorzy byli hospitalizowani. W poprzednim roku zgłoszono 2 zgony z powodu gruźlicy, natomiast w 2019r. - 1 zgon.

Nadzorem zostały objęte 63 osoby z kontaktu.

Wszystkie zachorowania dotyczyły osób powyżej 19 roku życia, przy czym najwięcej chorych odnotowano wśród osób w grupie wiekowej 45-65, tj. 58,8%. Wśród chorych 76,5% stanowili mężczyźni.

W 2019r. wśród chorych największą grupę, tj. 52,9% stanowiły osoby pracujące; w 35% zachorowania dotyczyły emerytów i rencistów, natomiast po 5,9% chorych stanowiły osoby bezrobotne i studenci. Sytuacja ta kształtuje się podobnie jak w roku 2018, kiedy to również największą grupę wśród chorych stanowiły osoby pracujące - 38%, a najmniejszą osoby bezdomne – 9,5%.

Specyficzną odmianą choroby jest gruźlica wielolekooporna (MDR), w której stwierdza się oporność drobnoustrojów na co najmniej dwa najważniejsze leki stosowane w leczeniu skojarzonym, czyli izoniazyd i rifampicynę. Ponadto występuje też tzw. gruźlica XDR – gruźlica wielolekooporna o rozszerzonej lekooporności. Zwalczanie gruźlicy opiera się głównie na wykrywaniu osób, które mogą stanowić źródło zakażenia dla innych osób i wdrożeniu leczenia z zastosowaniem długotrwałej kuracji z użyciem antybiotyków i chemioterapeutyków.

Podobnie jak w 2018r. w omawianym okresie nie stwierdzono – w wyniku przeprowadzonej diagnostyki - gruźlicy wielolekoopornej MDR.

ZAKAŻENIA HIV ORAZ ZACHOROWANIA NA AIDS.

W porównaniu do roku poprzedzającego w 2019r. na terenie powiatu żywieckiego spadła liczba zgłoszonych przypadków nowo wykrytego zakażenia ludzkim wirusem niedoboru odporności (HIV) – z 8 w 2018r. do 5 w 2019r.

W przeciwieństwie do 2018r. odnotowano natomiast 1 przypadek zespołu nabytego niedoboru (upośledzenia) odporności – AIDS.

W związku ze stygmatyzacją choroby przez społeczeństwo oraz dyskryminacją chorych, zgodnie z aktualnie obowiązującym prawodawstwem osoby zakażone wirusem HIV oraz chore na AIDS mogą zastrzec swoją tożsamość. Powyższa sytuacja niestety wpływa niekorzystnie na monitorowanie sytuacji epidemiologicznej zakażeń oraz zachorowań.

Na terenie województwa śląskiego można bezpłatnie oraz anonimowo wykonać test w kierunku zakażenia wirusem HIV. Powyższe punkty konsultacyjno-diagnostyczne mieszczą się przy Górnośląskim Stowarzyszeniu „Wspólnota” w Chorzowie przy ul. Zjednoczenia 10 oraz w Poradni Profilaktyki Uzależnień MONAR w Częstochowie przy Alei Wolności 44/19

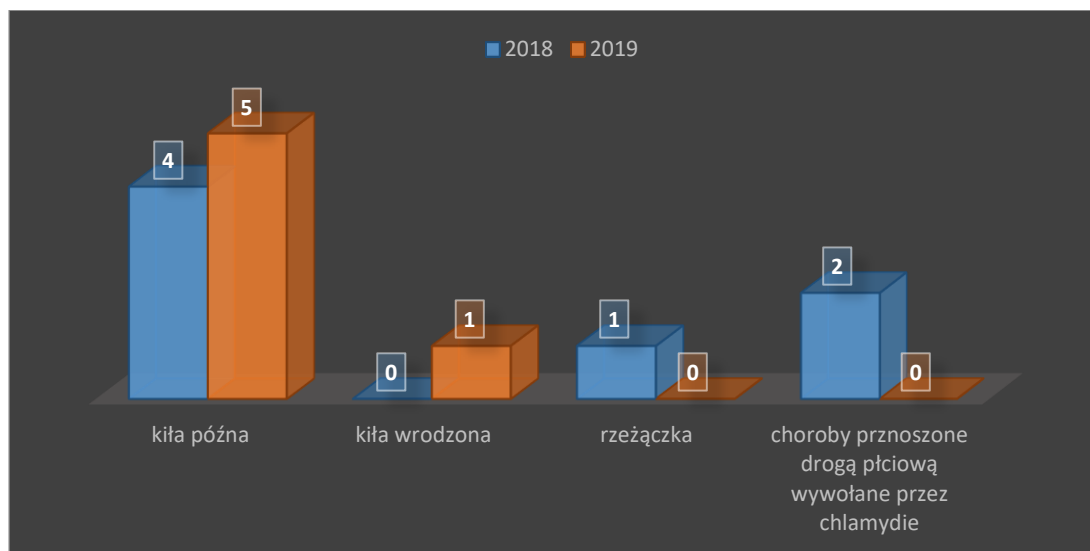
WYBRANE CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ PŁCIOWĄ (kiła, rzeżączka oraz chlamydiozy).

W 2019r. PPIS w Żywcu zarejestrował 6 zachorowań na choroby przenoszone drogą płciową, o 1 mniej niż w roku poprzednim.

Zanotowano 5 zachorowań na kiłę późną oraz 1 zachorowanie na kiłę wrodzoną - 3 przypadki wymagały leczenia szpitalnego. Do PPIS w Żywcu w 2019r. nie zgłoszono zachorowań na rzeżączkę oraz zachorowań wywołanych przez *Chlamydie*.

Wykres 18. Zachorowania na kiłę, rzeżączkę oraz choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez chlamydie w powiecie żywieckim w 2018 i 2019 roku.

NADZÓR PPIS W ŻYWCU NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI – SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA.

Państwowa Inspekcja Sanitarna powołana jest do realizacji zadań w celu ochrony zdrowia ludzkiego, w tym zagrożenia zdrowia publicznego stwarzanego przez środki zastępcze. Zgodnie z ustawą z dnia 29.07.2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2019r., poz. 852 z późn. zm.) środek zastępczy to produkt zawierający substancję o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może być użyty w takich samych celach jak środek odurzający, substancja psychotropowa lub nowa substancja psychoaktywna, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych.

Ponadto w związku ze zmianą wprowadzoną od dnia 21.08.2018r. art. 30a w/w ustawy podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz podmioty przeprowadzające badanie pośmiertne są obowiązane zgłosić państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu właściwemu ze względu na siedzibę tego podmiotu wystąpienie zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną albo podejrzenie wystąpienia takiego zatrucia albo zgonu, którego przyczyną mogło być albo było zatrucie środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną. Zgłoszenia dokonuje się w postaci elektronicznej niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 48 godzin od chwili wystąpienia tych okoliczności.

W związku z dynamicznym rozwojem zjawiska wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych oraz znacznym wzrostem negatywnych skutków zdrowotnych po ich użyciu, PSSE w Żywcu prowadziła cotygodniowy monitoring zatruc i ich podejrzeń. Przedmiotowe raporty, na podstawie informacji otrzymywanych od podmiotów prowadzących działalność leczniczą, przesyłane były do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W 2019r. na terenie powiatu żywieckiego zgłoszone zostały 3 przypadków zatruc/ podejrzeń zatruc spowodowanych zażyciem środków zastępczych, tj. o 25 mniej niż w roku 2018 i o 19 mniej niż w roku 2017.

Wszystkie zgłoszenia zatruc/ podejrzeń zatruc spowodowanych zażyciem środków zastępczych dotyczyły mężczyzn, i w blisko 70% dotyczyły osób pomiędzy 26 a 30 r.ż..

Podsumowanie i wnioski:

Sytuację epidemiologiczną zachorowań na choroby zakaźne w powiecie żywieckim w 2019r. należy uznać za stabilną. W okresie tym nie odnotowano przypadków chorób tropikalnych. W stosunku do 2018r. w minionym 2019r. o ponad 179 % wzrosła liczba zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie *Salmonella spp.* - z 58 w roku 2018 do 162 w roku 2019, co spowodowane było wystąpieniem na terenie powiatu żywieckiego ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową, którego przyczyną był w/w czynnik chorobotwórczy.

Należy zauważyć, że nadzór epidemiologiczny jest coraz czulszy, a związana z tym poprawa zgłaszalności zakażeń i chorób zakaźnych jest m.in. wynikiem działań edukacyjnych prowadzonych w trakcie kontroli sanitarnych podmiotów prowadzących działalność leczniczą. W oparciu o zgłoszenia dokonane od lekarzy, w przypadku wybranych jednostek chorobowych, prowadzone są dochodzenia epidemiologiczne w środowiskach domowych. W minionym 2019r. roku pracownicy Sekcji Epidemiologii przeprowadzili 954 dochodzenia epidemiologiczne.

HIGIENA LECZNICTWA

Celem nadzoru nad placówkami ochrony zdrowia sprawowanego przez pracowników Sekcji Epidemiologii była między innymi:

- ✓ ocena opracowania i stosowania procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych, mających na celu zapobieganie szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych.
W tym miejscu należy zauważyć, że wszystkie gabinety zabiegowe na terenie powiatu żywieckiego są wyposażone w autoklawy;
- ✓ ocena postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich wytwarzania.
Wszystkie placówki posiadały umowy z zakładami zajmującymi się odbieraniem i transportem odpadów medycznych;
- ✓ ocena bieżącego stanu sanitarno-technicznego.

NADZÓR NAD STACJONARNYMI PLACÓWKAMI LECZNICZYMI

W 2019 roku na terenie powiatu żywieckiego znajdowało się 5 podmiotów prowadzących działalność leczniczą w systemie stacjonarnym (w tym stacja dializ) nadzorowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu oraz 2 nadzorowane przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Żywcu oraz SPZOL w Rajczy).

W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano 100% w/w podmiotów leczniczych przeprowadzając 9 kontroli sanitarnych, w tym jedną interwencyjną. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ponadto przeprowadzono 2 kontrole w ZZOZ w Żywcu Szpital Powiatowy w Żywcu, ul. Sienkiewicza 52 w związku z wystąpieniem/podejrzeniem ogniska epidemicznego.

OGNISKA ZAKAŻEŃ SZPITALNYCH

Zgodnie z art. 2 pkt 33) Ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 151 z późn. zm.) zakażenie szpitalne to zakażenie, które wystąpiło w związku z udzieleniem świadczeń zdrowotnych, w przypadku gdy choroba:

- a) nie pozostawała w momencie udzielania świadczeń zdrowotnych w okresie wylegania albo
- b) wystąpiła po udzieleniu świadczeń zdrowotnych, w okresie nie dłuższym niż najdłuższy okres jej wylegania.

W/w/ ustawa nakłada na kierowników podmiotów leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne obowiązek wdrożenia i zapewnienia funkcjonowania systemu zapobiegania i zwalczania zakażeń szpitalnych oraz zgłaszania w ciągu 24 godzin potwierdzonego epidemicznego wzrostu liczby zakażeń szpitalnych właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu.

Efektywnie prowadzony nadzór nad zakażeniami szpitalnymi służy do zidentyfikowania zagrożeń oraz powinien prowadzić do zmniejszenia liczby zakażeń szpitalnych, a tym samym zmniejszenia kosztów leczenia.

Zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest m.in. kontrola prawidłowości działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych podejmowanych przez Komitety i Zespoły kontroli zakażeń szpitalnych.

W 2019r. do PPIS w Żywcu zostało zgłoszone 1 ognisko zakażeń szpitalnych wywołane przez biologiczny czynnik chorobotwórczy: *Klebsiella pneumoniae* wytwarzający karbapenemazy typu OXA-48, które objęło 8 pacjentów.

Klebsiella pneumoniae to Gram-ujemne pałeczki jelitowe z rodziny *Enterobacteriaceae*, które są jednymi z najczęstszych czynników zakażeń szpitalnych i pozaszpitalnych. Mogą stanowić składnik fizjologicznej flory bakteryjnej przewodu pokarmowego, ale także skóry i jamy ustnej. W środowisku szpitalnym bakterie te nie tylko zyskują szansę na swobodne rozprzestrzenianie się i infekowanie pacjentów o obniżonej odporności, ale także na pozyskiwanie genów kodujących czynniki chorobotwórczości, a także warunkujących lekooporność. Mechanizmem oporności występującym coraz częściej wśród szczepów *K. pneumoniae* jest wytwarzanie karbapenemaz, czyli enzymów mających zdolność do deaktywacji antybiotyków z grupy: penicylin, cefalosporyn oraz karbapenemów.

W związku ze zgłoszonym ogniskiem przedstawiciele PPIS w Żywcu przeprowadzili kontrolę sanitarną. Podmiot leczniczy wdrożył odpowiednie procedury mające na celu ograniczenie i wygaszenie ogniska.

NADZÓR NAD PODMIOTAMI PROWADZĄCYMI DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W RODZAJU AMBULATORYJNE ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE ORAZ PRYWATNYMI GABINETAMI ŚWIADCZĄCYMI USŁUGI MEDYCZNE

Na terenie powiatu żywieckiego w 2019 roku nadzorem objęte były 58 placówek lecznictwa otwartego (ambulatoryjnego) oraz 8 filii zamiejscowych – wszystkie to podmioty lecznicze niepubliczne. Skontrolowano 28 podmiotów prowadzących działalność leczniczą oraz 2 filie (ponad 45%), przeprowadzając 50 kontroli sanitarnych.

Za stwierdzone nieprawidłowości podczas kontroli nałożono 1 mandat karny na kwotę 200 zł. W omawianym roku w ewidencji PSSE w Żywcu znajdowały się 163 prywatne gabinety lekarskie, 11 praktyk pielęgniarek i położnych oraz 23 inne prywatne placówki prowadzące działalność leczniczą. Skontrolowano 27 podmiotów prowadzących działalność leczniczą (blisko 14%), przeprowadzając 27 kontroli sanitarnych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nieprawidłowości nie stwierdzono.

DEZYNFEKCJA I STERYLIZACJA

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że tylko 2 wśród skontrolowanych podmiotów wykonujących działalność leczniczą w zakresie lecznictwa ambulatoryjnego stosuje, poza sprzętem jednorazowym, sprzęt medyczny wielokrotnego użytku prowadząc sterylizację we własnym zakresie. W pozostałych 86% zakładów stosowany jest wyłącznie sprzęt jednorazowego użytku.

W 15 skontrolowanych prywatnych gabinetach przeprowadzane są procesy sterylizacji z wykorzystaniem autoklawów, natomiast w pozostałych skontrolowanych prywatnych praktykach (45%) do wykonywania procedur medycznych stosuje się wyłącznie jednorazowy sprzęt medyczny.

W wyniku kontroli stacjonarnych podmiotów leczniczych stwierdzono, że tylko 1 (tj. szpital jednodniowy) prowadzi sterylizację we własnym zakresie przy wykorzystaniu autoklawu, pozostałe stosują wyłącznie sprzęt jednorazowego użytku.

W ramach prowadzonego nadzoru, w trakcie kontroli sanitarnych, oceniano procedury dotyczące sterylizacji narzędzi i sprzętu wielokrotnego użytku oraz dekontaminacji wyrobów medycznych jednokrotnego użytku stosowanych w gabinetach lekarskich, ze szczególnym uwzględnieniem gabinetów ortodontycznych. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

Dezynfekcja stanowi istotny element profilaktyki przeciwepidemicznej w podmiotach prowadzących działalność leczniczą. W ramach prowadzonego nadzoru oceniano procedury dezynfekcyjne z uwzględnieniem prawidłowości doboru i stosowania środków dezynfekcyjnych oraz prawidłowości sporządzania roztworów roboczych - zgodnie z zaleceniami producenta.

W 2019r. nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dezynfekcji.

Zabezpieczenie w preparaty dezynfekcyjne i środki ochrony indywidualnej w skontrolowanych placówkach pod względem ilościowym i asortymentowym było wystarczające.

NADZÓR NAD SZCZEPIENIAMI OCHRONNYMI

Korzystna sytuacja epidemiologiczna większości chorób zakaźnych jest głównie wynikiem skutecznych działań zapobiegawczych. Najskuteczniejszą metodą profilaktyczną w zwalczaniu chorób jest realizacja szczepień ochronnych w ramach Programu Szczepień Ochronnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2019r., poz. 59), do zakresu działania Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych należy między innymi sprawowanie nadzoru nad realizacją szczepień ochronnych.

Obowiązek szczepień wiąże się z dążeniem do uzyskania maksymalnej ochrony przed zakażeniem, a w dalszej perspektywie do zlikwidowania (eradykacji) danej choroby zakaźnej. Tylko uodpornienie wysokiego odsetka osób, najczęściej ponad 95% uruchamia mechanizm odporności zbiorowiskowej, który gwarantuje zahamowanie krążenia drobnoustroju i ochronę osób nie tylko zaszczepionych lecz również tych, które z jakichkolwiek powodów nie zostały zaszczepione. W populacji dzieci zawsze będzie kilka procent chorujących przewlekle, które nie mogą być szczepione, bo dla nich niektóre szczepienia byłyby niebezpieczne lub są u nich nieskuteczne. Są także dzieci, które ze względu na swój wiek są za małe, aby je zaszczepić. Jeżeli szczepienia są prowadzone na masową skalę, to te dzieci mają ochronę pośrednią wynikającą właśnie z odporności zbiorowiskowej. Jeżeli liczba wykonanych szczepień spadnie poniżej pewnego poziomu, właściwego dla danej choroby, to ta ochrona nie będzie skuteczna. I to właśnie zjawisko odporności zbiorowiskowej stanowi społeczne uzasadnienie obowiązku szczepień.

W 2019r. Program Szczepień Ochronnych był realizowany w oparciu o ustawę z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2019r., poz. 1239 z późn. zm.), Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 753) oraz Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 25 października 2018r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2019.

Program Szczepień Ochronnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych jest aktualizowany każdego roku.

W 2019r. do grupy szczepień obowiązkowych należały:

- szczepienie przeciwko gruźlicy;
- szczepienie przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi;
- szczepienie przeciwko *Haemophilus influenzae* typu B;
- szczepienie przeciwko *poliomyelitis*;
- szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce;
- szczepienie przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B;
- szczepienia przeciwko inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*;
- szczepienia przeciwko ospie wietrznej;
- szczepienia przeciwko wścieklicznie – szczepienia poekspozycyjne

Obowiązkowe i zalecane szczepienia ochronne dzieci, młodzieży i dorosłych wykonywane były w 45 punktach szczepień, z których 8 znajduje się pod nadzorem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Szczepienia ochronne na terenie Powiatu Żywieckiego w 2019r. prowadzone były w:

- 33 placówkach Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Oddziale Noworodkowym Szpitala Powiatowego ZZOZ w Żywcu (*szczepienie BCG, WZW B noworodków*);
- Izbie Przyjęć Szpitala Powiatowego ZZOZ w Żywcu (*tężec*);
- Stacji Dializ w Żywcu (*WZW B*);
- przychodniach przyzakładowych (Delfi ASP w Jeleśni, Browar Żywiec S.A.), Terenowej Poradni Medycyny Pracy w Żywcu, w Psychiatrycznym Zakładzie Opiekuńczo - Leczniczym w Międzybrodziu Bialskim, w Zakładzie Pielęgnacyjno Opiekuńczym „Medicus” w Złatnej, w Zakładzie Opiekuńczo Leczniczym w Rajczy (*m.in. szczep. p/grypie, WZW B, WZW A, p/durowi brzuszemu*).

W minionym roku skontrolowano 33 punkty szczepień, przeprowadzając 38 kontroli. W wyniku przeprowadzonych kontroli w 2 obiektach stwierdzono nieprawidłowości związane z przerwaniem łańcucha chłodniczego przy przechowywaniu preparatów szczepionkowych, a w 1 – brak realizacji szczepień ochronnych zgodnie z PSO, za co został nałożony mandat karny w wysokości 200 zł.

SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE

Z oceny stanu zaszczepienia dzieci i młodzieży na terenie powiatu żywieckiego wynika, iż realizacja szczepień na nadzorowanym terenie odbywa się zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych i utrzymuje się na wysokim poziomie. Odnotowane zaległości w szczepieniach wynikają z przeciwwskazań lekarskich, migracji oraz narastającego zjawiska tzw. „rodziców opornych”, którzy świadomie rezygnują ze szczepień swoich dzieci.

Z analizy wykonania szczepień w poszczególnych rocznikach dzieci i młodzieży wynika, że profilaktyka przeciw chorobom zakaźnym na naszym terenie osiąga zadowalający poziom wynoszący około 97 % całości populacji.

Na początku 2019r. zarejestrowano 320 dzieci rodziców uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, natomiast na koniec 2019 roku liczba ich wzrosła do 409.

Biorąc pod uwagę liczbę dzieci i młodzieży objętych nadzorem w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych, tj. 40 048 wykazana liczba osób uchylających się od szczepień stanowi 1,36% ogółu.

Aby ograniczyć ilość osób uchylających się od tego obowiązku w 2019r.:

- skierowano do Wojewody Śląskiego 9 wniosków o ukaranie osób uchylających się od szczepień;
- wystosowano 39 upomnień wzywających do wykonania obowiązku szczepień ochronnych;
- wystosowano 123 pisma informujące rodziców o spoczywających na nich obowiązkach dotyczących realizacji PSO i edukujących o szczepieniach jako profilaktyce przeciw chorobom zakaźnym oraz wzywających do Punktów Szczepień;

- przeprowadzono 113 rozmów indywidualnych z rodzicami uchylającymi się od szczepień.

SZCZEPIENIA ZALECANE

Wykaz zalecanych szczepień ochronnych, za które muszą zapłacić rodzice/osoby zainteresowane szczepieniem, umieszczony jest w załączniku Nr 1 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 września 2010r. w sprawie wykazu zalecanych szczepień ochronnych oraz sposobu finansowania i dokumentowania zalecanych szczepień ochronnych wymaganych międzynarodowymi przepisami zdrowotnymi (Dz. U. Nr 180, poz. 1215).

Szczepienia zalecane to takie szczepienia, które umożliwiają szerszą ochronę przed chorobami zakaźnymi. W Polsce są to szczepienia płatne, natomiast w wielu krajach UE i USA są to szczepienia obowiązkowe (bezpłatne).

Uzupełnienie szczepieniami zalecanymi, stanowi optymalne zabezpieczenie dziecka oraz osoby dorosłej przed chorobami zakaźnymi.

Kolejny istotny problem epidemiologiczny stanowi z roku na rok coraz większa grupa ludzi podróżujących, którzy powinni być odpowiednio zabezpieczeni przed powszechnie występującymi chorobami zakaźnymi w krajach Afryki, Ameryki Południowej czy Azji.

W 2019r. pracownicy PSSE w Żywcu przeprowadzili wiele rozmów telefonicznych związanych z zapytaniami o szczepienia w przypadku wyjazdów do takich krajów. Osoby te informowano, że w przypadku wyjazdu w rejony zagrożone zwiększonym ryzykiem zachorowania, należy skonsultować się z lekarzem, sprawdzić stan zaszczepienia z listą obowiązkowych oraz zalecanych szczepień, sprawdzić zalecenia dla podróżujących do danego kraju i zaopatrzyć się w preparaty odstraszające owady.

Informowano, że zakres szczepień przed wyjazdem za granicę powinien określić lekarz w punkcie szczepień POZ lub lekarz medycyny podróży, gdyż rodzaj szczepienia zależy to od wielu czynników m.in. od trasy wyjazdu, terminu, długości, charakteru oraz warunków podróży.

NIEPOŻĄDANE ODCZYNY POSZCZEPIENNE (NOP)

Niepożądany odczyn poszczepienny (NOP) jest zaburzeniem stanu zdrowia, które wystąpiło w okresie 4 tygodni po podaniu szczepionki. Wyjątek stanowią odczyny po szczepieniu BCG – w tych wypadkach kryterium czasowe jest znacznie wydłużone, co wynika ze specyfiki szczepionki.

W Polsce w tym zakresie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010r. w sprawie niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz kryteriów ich rozpoznawania (Dz. U. 2010r. Nr 254, poz. 1711).

Każde zaburzenie stanu zdrowia, które może mieć związek ze szczepieniem podlega zgłoszeniu przez lekarza. W związku z tym każdy (lub rodzic/opiekun w przypadku dziecka) powinien niezwłocznie skontaktować się z lekarzem i zgłosić wszelkie niepokojące objawy. Lekarz na podstawie objawów klinicznych, badania lekarskiego oraz na podstawie nabytej wiedzy

i doświadczenia podejmuje decyzję o zasadności zgłoszenia danego przypadku do nadzoru jako podejrzenie NOP, kierując się listą NOP wymienioną w załączniku do w/w Rozporządzenia. Każdy NOP zgłoszony na formularzu jest analizowany i kwalifikowany na podstawie kryteriów opracowanych przez ekspertów. Wyniki są ostatecznie gromadzone, rejestrowane, analizowane i weryfikowane w Zakładzie Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny - Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego.

Źródłem analizowanych informacji jest Rejestr Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych prowadzony przez PPIS w Żywcu na podstawie zbioru formularzy zgłoszeń NOP prowadzony od roku 2003.

Właściwie od roku 2010 obserwowany jest sukcesywny wzrost zgłaszanych przypadków NOP. Niewielki spadek ich ilości nastąpił w 2015r. (17 odczynów), po czym od 2016r. z roku na rok wzrasta liczba NOP zgłoszonych do PPIS w Żywcu. Na sytuację tą decydujący wpływ ma zwiększenie liczby stosowanych preparatów szczepionkowych, zarówno w ramach obowiązkowego kalendarza szczepień, jak również szczepień zalecanych. Innym bardzo ważnym czynnikiem jest wzrost poziomu wiedzy na temat NOP wśród personelu medycznego podstawowej opieki zdrowotnej oraz rodziców i opiekunów dzieci. W 2019r. zarejestrowano 33 niepożądane odczyny poszczepienne.

Wykres 19: Ilość NOP zgłoszonych do PPIS w Żywcu w latach 2003r – 2019

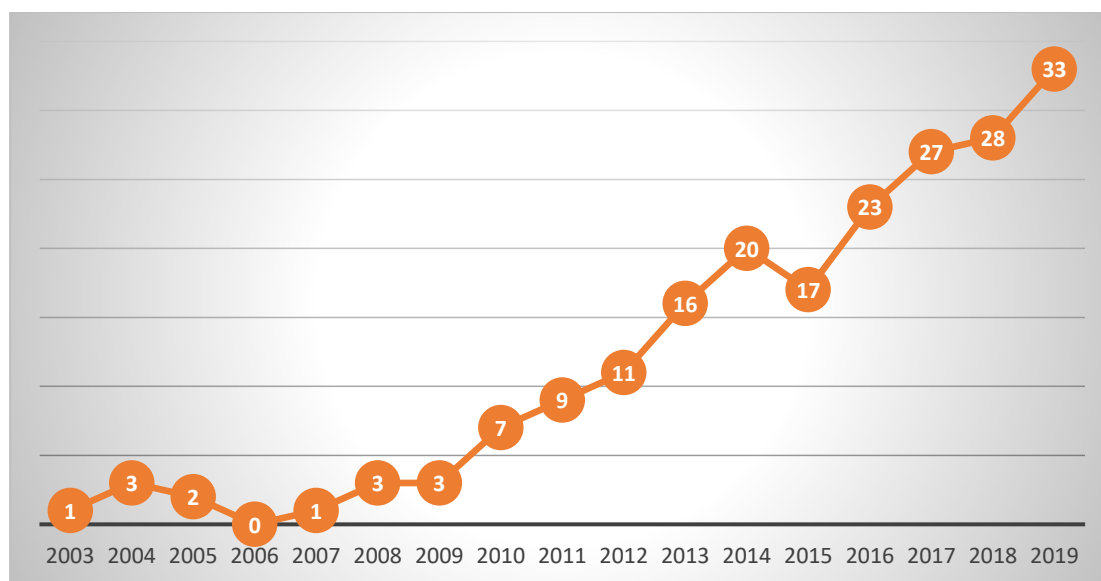

Tabela 5. Analiza wieku dzieci, u których wystąpił niepożądany odczyn poszczepienny w 2019r.

Wiek dziecka	Liczba NOP	% wszystkich NOP
0 -12 miesięcy	11	33,33 %
13 - 24 miesięcy	13	39,40 %
25 - 31 miesięcy	1	3,03 %
6 lat	7	21,21 %
10 lat	1	3,03 %

Najwięcej niepożądanych odczynów poszczepiennych zgłoszono w grupie wiekowej, w której najczęściej wykonuje się szczepienia tj. od 0 do 3 roku życia 75,75% (25 na 33 zgłoszeń). Siedem odczynów tj. 9,1% wszystkich odczynów, zgłoszono u sześciolatków. Jeden odczyn u dziecka w wieku 10 lat, tj. 3,03% wszystkich odczynów. W grupie wiekowej czternastolatków i dziewiętnastolatków (podlegających szczepieniom zgodnie z PSO) nie odnotowano odczynów poszczepiennych.

Do najliczniejszych objawów Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych można zaliczyć:

- nasilony odczyn w miejscu wstrzyknięcia – 26 NOP, tj. 78,8% wszystkich zgłoszonych;
- podwyższona temperatura $\geq 38^{\circ}\text{C}$ - w 21 przypadkach, tj. 63,6% ;

Ponadto stwierdzano także pojedyncze przypadki innych objawów, które przedstawione zostały w poniżej tabeli.

Tabela 6. Charakter i ilość objawów NOP po szczepieniu innym niż BCG (reakcja ogólna).

Charakter objawów NOP po szczepieniu innym niż BCG (reakcja ogólna)	Ilość NOP*
Reakcja alergiczna (pokrzywka)	2
Reakcja alergiczna (wysypka ograniczona do określonych części ciała)	1
Epizod HH z bezdechem	1
Epizod HH z utratą przytomności	1
Wymioty	1
Wymioty, biegunka, epizod HH	1
Wysypka różyczkoodobna	3
Wysypa odropodobna	1
Biegunka	1

*ilość NOP nie sumuje się do ogólnej liczby przypadków NOP , ponieważ odczyny ze względu na ich charakter mogły zostać wykazane w więcej niż jednej kategorii.

Podsumowanie i wnioski.

W 2019 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu obejmował nadzorem w zakresie szczepień ochronnych 30 477 dzieci i młodzieży w wieku od pierwszego dnia życia do 19 r.ż. U trzydziestu trzech zaszczepionych dzieci stwierdzono wystąpienie Niepożądanego Odczynu Poszczepiennego (tj. 0,11% całej populacji dzieci i młodzieży).

Wszystkie Niepożądane Odczyny Poszczepienne zgłoszone w 2019 roku zostały zakwalifikowane jako łagodne i wszystkie skończyły się pełnym powrotem do zdrowia

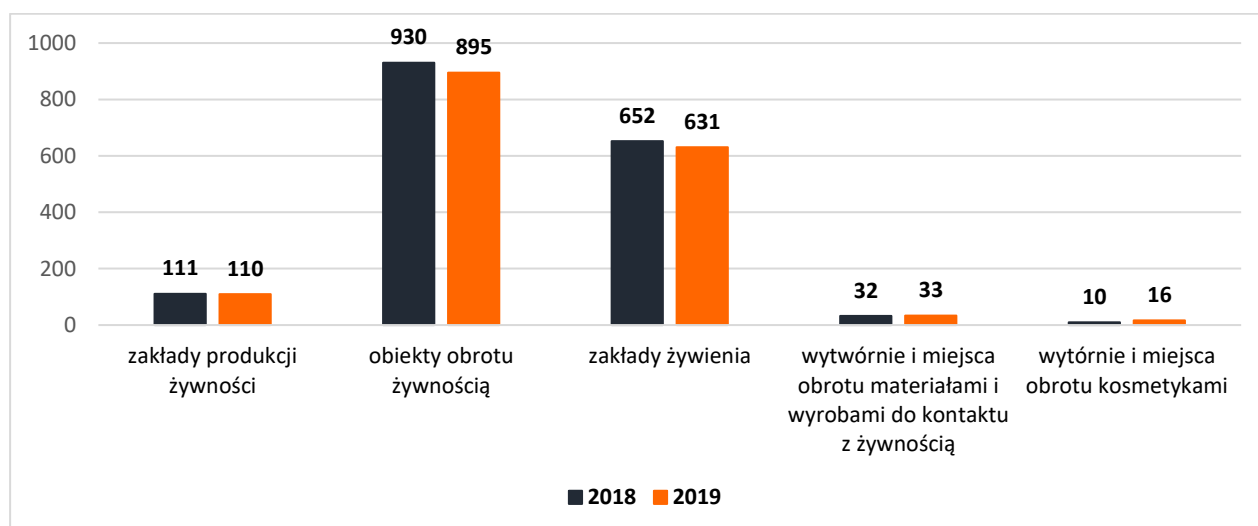
zaszczepionych dzieci. W jednym przypadku - NOP po BCG, lekarz specjalista poddał dziecko obserwacji przez kilka tygodni (rozpoznano powiększenie pachwowych węzłów chłonnych). Wyniki przeprowadzonych analiz pozwalają stwierdzić, że stosowane preparaty szczepionkowe są bezpieczne, a występujące niepożądane odczyny poszczepienne w większości mają łagodny charakter i nie wpływają negatywnie na dalszy rozwój dziecka.

Ocena stanu sanitarnego powiatu żywieckiego w zakresie Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku.

OGÓLNA OCENA STANU SANITARNEGO W/W GRUPY ZAKŁADÓW

W roku 2019 w Rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności prowadzonym przez PPIS w Żywcu znajdowało się 1 636 zakładów żywnościowych, z czego skontrolowano 768 (*prawie 50 %*), oraz 5 wytwórni i 28 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (*skontrolowano 2 wytwórnie i 5 miejsc obrotu*). Ponadto nadzorem objęte były 3 zakłady produkujące/konfekcjonujące kosmetyki i 1 zakład odpowiedzialny za wprowadzanie kosmetyków do obrotu (produkcja na zlecenie w innych zakładach na terenie Polski), z których skontrolowano 2 oraz 12 miejsc obrotu kosmetykami, z czego skontrolowano 4.

Wykres 20. Liczba obiektów objętych nadzorem w latach 2018-2019

We wszystkich obiektach objętych nadzorem przeprowadzono w sumie 1 008 kontroli sanitarnych, w tym 7 kontroli w miejscach produkcji i obrotu przedmiotami użytku oraz 6 kontroli sanitarnych w miejscach produkcji i obrotu kosmetykami.

W trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 607 próbek, w tym:

- a) w ramach urzędowej kontroli żywności:

- 284 próbki żywności;
  - 37 próbek sanitarnych – 20 próbek zmiotek i wytrzepów z koszyków pobranych w piekarniach i ciastkarniach na obecność zanieczyszczeń biologicznych oraz 17 wymazów sanitarnych;
  - 6 próbek wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
  - 6 próbek kosmetyków;
  - 2 próbki substancji dodatkowych.
- b) w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu:
- 203 próbki żywności;
  - 1 próbkę wyrobu przeznaczonego do kontaktu z żywnością;
- c) w ramach monitoringu:
- 66 próbek żywności;
  - 2 próbki wyrobu przeznaczonego do kontaktu z żywnością.

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zakwestionowano 1,98% zbadanych środków spożywczych (12 próbek)

Tabela 7. Działania kontrolne w latach 2018 - 2019.

Rok	Liczba obiektów nadzor.	Liczba obiektów skontrol.	%	Liczba przepr. kontroli	Liczba decyzji merytor.	Liczba mandatów	Na kwotę	Liczba decyzji płat.	Na kwotę	Próby zbadane	Próby kwest.	%
2019	1 685	781	46,4	1008	206	37	9 700	107	11 263	607	12	1,98
2018	1 735	721	41,6	876	248	33	7 600	135	11 029	601	8	1,3

Ocena stanu sanitarnego zakładów przeprowadzona była na podstawie jednolitych kryteriów, zgodnie z arkuszem oceny stanowiącym załącznik do Procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ocenę negatywną otrzymywały te zakłady, w których stwierdzane były odstępstwa od wymagań istotnych dla zapewnienia bezpieczeństwa żywności. W oparciu o te kryteria w 2019r. żaden z zakładów nie został oceniony negatywnie (podobnie jak w roku 2018).

W wyniku prowadzonej działalności kontrolno-represyjnej wydano 206 decyzji merytorycznych, w tym 55 decyzji nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień, z czego:

- 3 decyzje nakazujące unieruchomienie zakładu lub jego części, w związku ze stwierdzeniem niewłaściwej jakości zdrowotnej wody z wodociągu lokalnego obiektu;
- 1 decyzję nakazującą wstrzymanie produkcji i zakaz wprowadzania do obrotu produkowanej żywności

oraz 107 decyzji płatniczych na łączną kwotę 11 263 zł.

Winnych uchybień natury higieniczno-sanitarnej ukarano 37 mandatami karnymi na łączną kwotę 9 700,- PLN.

Stan sanitarny i techniczny obiektów każdego roku ulega nieznacznym wahaniom. Generalnie, dzięki prowadzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej kontrolom i postępowaniom administracyjnym będących ich wynikiem oraz coraz większej świadomości przedsiębiorców w zakresie obowiązujących wymagań oraz wdrażaniu i stosowaniu zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), a także wprowadzaniu systemu HACCP, można uznać, że ulega on systematycznej poprawie. W skali całego powiatu zasady GHP/GMP wdrożyło 1 541 zakładów, co stanowi 92,3% wszystkich obiektów wpisanych do Rejestru. Pozostałe zakłady są w trakcie wdrażania i opracowywania stosownej dokumentacji. Natomiast system HACCP wprowadziły 1 454 nadzorowane obiekty, czyli 87,1% zakładów. Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach, w części zakładów spożywczych przestrzeganie zasad GHP i GMP uznano za wystarczające dla kontroli najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa żywności, co dotyczy zwłaszcza punktów małej gastronomii, bazujących na półproduktach i produktach gotowych.

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNÓŚCI

W roku 2019 w Rejestrze zakładów znajdowało się 110 zakładów z tej grupy obiektów, z czego skontrolowano 70 (*ponad 63 %*), przeprowadzając 99 kontroli sanitarnych. Żaden z zakładów produkcji żywności nie został oceniony negatywnie (*podobnie jak w roku 2018*). Natomiast w wyniku nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli wydano 15 decyzji administracyjnych, w tym 1 nakazującą wstrzymanie produkcji i zakaz wprowadzania do obrotu produkowanej żywności.

Za usterki natury sanitarnej nałożono 3 mandaty karne na kwotę 1 000zł.

Najczęściej stwierdzane uchybienia, które karano grzywną w drodze mandatu karnego to:

- zły stan techniczny ścian, sufitów, podłóg, drzwi w halach produkcyjnych, w magazynach oraz w pomieszczeniach zaplecza (*szatnie, WC, przejścia komunikacyjne*);
- zły stan techniczny urządzeń i sprzętu produkcyjnego (*np. szaf na odzież ochronną i własną, urządzeń chłodniczych*);
- brak badań właścicielskich produkowanych wyrobów w celu potwierdzenia ich zgodności z kryteriami mikrobiologicznymi.

Kolejny już rok w piekarniach i ciastkarniach na terenie powiatu żywieckiego kontynuowana była akcja „Mklik próchniczek”, w trakcie której pobierano do badań laboratoryjnych próbki sanitarne (*zmiotki i wytrzepty z koszyków produkcyjnych*) w kierunku zanieczyszczeń biologicznych, tj. szkodników i ich pozostałości.

Przedmiotową akcją w 2019r. objęto 10 piekarni (*co stanowi ponad 32 % obiektów z tej grupy*), w których przeprowadzono w sumie 10 kontroli sanitarnych. Ogółem pobrano do badań laboratoryjnych 20 próbek, w tym 10 próbek wytrzepek z koszyków produkcyjnych oraz 10 próbek zmiotków z hal produkcyjnych. Żadna z próbek nie została zdyskwalifikowana. W 2018r. w wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zdyskwalifikowano 6 próbek, co stanowiło 30% pobranych.

Tabela 8. Działania w ramach Akcji „Mklik próchniczek” w latach 2013 – 2019.

Rok	Liczba zakładów objętych akcją	% zakładów objętych akcją	Liczba kontroli	Liczba pobranych prób	Liczba prób kwestion.	%	Liczba nałożonych mandatów	Na kwotę
2019	10	32,3	10	20	0	0,0	0	0
2018	10	29,4	13	20	6	30,0	3	850
2017	10	28,6	12	20	4	20,0	2	400
2016	10	28,6	12	20	4	20,0	2	500
2015	10	20	11	20	1	5,0	1	150
2014	9	16,4	17	19	2	10,5	1	200
2013	12	24	18	22	10	45,4	7	1350

Na terenie nadzorowanego powiatu w 2019r. znajdowało się 8 obiektów produkujących wody źródlane i napoje bezalkoholowe – wszystkie zostały skontrolowane. Jak każdego roku zakłady te, szczególnie w sezonie letnim, ze względu na zwiększony popyt na produkowane wyroby znajdowały się pod szczególnym nadzorem.

W 2019r. przeprowadzono w tych obiektach 15 kontroli sanitarnych (w tym 6 kontroli interwencyjnych), w trakcie których pobrano ogółem 30 próbek do badań laboratoryjnych (26 próbek wód źródłanych oraz 4 próbki napojów). W wyniku przeprowadzonych badań zakwestionowano 1 próbkę wody źródlanej z uwagi na ponadnormatywną ogólną liczbę bakterii. Producent natychmiast podjął stosowne działanie: bezzwłocznie przeprowadził mycie i dezynfekcję ujęcia i zbiornika wody oraz dezynfekcję linii rozlewniczej, a po przeprowadzonych działaniach przedstawił sprawozdanie z badania wyrobu gotowego potwierdzające jego właściwą jakość zdrowotną.

Wydano 2 decyzje administracyjne, w tym 1 nakazującą zapewnienie dobrego stanu sanitarno-technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniach produkcyjnych i magazynowych.

Tabela 9. Działania nadzоровe w zakładach produkujących wody źródlane i napoje bezalkoholowe w latach 2013 - 2019.

Rok	Liczba zakładów w Rejestrze	% zakładów skontrolow.	Liczba kontroli	Liczba pobranych prób	Liczba prób kwest.		% kwest. ogółem	Liczba wydanych decyzji admin.
					ogółem	w tym mikrobiol.		
2019	8	100	15	30	1	1	3,3	2
2018	8	100	13	37	0	0	0	1

2017	9	89	16	34	2	1	5,9	1
2016	10	80	11	23	0	0	0	2
2015	9	100	12	48	0	0	0	2
2014	8	100	16	26	0	0	0	6
2013	8	100	20	27	0	0	0	4

W 2019 roku w nadzorowanych zakładach produkujących żywność pobrano do badań mikrobiologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych oraz w kierunku znakowania 80 próbek żywności. Zakwestionowano 2 próbki (t.j. 2,5 %), w tym 1 próbkę jaj z uwagi na obecność bakterii *Salmonella spp.* na powierzchni skorupki oraz 1 próbkę wody źródlanej z uwagi na ponadnormatywną ogólną liczbę bakterii.

Do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego skierowano 1 wniosek o wymierzenie kary pieniężnej za nieprawidłowe znakowanie suplementu diety wprowadzające konsumenta w błąd, na podstawie art. 103 ust.1 pkt 1 Ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2019r., poz. 1252 z późn. zm.).

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ

Do obiektów obrotu żywnością nadzorowanych przez PPIS w Żywcu zaliczamy zarówno małe kioski i obiekty tymczasowe prowadzące działalność na targowiskach czy podczas imprez masowych, jak również sklepy spożywcze łącznie z supermarketami oraz magazyny hurtowe. Na nadzorowanym terenie powiatu żywieckiego brak sklepów wielkopowierzchniowych – hipermarketów.

W roku 2019 skontrolowano 379 obiektów z 895 prowadzących działalność handlową (tj. ponad 42 %), przeprowadzając 520 kontroli, z czego 79 kontroli w 25 supermarketach. Ponadto skontrolowano 1 zakład transportu żywności z 38 będących pod nadzorem.

W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 22 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Winnych zaniedbań natury sanitarnej ukarano 17 mandatami karnymi na łączną kwotę 4 000,- zł.

Żaden obiekt z tej grupy nie został oceniony negatywnie.

Do uchybień najczęściej występujących w zakresie stanu technicznego należały:

- zły stan techniczny ścian, sufitów, podłóg oraz wyposażenia w salach sprzedaży (*np. urządzeń chłodniczych, regałów, blatów*), w magazynach, na zapleczu sanitarnym, w pomieszczeniach zaplecza sanitarnego.

Nieprawidłowości natury higienicznej (w dużej mierze zależne od zachowań personelu) to głównie:

- brak czystości w pomieszczeniach;
- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych;
- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych;

- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia;
- brak zapisów prowadzonych w ramach GHP;
- niewłaściwe przechowywanie środków spożywczych (*w temperaturze niezgodnej z zaleceniami producenta, bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem*);

Ogółem w miejscach obrotu pobrano do badań laboratoryjnych 439 próbek żywności, w tym 2 próbki substancji dodatkowych oraz 1 próbkę wyrobu do kontaktu z żywnością oraz 2 próbki kosmetyków.

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zdyskwalifikowano 9 próbek środków spożywczych (2,1%), tj:

- 5 próbek ciastek z uwagi na obecność *Salmonella enteritidis*;
- 1 próbkę szynki tradycyjnej ze względu na stwierdzenie ponadnormatywnej zawartości benzo(a)pirenu oraz sumy WWA;
- 2 próbki bakalii sprzedawanych luzem z uwagi na stwierdzenie obecności szkodników i oprzędów;
- 1 próbkę żywności specjalnego przeznaczenia medycznego – ze względu na niezgodną z wymaganiami kwalifikację produktu oraz z uwagi na wprowadzanie konsumenta w błąd, co do charakteru, właściwości ww. środka spożywczego oraz przypisywanie ww. środkowi spożywczemu działania lub właściwości, których on nie posiada.

Do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego skierowano 1 wniosek o wymierzenie kary pieniężnej za nieprawidłowe znakowanie, prezentację i reklamę suplementu diety wprowadzanego do obrotu w sprzedaży internetowej wprowadzające konsumenta w błąd, na podstawie art. 103 ust.1 pkt 1 Ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2019r., poz. 1252 z późn. zm.).

Obrót żywnością w systemie targowiskowym, obnośnym i obwoźnym.

W roku 2019 skontrolowano 31 obiektów ruchomych i tymczasowych prowadzących działalność w zakresie małej gastronomii i obrotu środkami spożywczymi w systemie targowiskowym, obnośnym i obwoźnym. W tej grupie obiektów przeprowadzono ogółem 31 kontroli. Natomiast w trakcie trwania imprez masowych przeprowadzono 8 kontroli stoisk handlowych i gastronomicznych.

W trakcie kontroli nieprawidłowości nie stwierdzono.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO

W 2019 roku skontrolowano ponad 50% zakładów żywienia zbiorowego (319 obiektów z 631), w których przeprowadzono w sumie 381 kontroli, z czego:

- 88 zakładów żywienia zbiorowego otwartego – przeprowadzając 110 kontroli;
- 97 zakładów małej gastronomii – przeprowadzając 114 kontroli;
- 134 zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego – przeprowadzając 157 kontroli.

W wyniku nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli wydano 17 decyzji administracyjnych, w tym 3 decyzje nakazujące unieruchomienie zakładu lub bloku żywienia w związku z niewłaściwą jakością zdrowotną wody z wodociągu lokalnego obiektu.

Za usterki natury sanitarnej nałożono 16 mandatów karnych na kwotę 4 200 zł, w tym w zakładach małej gastronomii 8 mandatów na kwotę 2 050 zł., a w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego 1 mandat na kwotę 300 zł.

Żaden z obiektów tej grupy nie uzyskał oceny negatywnej.

Najczęstsze uchybienia dotyczyły:

- złego stanu technicznego ścian, sufitów, podłóg, drzwi, stolarki okiennej oraz wyposażenia (*stołów produkcyjnych, regałów, pólek, urządzeń chłodniczych, naczyń*) w pomieszczeniach produkcyjnych, w magazynach, w pomieszczeniach zmywalni, w bufetach, w pomieszczeniach zaplecza;
- braku segregacji w urządzeniach chłodniczych;

W ramach nadzoru, w obiektach tej grupy, pobrano do badań laboratoryjnych 36 próbek żywności oraz 8 wymazów sanitarnych. Zdyskwalifikowano 1 próbkę (drobiowe porcje rosółowe).

OGÓLNA OCENA SPOSOBU ŻYWIENIA.

W roku 2019 przeprowadzono 3 teoretyczne analizy sposobu żywienia w zakładach opiekuńczo-leczniczych/domach seniora na podstawie jadłospisów, wypisów magazynowych (ocena teoretyczna) oraz w 1 żłobku analizując dekadowe wypisy magazynowe.

Obliczenia teoretyczne jadłospisów z zakładów opiekuńczo-leczniczych wykazały:

- właściwą wartość energetyczną posiłków we wszystkich ocenach dekadowych;
- w 1 ocenie dekadowej – nieprawidłowy % energii z białka;
- w 1 ocenie dekadowej nieprawidłowy % energii z tłuszczu;
- w 3 ocenach dekadowych zaniżoną podaż wapnia;
- w 3 ocenach dekadowych nieprawidłową ilość żelaza i witaminy C.

Obliczenia teoretyczne jadłospisu pobranego w żłobku wykazały:

- właściwą wartość energetyczną posiłków;
- mocno zawyżoną podaż białka;
- zbyt małą ilość tłuszczu w posiłkach;
- zbyt wysoki % energii z białka;
- właściwy % energii z tłuszczu;
- zawyżoną podaż fosforu, magnezu, żelaza i wapnia;
- zbyt wysoką podaż NaCl w posiłkach;
- zawyżoną podaż witamin: A, B₁, B₂, B₆, B₁₂, C.

Ponadto w 2019r. skontrolowano bloki żywienia w 8 przedszkolach i w 21 szkołach oraz 3 sklepiki szkolne. W trakcie 23 kontroli sanitarnych bloków żywienia w jednostkach systemu oświaty przeprowadzono analizę sposobu żywienia, a w 3 sklepikach szkolnych - rodzaj

wprowadzanych do obrotu środków spożywczych w oparciu o zasady określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH.

W 2019r. przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu pobrali do badań laboratoryjnych u producentów oraz w miejscach obrotu hurtowego i detalicznego 553 próbki środków spożywczych, w tym w ramach:

- ✓ urzędowej kontroli żywności – 284 próbki;
- ✓ monitoringu - 66 próbek;
- ✓ urzędowej kontroli i monitoringu – 203 próbki.

Próbki te przebadane zostały w następujących kierunkach: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mykotoksyn, zanieczyszczeń azotanami, substancji dodatkowych dozwolonych, znakowania, zanieczyszczeń biologicznych, zanieczyszczeń fizycznych i organoleptycznie.

Za niezgodne z wymaganiami uznano 12 próbek, co stanowi 2,17 %.

Tabela 10. Jakość zdrowotna środków spożywczych: lata 2018 – 2019

Rok	Próbki zbadane	Próbki zdyskw. %	w tym					
			krajowe		UE		importowane	
			zbadane	zdyskw. %	zbadane	zdyskw. %	zbadane	zdyskw. %
2019	553	2,17	491	2,03	28	0	34	5,9
2018	564	0,35	513	2,53	27	0	24	0

Przyczynami kwestionowania środków spożywczych było stwierdzenie:

- ✓ obecności bakterii *Salmonella* na powierzchni skorupki jaj;
- ✓ obecności bakterii *Salmonella* w porcjach rosołowych;
- ✓ obecności bakterii *Salmonella* w ciastkach z kremem;
- ✓ zanieczyszczeń biologicznych w bakaliach;
- ✓ ponadnormatywnej ogólnej liczby bakterii w wodzie źródłanej;
- ✓ ponadnormatywnej zawartości benzo(a)pirenu oraz sumy WWA (benzo(a)pirenu, benzo(a)antracenu, chryzenu, benzo(b)fluorantenu) w wędzonej szynce;
- ✓ oznakowania naruszającego obowiązujące przepisy.
- ✓

Nadzór nad importem / eksportem.

W ramach granicznej kontroli sanitarnej w 2019r. przeprowadzono 1 kontrolę (w tym 1 kontrolę środka transportu). Skontrolowano 2 partie środków spożywczych wydając

1 świadectwo jakości zdrowotnej. Nie wydawano decyzji o zakazie wprowadzenia produktu na terytorium RP z uwagi na złą jakość zdrowotną.

Wydano 1 decyzję płatniczą, a łączna kwota odprowadzona do budżetu państwa z tytułu nadzoru nad importem wyniosła 103 zł.

RASFF (*Rapid Alert System for Food and Feed*) - System wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i paszach.

System RASFF stał się ważnym elementem polityki ochrony zdrowia ludności, opierającym się na zbieraniu i szybkim przekazywaniu informacji o produktach żywnościowych, materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością i środkach żywienia zwierząt mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumentów. Ma on również na celu ochronę konsumenta przed ryzykiem wystąpienia ewentualnych zachorowań.

W ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach istnieją trzy typy powiadomień, które na potrzeby sieci krajowej, zgodnie z propozycją Krajowego Punktu Kontaktowego RASFF w Głównym Inspektoracie Sanitarnym, definiowane są w następujący sposób:

- ✓ powiadomienie alarmowe – oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które wymaga lub może wymagać natychmiastowego działania przez innego krajowego członka sieci RASFF;
- ✓ powiadomienie informacyjne - oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które nie wymaga natychmiastowego działania przez innego krajowego członka sieci RASFF. Powiadomienie informacyjne może być związane z produktem, w którym wykryto poważne ryzyko, jednak znajduje się on jedynie w obrocie lokalnym, na ograniczonym terenie, nie został wprowadzony do obrotu lub nie znajduje się już w obrocie;
- ✓ powiadomienie o odrzuceniu produktu na granicy - oznacza powiadomienie o odrzuceniu partii, kontenera lub ładunku żywności lub paszy, o czym mowa w art. 50 ust. 3 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 178/2002.

W roku 2019 do PSSE w Żywcu wpłynęły w tym systemie 33 powiadomienia, w tym:

- ✓ 19 powiadomień alarmowych (16 dotyczących żywności i 3 dot. przedmiotów użytku);
- ✓ 14 powiadomień informacyjnych (dotyczące żywności).

Zgłoszenia przesyłane były drogą elektroniczną. Po otrzymaniu powiadomienia sprawdzana była dokumentacja (w tym listy dystrybucyjne, celem ustalenia czy dany produkt znajdował się w obrocie na terenie powiatu). W ramach kontroli interwencyjnych lub kontroli bieżących planowanych i nieplanowanych pracownicy PPIS w Żywcu dokonywali sprawdzenia czy dany produkt znajduje się w obrocie w zakładach na nadzorowanym terenie. W ramach powiadomień w systemie RASFF w omawianym okresie przeprowadzono 122 kontrole, w tym 89 w związku z powiadomieniami alarmowymi oraz 33 w ramach powiadomień informacyjnych.

Tabela 11. Powiadomienia alarmowe i informacyjne przesłane do PPIS w Żywcu w 2019r.

Kategorie produktów	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
<i>Orzechy i bakalie</i>	1	1
<i>Przetwory zbożowo-mączne</i>	2	0
<i>Koncentraty spożywcze</i>	1	0
<i>Warzywa i przetwory</i>	2	0
<i>Wody źródlane i napoje bezalkoholowe</i>	1	3
<i>Mięso i przetwory mięsne</i>	4	7
<i>Ryby i przetwory rybne</i>	1	0
<i>Suplementy diety</i>	2	1
<i>Środki spożywcze specjalnego przeznaczenia</i>	1	1
<i>Wyroby cukiernicze</i>	1	1
<i>Wyroby do kontaktu z żywnością</i>	3	0

Ponad 39% otrzymanych powiadomień alarmowych i informacyjnych dotyczyła zagrożeń chemicznych, w tym m.in.:

- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów mykotoksyn, głównie ochratoksyny A;
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu benzo(a)pirenu oraz sumy WWA;
- przekroczenia zawartości metali ciężkich;
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych pozostałości pestycydów;
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu środków konserwujących.

Zagrożenia mikrobiologiczne, które stanowiły również ponad 39%, dotyczyły obecności bakterii chorobotwórczych w żywności. Ponad 9% powiadomień dotyczyło obecności ciał obcych w środkach spożywczych. Natomiast niewłaściwe (*wprowadzające konsumentów w błąd*) znakowanie środków spożywczych stanowiło ponad 6% powiadomień.

PPIS w Żywcu w 2019r. - w ramach funkcjonowania systemu RASFF - przesłał do ŚPWIS w celu weryfikacji dokumentację dotyczącą środka spożywczego zakwalifikowanego do:

- 1) powiadomienia alarmowego – alert notification - Nr 2019.01 z dnia 12.04.2019. Przedmiotem powiadomienia była Szynka tradycyjna wędzona parzona pobrana do badań w ramach urzędowej kontroli żywności w dniu 02.04.2019r. W/w środek spożywczy został zakwestionowany ze względu na stwierdzenie ponadnormatywnej zawartości benzo(a)pirenu oraz sumy WWA. O powyższych wynikach badań poinformowano organ nadzoru, tj. właściwego miejscowo Powiatowego Lekarza Weterynarii;
- 2) powiadomienia informacyjnego: Nr 2018.36 z dnia 29.08.2019r. Przedmiotem powiadomienia były porcje rosółowe pobrane do badań w ramach urzędowej kontroli żywności w dniu 22.08.2019r. w internacie jednej ze szkół średnich w związku ze

zgłoszeniem ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową. W/w porcje zostały zakwestionowane ze względu na wykrycie obecności pałeczek *Salmonella enteritidis*. O powyższych wynikach badań poinformowano organ nadzoru, tj. właściwego miejscowo Powiatowego Lekarza Weterynarii

NADZÓR NAD MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ.

W Rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS prowadzonym przez PPIS w Żywcu w 2019r. znajdowało się 5 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i 28 miejsc obrotu tymi produktami. W omawianym okresie skontrolowano 2 wytwórnie materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 5 miejsc obrotu tymi materiałami przeprowadzając w sumie 7 kontroli sanitarnych. W trakcie kontroli pobrano do badań laboratoryjnych 9 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Próbkę nie zostały zakwestionowane.

NADZÓR NAD KOSMETYKAMI.

Pod nadzorem PPIS w Żywcu w 2019r. znajdowały się 4 zakłady produkujące i konfekcjonujące kosmetyki (w tym 2 znajdujące się przy wytwórniach suplementów diety) oraz 12 miejsc obrotu kosmetykami.

W miejscach produkcji i obrotu kosmetykami przeprowadzono w sumie 6 kontroli sanitarnych, w trakcie których pobrano do badań laboratoryjnych 6 próbek kosmetyków. Żadna z próbek nie została kwestionowana.

INTERWENCJE

W 2019r. do Sekcji NS/HŻŻ wpłynęło 36 interwencji (w tym 8 anonimowych) z czego 33 rozpatrzono bezpośrednio, natomiast 3 interwencje zostały przekazane zgodnie z właściwością rzeczową lub miejscową do organów kompetentnych.

Wśród rozpatrywanych interwencji :

- 22 dotyczyły niewłaściwej jakości zdrowotnej zakupionych środków spożywczych (*głównie przeterminowane środki spożywcze, żywność z oznakami widocznych zanieczyszczeń lub złe samopoczucie po spożyciu zakupionej żywności*);
- 8 dotyczyło złych warunków sanitarnych w zakładach produkcji i obrotu żywnością oraz w zakładach żywienia zbiorowego;
- 3 dotyczące nieprawidłowości w zakresie prezentacji i reklamy środków spożywczych

W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego 18 interwencji uznano za zasadne, co stanowi 54,5%.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w związku z interwencjami nałożono 10 mandatów karnych na kwotę 2 850,- zł. Natomiast w związku z interwencjami na niewłaściwą jakość

zdrowotną środków spożywczych, pobrano do badań laboratoryjnych 16 próbek środków spożywczych, z których dwie zostały zakwestionowane co stanowi 12,5%.

Podsumowanie i wnioski.

Analizując sytuację lokalną należy stwierdzić, że w stosunku do roku poprzedzającego w 2019r. poprawie uległ stan sanitarny zakładów, o czym świadczy mniejsza liczba mandatów karnych. Natomiast uznać należy, że nie uległ zmianie stan techniczny obiektów – w obu latach żadnego zakładu nie oceniono jako niezgodny.

Zwiększyła się natomiast liczba próbek środków spożywczych ocenionych jako nie spełniające wymagań obowiązującego prawa żywnościowego z 0,35% w roku 2018 do 2,17 w roku 2019.

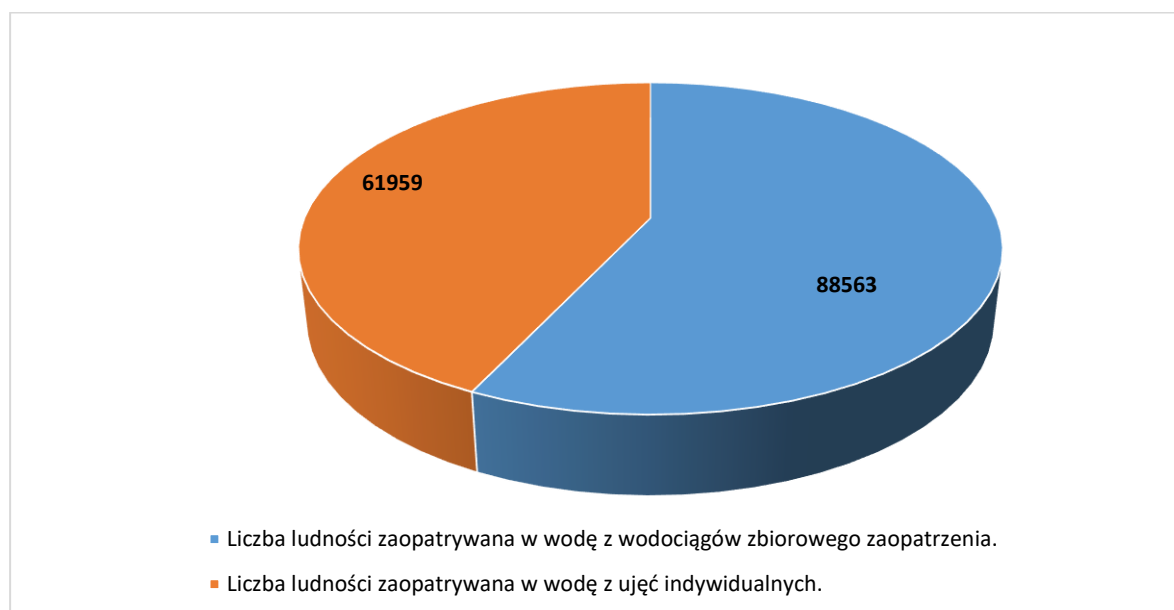
Ocena stanu sanitarnego powiatu żywieckiego w zakresie Higieny Komunalnej i Środowiska.

Nadzór nad jakością wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi.

Mieszkańcy powiatu żywieckiego zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi przez:

- wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe, zakłady gospodarki komunalnej lub zarejestrowane spółki wodne,
- prywatne wodociągi, które nie posiadają zarządcy odpowiedzialnego za jakość produkowanej wody,
- studnie indywidualne.

Wykres 21. Zaopatrzenie ludności powiatu żywieckiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w 2019r.

W 2019r. wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 1437 z późn. zm.) dostarczały wodę do około 58,8 % mieszkańców powiatu.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 506 z późn. zm.) oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 1437 z późn. zm.) zbiorowe zaopatrzenie ludności w wodę jest zadaniem własnym gminy. W gminach Koszarawa i Ujsoly brak jest wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. W gminie Rajcza poniżej 10% mieszkańców zaopatrywanych było przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Są również takie gminy, w których powyżej 65% mieszkańców zaopatrywanych jest z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Do gmin tych należą:

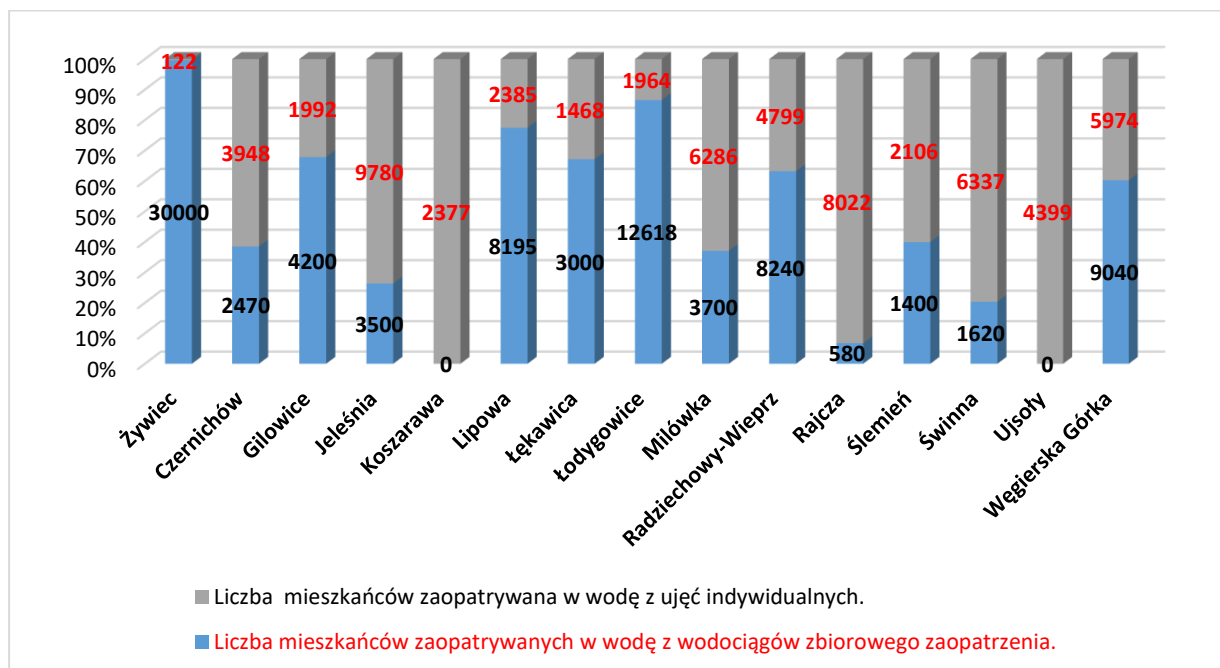
- Gilowice i Łękawica – powyższej 67 % mieszkańców;
- Lipowa – powyżej 77% mieszkańców;
- Łodygowice - powyżej 86% mieszkańców;
- Żywiec - prawie 100% mieszkańców

zaopatrywanych jest z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Tabela 12. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin w % zaopatrywana w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2019r.

<i>gminy powiatu żywieckiego</i>	<i>% mieszkańców gminy zaopatrywanych w wodę przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę</i>
<i>Żywiec</i>	99,6
<i>Czernichów</i>	38,5
<i>Gilowice</i>	67,8
<i>Jeleśnia</i>	26,4
<i>Koszarawa</i>	0,0
<i>Lipowa</i>	77,5
<i>Łękawica</i>	67,1
<i>Łodygowice</i>	86,5
<i>Milówka</i>	37,1
<i>Radziechowy - Wieprz</i>	63,21
<i>Rajcza</i>	6,7
<i>Ślemień</i>	39,9
<i>Świnna</i>	20,4
<i>Ujsoly</i>	0,0
<i>Węgierska Górka</i>	60,2

Wykres 22. Zaopatrzenie mieszkańców gmin powiatu żywieckiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w 2019r.

W 2019r. pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu było 27 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w tym:

- produkujących $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$ wody – 15
- produkujących od 101 do $1000 \text{ m}^3/\text{d}$ wody – 11
- produkujących od 1001 do $10000 \text{ m}^3/\text{d}$ wody - 1

Wodociągi te rozprowadziły około $10\,630 \text{ m}^3/\text{d}$ wody do spożycia. Jakość wody dostarczana przez te wodociągi była na bieżąco monitorowana w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządców tych wodociągów oraz w ramach nadzoru sanitarnego przez PPIS w Żywcu.

Skontrolowano jakość wody w 27 wodociągach. W ramach nadzoru sanitarnego pobrano do badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych z ww. wodociągów 174 próbki wody. Natomiast dysponenci tych wodociągów w ramach realizowanej kontroli wewnętrznej przeprowadzili badania 178 próbek wody. A zatem w sumie z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę przebadanych zostało 352 próbki wody.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że jakość wody w 342 próbkach spełniała wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r poz. 2294) i była przydatna do spożycia przez ludzi.

Zakwestionowano jakość wody w 4 próbkach, tj. 1,14% zbadanych (pobranych w ramach nadzoru sanitarnego) - ze względu na przekroczone parametry fizyko-chemiczne, tj. wysoką mętność.

Kwestionowane próbki dotyczyły następujących wodociągów:

- 1) Wodociąg Łodygowice (3 próbki):

- próbka wody pobrana w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Łodygowicach ul. Piłsudskiego 121 - stwierdzono wysoką mętność - 2,1 NTU (zalecany zakres wartości do 1,0 NTU), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Zarzeczcu przy ul. Beskidzkiej 100 - stwierdzono wysoką mętność - 3,4 NTU (zalecany zakres wartości do 1,0 NTU), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- próbka wody pobrana w obiekcie SUW WOPR – Łodygowice ul. Na Stawach 2 - stwierdzono wysoką mętność - 6,0 NTU (zalecany zakres wartości do 1,0 NTU), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;

Po natychmiastowych działaniach naprawczych, w każdym przypadku, wodę doprowadzono do właściwej jakości w w/w zakresie.

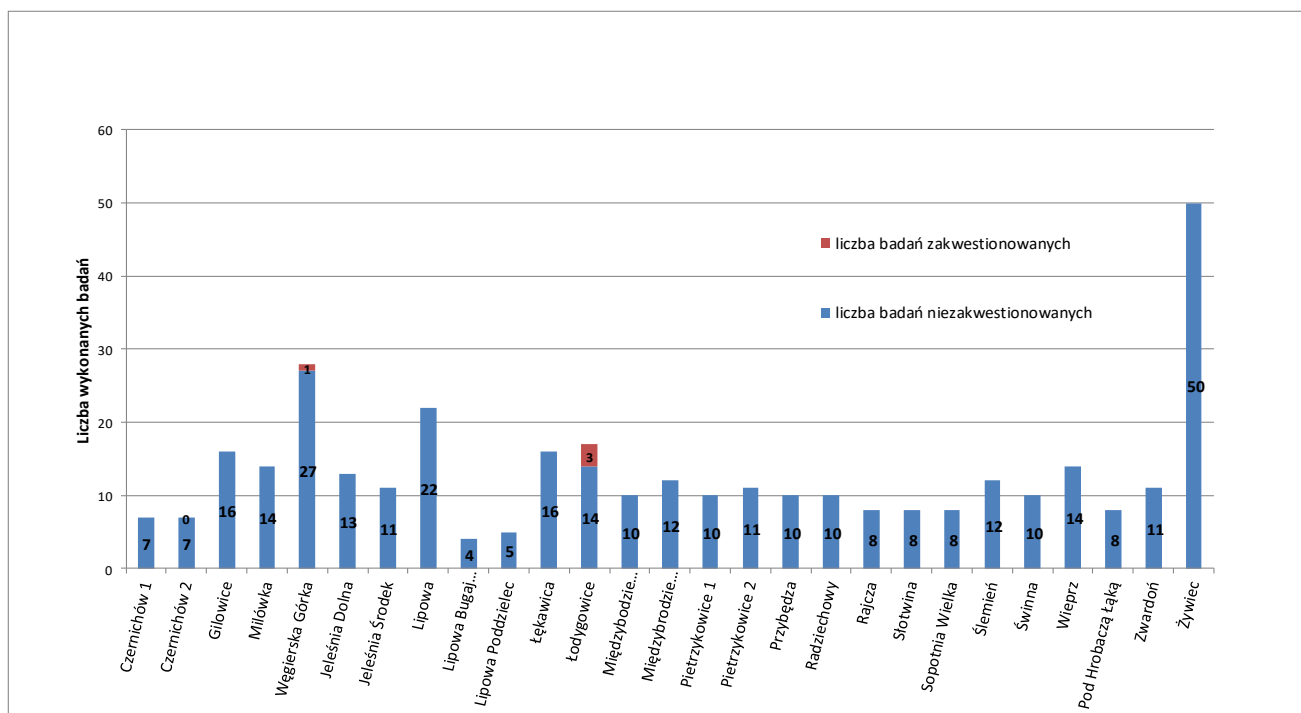
2) Wodociąg Węgierska Górka (1 próbka)

- próbka wody pobrana w Szkole Podstawowej w Ciścu ul. Szkolna 6 - stwierdzono wysoką mętność - 1,7 NTU (zalecany zakres wartości do 1,0 NTU), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

Po natychmiastowych działaniach naprawczych wodę doprowadzono do właściwej jakości w w/w zakresie.

Stwierdzone przekroczenia trwały krótko. Zarządcy obiektów wyczyścili filtry i przeprowadzali dezynfekcję urządzeń do uzdatniania i dystrybucji wody. Na skutek podjętych działań jakość wody ulegała poprawie, co potwierdzały pozytywne wyniki badania wody.

Wykres 23. Liczba próbek wody pobranych do badań laboratoryjnych na poszczególnych wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2019r.

Lp	Nazwa wodociągu	Zarządca wodociągu	Adres zarządcy		Liczba zaopatrywanej ludności	Produkcja wody m ³ /d
1	Żywiec	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	Żywiec	Bracka 66	30 000	5 782,1
2	Węgierska Górka	Beskid EKO SYSTEM Sp. z o. o	Cięcina	Graniczna 1	9 040	510,0
3	Czernichów 1	Spółka Wodociągowa Czernichów	Czernichów	Strażacka 6	420	30,0
4	Gilowice	Gminny Zakład Usług Wodnych w Gilowicach	Gilowice	Krakowska 40	4 200	360,0
5	Jeleśnia Dolna	Spółka Wodociągowa „Jeleśnia Dolna”	Jeleśnia	Starowiejska 69	1 400	96,0
6	Sopotnia Wielka	Zakład Gospodarki Komunalnej w Jeleśni	Jeleśnia	Plebańska 5	1 600	188,0
7	Jeleśnia Środek	Spółka Wodna „Jeleśnia Środek”	Jeleśnia	Jana Kazimierza 92	500	80,0
8	Lipowa Podzielec	Spółka Wodociągowa „Lipowa Podzielec”	Lipowa	Jana Pawła II 84	400	26,0
9	Lipowa	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipowej	Lipowa	Wiejska 44	6 795	880,0
10	Lipowa Bugaj Słotwina Wandzle	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipowej	Lipowa	Wiejska 44	350	7,0
11	Łękawica	Zakład Usług Komunalnych	Łękawica	Żywiecka 23	3 000	250,0
12	Łodygowice	Eco Team Service Sp. z o. o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	10 630	620,0
13	Pietrzykowice I	Eco Team Service Sp. z o. o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	763	41,0
14	Pietrzykowice II	Eco Team Service Sp. z o.o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	1 225	68,0
15	Międzybrodzie Bialskie	Zakład Usługowo-Produkcyjny Gospodarki Wodno-Ściekowej Isepnica	Międzybrodzie Bialskie	Energetyków 2	450	85,0
16	Międzybrodzie Żywieckie	Zakład Usługowo-Produkcyjny Gospodarki Wodno-Ściekowej Isepnica	Międzybrodzie Bialskie	Energetyków 2	1 100	316,9
17	Pod Hrobaczą Łąką	Spółka Wodno-Wodociągowa "Pod Hrobaczą Łąką"	Międzybrodzie Bialskie	Alojzego Koniora 23	400	60,0
18	Milówka	Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Milówce	Milówka	Jana Kazimierza 123	3 700	160,0
19	Przybędza	Spółka Wodno - Ściekowa w Przybędzy	Przybędza	3-Maja 75	800	63,0
20	Radziechowy	Spółka Wodno - Ściekowa w Radziechowach	Radziechowy	Św. Marcina 23	3 800	300,0
21	Rajcza	Zakład Usług Komunalnych w Rajczy	Rajcza	Górska 1	240	20,0
22	Zwardoń	Zakład Usług Komunalnych w Rajczy	Rajcza	Górska 1	340	40,0
23	Słotwina	Spółka Wodociągowa w Słotwinie	Słotwina	Rudzika 8	650	95,0
24	Ślemień	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. Ślemień	Ślemień	Za rzeką 5	1 400	40,0
25	Czernichów 2	Spółka Wodna nr 1 w Czernichowie	Tresna	Żywiecka 2	100	12,0
26	Wieprz	Spółka Wodno - Ściekowa w Wieprzu	Wieprz	Żywiecka 355	3 640	270,0
27	Świnna	Urząd Gminy Świnna	Świnna	Wspólna 13	1 620	230,0
Razem					88 563	10 630

Tabela 13. Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie powiatu żywieckiego w 2019r.

W roku 2019 skontrolowano 13 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę (tj. ponad 48%) przeprowadzając 13 kontroli sanitarnych. W ich trakcie oprócz stanu sanitarno - technicznego przeanalizowano prawidłowość realizacji harmonogramów badań w ramach kontroli wewnętrznej jakości wody prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowe

W 11 przypadkach stan sanitarno -techniczny oceniono jako dobry. Na wodociągu sieciowym nr 2 w Czernichowie należącym do Spółki Wodnej nr 1 w Czernichowie stwierdzono dostateczny stan sanitarno – techniczny. W dalszym ciągu stosuje się dezynfekcję ręczną w zbiorniku retencyjnym, brak jest typowej stacji uzdatniania wody (planowana budowa SUW przedłuża się w związku z pozyskiwaniem środków finansowych). Natomiast ze względu na zły stan sanitarno-techniczny ścian i podłóg w pomieszczeniach Stacji Uzdatniania Wody Wodociągu Sopotnia Wielka – wydano decyzję nakazującą usunięcie usterek.

INNE PODMIOTY ZAOPATRUJĄCE W WODĘ

W związku z tym, że obowiązujące Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) określało także wymagania dla wody pobieranej z indywidualnych ujęć wody zaopatrujących co najmniej 50 osób lub dostarczających co najmniej średnio 10 m³ wody na dobę oraz bez względu na ilość dostarczanej wody, jeżeli woda ta służyła do działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej.

W 2019r. skontrolowano jakość wody w 54 z 221 (co stanowi ponad 24%) wodociągów obiektów użyteczności publicznej, tj.: szkół, przedszkoli, obiektów żywieniowych, ośrodków czasowych, placówek służby zdrowia, które ujmują wodę z indywidualnych ujęć wody. W obiektach tych przedstawiciele PPIS w Żywcu w ramach nadzoru sanitarnego pobrano do badania 61 próbek wody, a ich dysponentów w ramach kontroli wewnętrznej 143 próbki.

W sumie w ciągu 2019r. zakwestionowano jakość wody w 11 próbkach, tj. 5,4% , z czego:

- w 7 próbkach (tj. 11,5%) pobranych w ramach nadzoru sanitarnego, z których w 3 określono brak przydatności wody do spożycia ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych – Enterokoki, Escherichia coli, bakterie grupy coli, ogólna liczba mikroorganizmów w 22+/-2 °C po 72h, a w 4 przypadkach określono warunkową przydatność ze względu na przekroczony parametr mętności.

Stwierdzone przekroczenia miały charakter incydentalny i krótkotrwały, gdyż zarządcy obiektów podejmowali natychmiastowe działania naprawcze. W wyniku podjętych działań jakość wody w obiektach uległa poprawie, co potwierdzały pozytywne wyniki niezwłocznie przeprowadzonych badań wody.

- w 4 próbkach (tj. 2,8%) pobranych przez dysponentów w ramach kontroli wewnętrznej, w stosunku do których orzeczono warunkową przydatność wody do spożycia (w 2 próbkach podwyższona ogólna liczba mikroorganizmów a w 2 próbkach podwyższona mętność).

W związku z tym na koniec 2019r. wszystkie skontrolowane wodociągi tej grupy produkowały wodę dobrej jakości.

Przekroczenia parametrów mikrobiologicznych stwarzających ryzyko dla zdrowia i życia człowieka każdorazowo skutkowały wydaniem orzeczenia o braku przydatności wody do spożycia na podstawie § 21 ust. 1 pkt 4 cytowanego powyżej rozporządzenia.

W przypadku stwierdzenia braku przydatności wody do spożycia Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu nakazywał w terminie natychmiastowym unieruchomienie takiego wodociągu oraz podjęcie przez dysponenta/właściciela działań naprawczych określając termin ich realizacji. We wszystkich tych przypadkach podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej unieruchamiały wodociąg i podejmowały w tym czasie działania mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości. A ich prawidłowość potwierdzali wynikami badań laboratoryjnych.

Z § 7 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) wynika konieczność ustalania harmonogramu pobierania próbek wody do badań w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym, tak aby terminy badania były równomiernie rozłożone w czasie. W/w obowiązek dotyczy zarówno przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych jak i podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej. Ponadto realizacja badań w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym harmonogramem jest jednym z elementów na podstawie którego organy PIS wydawały okresowe i obszarowe oceny jakości wody (§ 22 i § 23 rozporządzenia).

UJĘCIA POWIERZCHNIOWE.

Wymagania, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. (Dz. U. Nr 204, poz. 1728).

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2019r. znajdowało się 26 ujęć wód powierzchniowych, z których woda ujmowana była do celów wodociągowych. W sumie skontrolowano jakość wody w 20 ujęciach. W ramach nadzoru sanitarnego przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu skontrolowali jakość wody w 17 ujęciach powierzchniowych pobierając 19 próbek do badań laboratoryjnych. Natomiast dysponenti wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej dokonali oceny jakości wody w 19 ujęciach.

Badana woda odpowiadała następującym kategoriom:

- 1 ujęcie kategorii A1;
- 16 ujęć kategorii A2;
- 3 ujęcia kategorii A3.

W omawianym okresie jakość wody w ujęciach powierzchniowych uległa pogorszeniu w stosunku do 2018r., kiedy to w 6 ujęciach woda odpowiadała wymaganiom kategorii A1, a tylko w 1 – kategorii A3.

Zgodnie z § 2 w/w rozporządzenia ustalone zostały trzy kategorie jakości wody, w zależności od wartości granicznych wskaźników jakości wody, które z uwagi na ich zanieczyszczenie muszą być poddane standardowym procesom uzdatniania, w celu uzyskania wody przeznaczonej do spożycia:

- ✓ kategoria A1 - woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji;
- ✓ kategoria A2 - woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji (chlorowania końcowego);
- ✓ kategoria A3 - woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowania, chlorowania końcowego).

Na podstawie przeprowadzonych badań oceniono, że w 10 ujęciach woda odpowiadała wymaganiom żądanej kategorii czystości wód powierzchniowych (*co stanowi 50% skontrolowanych ujęć*). Były to:

- 1) Potok Leśnianka w Żywcu – ujęcie powierzchniowe wodociągu zakładowego Browaru w Żywcu - kategoria A2;
- 2) Rzeka Koszarawa w Żywcu – ujęcie wodociągu sieciowego Miasta Żywiec – kategoria A2;
- 3) Potok Cięcinka w Cięcinie – ujęcie powierzchniowe nr 1 wodociągu sieciowego Gminy Węgierska Górka – kategoria A2;
- 4) Potok Roztoka w Zwardoniu – ujęcie nr 1 wodociągu sieciowego Zwardoń – kategoria A2;
- 5) Dopływ Potoku Kalonka w Słotwinie – ujęcie wodociągu sieciowego Słotwina - kategoria A2;
- 6) Potok Bystra w Kamesznicy – ujęcie wodociągu sieciowego Gminy Milówka - kategoria A2;
- 7) Potok Frydziowski w Ślemieniu – ujęcie wodociągu sieciowego Ślemień - kategoria A2;
- 8) Zbiornik Tresna (Jezioro Żywieckie) w Tresnej – ujęcie alternatywne wodociągu zakładowego Browaru w Żywcu - kategoria A2;
- 9) Potok Malinowski w Lipowej – ujęcie wodociągu sieciowego Lipowa – kategoria A2
- 10) Potok „Pierlaków” w Sopotni Wielkiej – ujęcie wodociągu sieciowego Sopotnia Wielka – kategoria A1

Sytuacja ta uległa poprawie w stosunku do 2018r., kiedy to w 9 ujęciach woda odpowiadała wymaganiom żądanej kategorii.

W minionym roku w 10 ujęciach oceniono wodę jako nie spełniającą wymagań żądanej kategorii, w tym:

- ✓ 7 ujęć ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów mikrobiologicznych,

- ✓ 3 ujęcia ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych.

Były to:

- 1) Potok Romanka w Żabnicy – ujęcie pow. nr 2 wodociągu sieciowego Gminy Węgierska Górka. Wymagana kategoria A2, oceniono mikrobiologicznie A3 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki i Salmonella*);
- 2) Potok Czarny w Lalikach – ujęcie nr 2 wodociągu sieciowego Zwardoń. Wymagana kategoria A1, oceniono fiz-chem. A2 (*podwyższona barwa i fenole*) i mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki*);
- 3) Potok Kalonka w Łodygowicach – ujęcie wodociągu sieciowego Łodygowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*podwyższone fenole*) natomiast mikrobiologicznie jako A3 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli*);
- 4) Potok Bartoszowiec w Łodygowicach – ujęcie wodociągu sieciowego Łodygowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*podwyższone fenole*) natomiast mikrobiologicznie jako A3 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli*);
- 5) Potok Wieśnik w Radziechowach – ujęcie nr 1 wodociągu sieciowego Radziechowy. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli*);
- 6) Dopływ Potoku Rozтока w Czernichowie – ujęcie wodociągu sieciowego nr 2 Czernichów. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli*);
- 7) Potok „Łękawka Mała” w Gilowicach – ujęcie nr 1 wodociągu sieciowego Gilowice. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki*);
- 8) Dopływ Potoku „Łękawka Mała” w Gilowicach – ujęcie nr 2 wodociągu sieciowego Gilowice. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki*);
- 9) Potok Przybędza w Przybędzy – ujęcie nr 2 wodociągu sieciowego Radziechowy. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli*);
- 10) Potok Kocierzanka w Kocierzu Moszczanickim – ujęcie wodociągu sieciowego Łękawica. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki*).

Tabela 14. Ocena jakości wody w ujęciach powierzchniowych w 2019r.

L.p.	Nazwa cieklu wodnego.	Ocena jakości wody			Wymagana kategoria	Ocena
		Liczba próbek	Fch	Mb		
1	Potok Leśnianka w Żywcu	2	2xA1	1xA2	A3	spełnia

2	Rzeka Koszarawa w Żywcu	7	5xA1 2xA2	5xA2 1xA3	A2	spełnia
3	Potok Cięcinka w Cięcinie	2	2xA1	2xA2	A2	spełnia
4	Potok Kocierzanka w Łękawicy	2	2xA1	2xA2;	A1	nie spełnia
5	Potok Wieśnik w Radziechowach	2	2xA1	1xA1; 1xA2	A1	nie spełnia
6	Potok Przybedza w Przybedzy	2	2xA1	1xA1; 1xA2	A1	nie spełnia
7	Potok „Łękawka Mała” ujęcie nr 1 w Gilowicach	2	2xA1	2xA2	A1	nie spełnia
8	Dopływ Potoku Kalonka w Słotwinie	2	2xA1	2xA2	A2	spełnia
9	Potok Romanka w Żabnicy	2	2xA1	1xA2; 1xA3	A2	nie spełnia
10	Potok Bysta w Kamesznicy	2	1xA1; 1xA2	2xA2	A2	spełnia
11	Potok Pierlaków w Sopotni Wielkiej	1	1xA1	1xA1	A1	spełnia
12	Potok Roztoka w Zwardoniu	2	1xA1; 1xA2	1xA1; 1xA2	A2	spełnia
13	Potok Czarny w Lalikach	2	2xA2	1xA1; 1xA2	A1	nie spełnia
14	Dopływ Potoku Łękawka ujęcie nr 2 w Gilowicach	2	2xA1	2xA2	A1	nie spełnia
15	Potok Stachurski w Zarzeczcu	0			A1	nie badano
16	Potok Bez Nazwy w Tresnej Małej	0			A1	nie badano
17	Potok Kamienny w Ślemieniu	0			A1	nie badano
18	Jezioro Żywieckie w Zarzeczcu	0			A1	nie badano
19	Potok Frydziowski w Ślemieniu	2	2xA1	2xA2	A2	spełnia
20	Potok Glinne w Korbielowie	0			A1	nie badano
21	Potok Bartoszowiec w Łodygowicach	1	1xA2	1xA3	A1	nie spełnia
22	Zbiornik Tresna (Jezioro Żywieckie) w Tresnej Małej	2	2xA1	1xA2;	A3	spełnia
23	Dopływ potoku Roztoka w Czernichowie	2	2xA1	2xA2	A1	nie spełnia
24	Potok Kalonka w Łodygowicach	2	1xA1; 1xA2	2xA3	A1	nie spełnia

25	Potok Malinowski w Lipowej	2	2xA1	2xA2	A2	spełnia
26	Potok Buczynka w Korbielowie	0			A1	nie badano

Głównymi przyczynami kwestionowania wody ze względów mikrobiologicznych były przekroczona liczba bakterii grupy coli i coli typu kałowego oraz paciorkowców kałowych w 100 ml wody, natomiast pod względem fizyko-chemicznym – podwyższone fenole.

Nie przeprowadzono badań laboratoryjnych z 6 ujęć powierzchniowych wodociągów obiektów, ponieważ obiekty działają okresowo.

UJĘCIA PODZIEMNE

W 2019r. ocena jakości wody w ujęciach podziemnych dokonywana była w oparciu o wymagania określone w obowiązującym Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

W omawianym okresie w ewidencji PSSE w Żywcu znajdowało się 213 ujęć podziemnych. Skontrolowano pod względem sanitarno – technicznym 22 ujęcia, a jakość wody bezpośrednio z ujęcia oceniono dla 17 ujęć wodociągów sieciowych (10 próbek pobranych zostało przez przedstawicieli PPIS w Żywcu i 7 próbek przez dysponentów wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej).

Badania PIS wykazały dobrą jakość wody w 2-ch ujęciach, a w 8-u próbkach stwierdzono zanieczyszczenia mikrobiologiczne. Natomiast na podstawie badań przeprowadzonych przez dysponentów wodociągów w 2 próbkach stwierdzono dobrą jakość wody, a w 5 próbkach - zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

Na podstawie badań przeprowadzonych zarówno w ramach urzędowej kontroli, jak i w ramach kontroli wewnętrznej w 2 ujęciach podziemnych, tj.

- ✓ wodociągu Gminy Węgierska Górka – ujęcie ul. Kościuszki
- ✓ wodociągu Przybęda

woda w stanie surowym była przydatna do spożycia przed uzdatnianiem (stosowane jest uzdatnianie mikrobiologiczne).

W pozostałych ujęciach woda ma bardzo zmienne parametry mikrobiologiczne (zalecono zwrócić szczególną uwagę na uzdatnianie mikrobiologiczne wody).

Ponadto w ramach uzupełnienia KW przeprowadzono wstępny monitoring substancji promieniotwórczych w 7 ujęciach podziemnych, w tym 1 w ujęciu wodociągu sieciowego i w 7 ujęciach wodociągów obiektów.

KĄPIELISKA

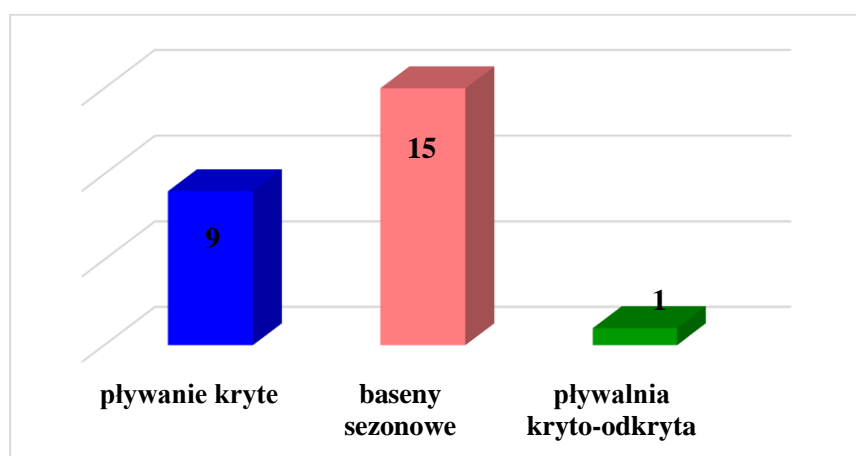
W 2019r. w ewidencji tut. Stacji nie było kąpielisk zorganizowanych, prowizorycznych oraz miejsc tradycyjnie wykorzystywanych do kąpieli.

BASENY KĄPIELOWE

W omawianym roku nadzorem PSSE w Żywcu objętych było 25 pływalni, w tym:

- 9 krytych całorocznych, tj. Pływalnia Miejska zlokalizowana w Żywcu oraz 8 basenów zlokalizowanych na terenie wsi w obiektach świadczących usługi turystyczne;
- 15 odkrytych sezonowych, tj. 12 basenów kąpielowych zlokalizowanych na terenie obiektów wczasowych, 2 baseny usytuowane przy placówkach szkolnych i 1 basen kąpielowy znajdujący się na terenie rekreacyjnym;
- 1 pływalnia kryto-odkryta, tj. Aqua Park w Leśnej.

Wykres 24. Liczba pływalni na terenie powiatu żywieckiego w 2019r.

Skontrolowano 6 basenów działających przez cały rok oraz 7 basenów sezonowych.

W sumie w obiektach tych przeprowadzono 18 kontroli, z czego:

- 9 kontroli w basenach całorocznych;
- 9 kontroli basenów sezonowych;

Za usterki natury sanitarnej nałożone zostały 1 mandat karny na kwotę 200 zł, a na stwierdzone usterki sanitarno-techniczne wydane zostały 3 decyzje administracyjne, w tym jedna prolongująca termin wykonania zarządzeń w niej określonych.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli 1 basen odkryty oceniony został jako zły pod względem sanitarno-technicznym.

Zgodnie z harmonogramem poboru próbek Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu na czynnych basenach kąpielowych pobierał do badań próbki wody z systemu cyrkulacji z niecek basenowych i natrysków przy basenie.

Na bieżąco w przypadku nieznacznych przekroczeń wskaźników mikrobiologicznych i fizykochemicznych informowano właścicieli obiektów celem podjęcia działań naprawczych mających na celu przywrócenie dobrej jakości wody.

Również zarządzający pływalniami, w ramach realizowanego harmonogramu badań, na bieżąco przesyłali do PPIS w Żywcu sprawozdania z badań wody basenowej wykonane w zakresie kontroli wewnętrznej.

Z w/w pływalni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu pobrali do badań laboratoryjnych ogółem 67 próbek wody, z czego 28 (tj. 41,5%) ocenionych zostało jako nieprzydatna do kąpieli, w tym:

- ✓ 5 pod względem mikrobiologicznym (*Legionella sp. w natryskach, ogólna liczba mikroorganizmów w nieckach*);
- ✓ 11 pod względem fizykochemicznym i mikrobiologicznym;
- ✓ 12 ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizykochemicznych.

Najczęściej kwestionowanymi parametrami były: mętność, chlor wolny, chlor związany, chloroform i potencjał redox.

W ramach kontroli wewnętrznej dysponencji pływalni przekazali do badań 274 próbki, z czego w 78 (tj. 28,5%) próbkach oceniono wodę jako nieprzydatną do kąpieli, w tym:

- ✓ 11 pod względem mikrobiologicznym;
- ✓ 14 pod względem mikrobiologicznym i fizykochemicznym;
- ✓ 53 ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizykochemicznych.

Najczęściej kwestionowanymi parametrami mikrobiologicznymi była ogólna liczba mikroorganizmów, natomiast z parametrów fizykochemicznych kwestionowane były: chlor związany, chlor wolny i mętność.

W wyniku badań laboratoryjnych przeprowadzonych w ramach nadzoru sanitarnego PPIS w Żywcu wydał 6 decyzji o unieruchomieniu obiektów, w tym: 4 dot. pływalni krytych i 2 dot. pływalni odkrytych - w związku ze stwierdzeniem bakterii *Legionella sp.* w próbkach pobranych z natrysku, ogólnej liczby mikroorganizmów i chloroformu w próbkach pobranych z systemu cyrkulacji i niecki basenowej.

Ocena jakości wody dokonywana była w oparciu o wymagania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. poz. 2016). Na skutek podejmowanych natychmiastowych działań naprawczych przez zarządzających pływalnią jakość wody uległa poprawie i baseny zostały dopuszczone do działalności.

Nadzór nad obiektami użyteczności publicznej.

W 2019r. pod nadzorem PSSE w Żywcu znajdowało się 730 obiektów użyteczności publicznej.

Skontrolowano 250 obiektów, w tym 1 środek transportu do przewozu zwłok i szczątków (*co stanowi ponad 34%*), przeprowadzając w sumie 273 kontrole sanitarne.

Wydano 29 decyzji administracyjnych, w tym 6 decyzji o unieruchomieniu wodociągu obiektu ze względu na brak przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Za usterki natury sanitarnej nałożono 7 mandatów karnych na kwotę 1 100 zł. Ponadto w związku z nie wykonaniem w terminie obowiązków nałożonych decyzją PPIS w Żywcu wystosowano 5 upomnień.

Tabela 15. Działania kontrolno-represyjne w obiektach użyteczności publicznej w latach 2018-2019.

Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrol.	%	Obiekty uznane za złe	%	Liczba przepr. kontroli	Liczba decyzji admin.	Liczba upomnień	Liczba mandatów	Na kwotę
2019	730	250	34,2	14	5,6	273	29	5	7	1 100
2018	716	233	32,5	6	0,8	250	11	1	3	900

W stosunku do roku poprzedzającego w 2019r. zwiększyła się liczba obiektów, które na koniec roku ocenione zostały jako złe ze względu na stan sanitarno-techniczny z blisko 1% w 2018r. do ponad 5%.

W 2019r. do obiektów o złym stanie sanitarno-technicznym zakwalifikowano :

- pływalnię odkrytą;
- 5 innych obiektów, w których są świadczone usługi turystyczne;
- zakład fryzjerski;

Ponadto w ramach prowadzonych działań ustawowych wydano:

- 12 decyzji dotyczących ekshumacji zwłok,
- 37 postanowienia, w tym m.in: sprowadzenia zwłok z zagranicy (23), imprez masowych (12) oraz inne, tj. o spełnieniu wymagań sanitarno – higienicznych w obiektach hotelarskich (1)
- 22 decyzje – oceny o jakości wody dla pływalni.

Nadzór nad podmiotami prowadzącymi działalność leczniczą.

Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska sprawowała w obiektach prowadzących działalność leczniczą nadzór nad warunkami udzielania świadczeń zdrowotnych pod kątem spełnienia przez nie wymagań względem pomieszczeń i urządzeń w oparciu o Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. poz. 595) oraz w zakresie postępowania z odpadami medycznymi na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi (Dz. U. poz. 1975).

POSTĘPOWANIE Z ODPADAMI KOMUNALNYMI I MEDYCZNYMI.

W skontrolowanych w 2019r. obiektach gospodarka odpadami medycznymi prowadzona była w sposób zapewniający bezpieczeństwo pracowników i pacjentów, zgodnie z opracowanymi procedurami.

Kontrolowane podmioty lecznicze wytwarzały odpady medyczne zakaźne o kodzie 180103 i odpady medyczne o kodzie 180104. Odpady medyczne powstające w wyniku udzielania

świadczeń zdrowotnych zbierane były w sposób selektywny w miejscu ich powstawania, a sposób gromadzenia odpadów na stanowisku pracy oraz czas przechowywania odpadów był zgodny z obowiązującymi przepisami. Odpady medyczne gromadzono w pojemnikach jednorazowego użycia oraz w workach jednorazowych umieszczonych w pojemnikach wielokrotnego użycia z właściwym oznakowaniem zawierającym kod odpadu, region, nr księgi rejestrowej, datę otwarcia i zamknięcia. Transport wewnętrzny odpadów medycznych do urządzenia chłodniczego prawidłowy. Wszystkie podmioty lecznicze posiadały zawarte umowy na odbiór odpadów medycznych podpisane ze specjalistycznymi firmami, karty przekazania odpadów oraz dokumenty potwierdzające unieszkodliwianie zakaźnych odpadów medycznych, a częstotliwość przekazywania odpadów do unieszkodliwienia była zgodna z obowiązującymi przepisami.

Odpady komunalne na zewnątrz placówek leczniczych gromadzone były w kontenerach ustawionych w wydzielonym, zadaszonym i utwardzonym miejscu. Sposób gromadzenia i usuwania odpadów komunalnych był zgodny z obowiązującymi przepisami.

INTERWENCJE

W 2019 roku do Sekcji Higieny Komunalnej i Środowiska PSSE w Żywcu wniesiono ogółem 11 interwencji, z których:

- ✓ 9 zostało w całości rozpatrzonych przez PPIS w Żywcu (2 uznano za zasadne, 7 – niezasadnych);
- ✓ 2 interwencję w całości przekazano innym organom do załatwienia zgodnie z kompetencjami;

W wyniku prowadzonych postępowań wyjaśniających przeprowadzono 11 kontroli i wydano 3 decyzje nakazującą usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Za usterki natury sanitarnej nałożono 3 mandaty karne na kwotę 500 zł.

Wniesione i rozpatrzone interwencje dotyczyły:

- ✓ w 2 przypadkach - niewłaściwego stanu sanitarnego pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi.;
- ✓ w 4 przypadkach – pogryzienia przez pluskwy podczas pobytu w ośrodku wypoczynkowym i schronisku;
- ✓ w 1 przypadku – złego stanu sanitarno-technicznego basenu kąpielowego;
- ✓ w 1 przypadku – nieprawidłowego postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich wytwarzania;;
- ✓ w 1 przypadku – uciążliwości związanych z parkingiem dla samochodów ciężarowych i tirów

Podsumowanie i wnioski.

Kontrole sanitarne przeprowadzane w terenie wykazują, że stan sanitarny miejscowości i obiektów użyteczności publicznej systematycznie ulega poprawie. Dotacje pieniężne z Unii Europejskiej powodują znaczną poprawę infrastruktury miasta i terenów wiejskich.

Systematycznie poprawia się stan sanitarno-techniczny nadzorowanych obiektów oraz poziom świadczonych usług. Obserwowana poprawa jest wprost proporcjonalna do rozwoju sektora prywatnego gospodarki. Ma to swoje uzasadnienie w istnieniu ogromnej konkurencji na rynku wszelkich usług, która pozytywnie wpływa na ciągłe podnoszenie standardu świadczonych usług.

Wiele podmiotów gospodarczych w ramach własnych remontów dąży do poprawy funkcjonalności pomieszczeń, zmiany wystroju wnętrz, wyposaża swoje obiekty w nowoczesne, dobrej jakości materiały, sprzęty i urządzenia.

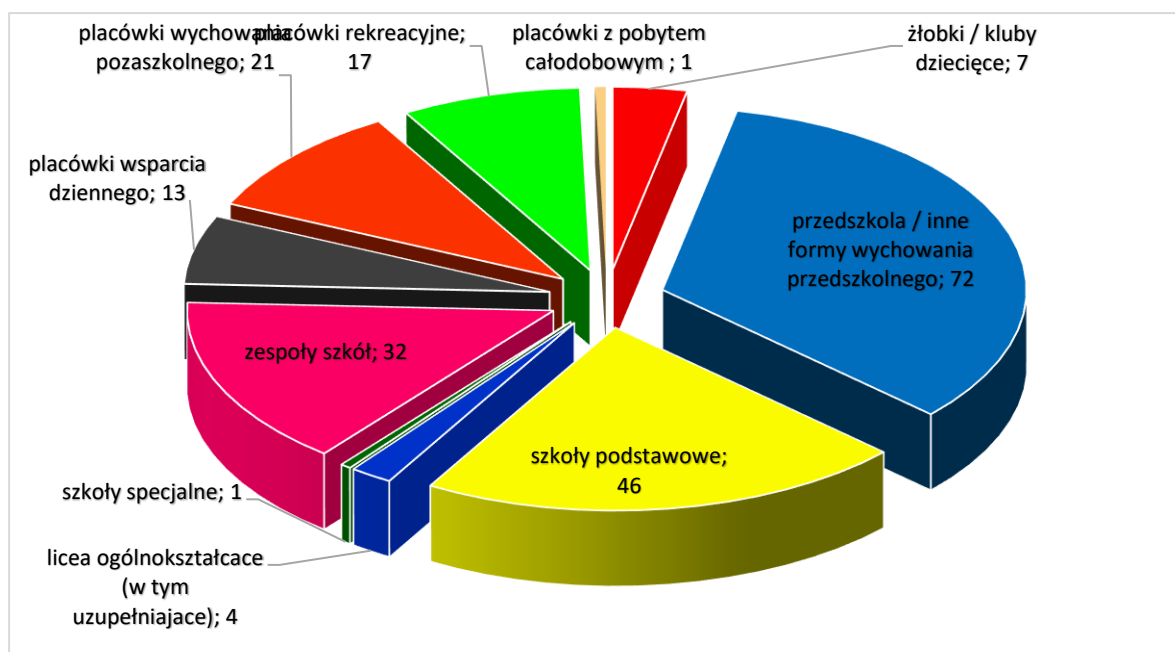
Warunki sanitarne w szkołach i innych placówkach oświatowo – wychowawczych.

W 2019r. na terenie powiatu żywieckiego bieżącym nadzorem sanitarnym objęto 791 placówek oświatowo wychowawczych, z czego 214 to obiekty stałe, natomiast 577 to placówki sezonowe (turnusy wypoczynkowe).

Tabela 16. Placówki oświatowo-wychowawcze objęte nadzorem w 2019r.

<i>Rodzaje placówek</i>	<i>Liczba placówek</i>	<i>Liczba kontroli</i>	<i>Uwagi</i>
<i>stałych</i>	214	141	
<i>sezonowych</i>	577	63	
<i>uczelni wyższych</i>	0	0	

Wykres 25. Placówki stałe objęte nadzorem PPIS w Żywcu w 2019r.

W ramach prowadzonego nadzoru skontrolowane zostały 74 placówki stałe, tj. 34,6 % placówek nauczania i wychowania będących w ewidencji PSSE w Żywcu, w których przebywało 8 327 dzieci i młodzieży oraz 63 turnusy wypoczynku dzieci i młodzieży, co stanowi blisko 11% wszystkich zgłoszonych w bazie MEN na terenie powiatu żywieckiego, w których z wypoczynku korzystało 2 673 uczestników.

W sumie w 2019r. przeprowadzono 204 kontrole, z czego 141 kontroli w placówkach stałych i 63 kontrole w sezonowych.

Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni, żłobki/kluby dziecięce, przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, placówki wsparcia dziennego, placówki wychowania pozaszkolnego oraz placówki rekreacyjne takie jak np. domy wczasów dziecięcych, schroniska młodzieżowe.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w placówkach nauczania, wychowania i wypoczynku była ocena warunków sanitarno-technicznych obiektów oraz terenów rekreacyjnych, w tym:

- 1) infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego,
- 2) warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież,
- 3) dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii,
- 4) sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy,
- 5) rozkładów zajęć lekcyjnych,
- 6) dożywiania dzieci i młodzieży,
- 7) zapewnienia uczniom możliwości pozostawienia w szkołach części podręczników i przyborów szkolnych,
- 8) warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami,
- 9) warunków sanitarno-higienicznych dla dzieci 6-letnich w tzw. oddziałach „zerowych” w placówkach oświatowych,
- 10) obciążenia uczniów ciężarem tornistrów/plecaków szkolnych,
- 11) ocena organizacji i przebiegu akcji wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

W wyniku przeprowadzonych kontroli w 3 placówkach stałych stwierdzono zły stan techniczny, co stanowi ponad 4% skontrolowanych. Natomiast w obiektach tych nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego.

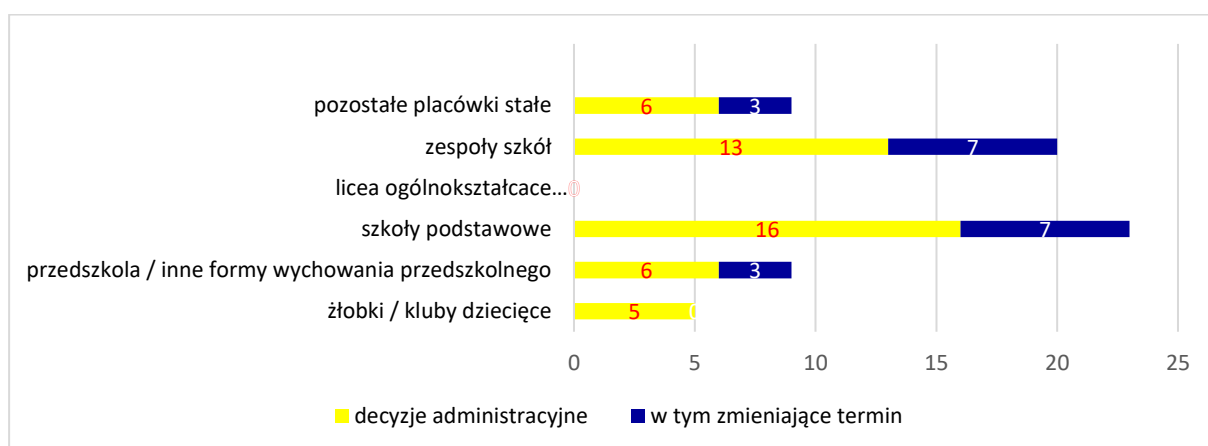
W trakcie kontroli placówek wypoczynku w 3 nie zapewniono właściwych warunków sanitarno-higienicznych, co stanowi 4,8% skontrolowanych turnusów.

W wyniku nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli placówek nauczania i wychowania w 2019r. wydano 46 decyzji administracyjnych (z czego 20 to decyzje zmieniające termin) i 32 decyzje płatnicze.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości, których usunięcie nakazano decyzjami administracyjnymi należały:

- zły stan techniczno-sanitarny ścian, sufitów i podłóg w salach zajęć, szatniach, na korytarzach i w pomieszczeniach bloku sportowego;
- zły stan techniczno-sanitarny podłóg i glazury ściennej, stolarki drzwiowej oraz wyposażenia pomieszczeń sanitarnych;
- brak właściwej wentylacji zarówno w salach zajęć, jak i w pomieszczeniach sanitarnych;
- niedostosowane do wymagań ergonomii lub będące w złym stanie technicznym meble edukacyjne;

Wykres 26. Liczba wydanych decyzji administracyjnych w placówkach nauczania i wychowania w 2019 roku

Ponadto w celu poprawy warunków sanitarno-technicznych wystosowano również 20 wystąpień pokontrolnych kierowanych do organów prowadzących placówki nauczania i wychowania lub do ich dyrektorów.

Wystąpienia dotyczyły w szczególności:

- stwierdzonego zagęszczenia w przedszkolnych i szkolnych salach zajęć,
- niezachowanych standardów dostępności do urządzeń sanitarnych,
- niewystarczających warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach,
- niedostatecznego oświetlenia naturalnego w salach zajęć,
- nierównej nawierzchni boiska sportowego oraz dróg i przejść na terenie szkoły,
- złego stanu technicznego budynku placówki wychowania pozaszkolnego,
- higienicznej oceny rozkładów zajęć lekcyjnych,
- braku odpowiednich warunków na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych.

Tabela 17. Liczba nadzorowanych placówek oświatowo-wychowawczych w latach 2018 - 2019r.

Rok	Rodzaj placówki	Liczba placówek	Liczba placówek skontrol.	Liczba kontroli	Liczba mandatów	Na kwotę	Liczba decyzji	Liczba wystąpień
2019	stałych	214	74	141	0	0	46	20
	sezonowych (wypoczynek dzieci i młodzieży)	577	63	63	3	800	0	0
2018	stałych	213	75	139	1	2	43	22
	sezonowych (wypoczynek dzieci i młodzieży)	607	71	72	2	400	0	7

W 2019r. Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży rozpatrzyła 6 interwencji (w tym 3 uzasadnione), z czego 1 dotyczyła wypoczynku dzieci i młodzieży.

Pierwsza interwencja na zbyt niską temperaturę w pomieszczeniach szkoły nie potwierdziła się, gdyż przeprowadzone badania pomiaru temperatury nie wykazały nieprawidłowości w tym zakresie.

Druga interwencja dotyczyła warunków do utrzymania higieny osobistej dla uczniów szkoły podstawowej. Przeprowadzona w tym zakresie ocena potwierdziła część zarzutów, tj.:

- brak odpowiedniej ilości pojemników z mydłem w płynie oraz pojemników na papier toaletowy;
- brak możliwości zamykania od wewnątrz drzwi kabin ustępowych;
- brak części desek sedesowych.

Dodatkowo stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny ścian i sufitów oraz stolarki drzwiowej w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych, w związku z czym wszczęto postępowanie administracyjne i wydana została decyzja.

Do tut. Stacji wpłynęło także zgłoszenie dot. złego samopoczucia uczniów szkoły podstawowej w związku z prowadzeniem prac malarskich w czasie trwania zajęć lekcyjnych. Podczas przeprowadzonej kontroli sanitarnej uzyskano od dyrektora informację, że dokonano malowania ścian i sufitu w części korytarza szkolnego, natomiast nie wpłynęły zgłoszenia przypadków złego samopoczucia uczniów w czasie trwania remontu. Interwencja uznana została jako częściowo uzasadniona.

Kolejna interwencja związana była z wystąpieniem owsicy wśród dzieci przedszkolnych oraz braku odpowiednich środków do utrzymania higieny osobistej (stosowanie ręcznika wielokrotnego użytku). W trakcie przeprowadzonej kontroli sanitarnej stwierdzono, że warunki do utrzymania higieny osobistej dzieci są zapewnione. Dyrektor placówki poinformował, że nikt nie zgłaszał podejrzenia występowania owsicy..

Interwencja, która dotyczyła pogryzienia dziecka przez pchły podczas prowadzonych w szkole specjalnej zajęć dogoterapii i hipoterapii została przekazana Powiatowemu Inspektorowi Weterynarii w Bielsku-Białej celem załatwienia sprawy zgodnie z kompetencjami.

Podczas wypoczynku dzieci i młodzieży w 2019r. rozpatrzono 1 interwencję dotyczącą pogryzienia, uczestników wypoczynku letniego przez pluskwy, która została uznana za zasadną.

STAN SANITARNO-HIGIENICZNY ŻŁOBKÓW I KLUBÓW DZIECIĘCYCH.

W roku 2019 na terenie działalności PPIS w Żywcu funkcjonowało 7 żłobków/klubów dziecięcych, z czego 4 placówki zostały skontrolowane (57%). Opiekę w nich otrzymało 137 dzieci. Podczas kontroli nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego oraz technicznego.

W omawianym roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu wpłynęło 7 wniosków o wydanie opinii sanitarnej o zapewnieniu bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w tego typu placówce. 1 obiekt uzyskał negatywną opinię w związku z tym wnioskodawca zrezygnował z rozpoczęcia działalności, natomiast pozostałe spełniały wymagania sanitarno-lokalowe.

STAN SANITARNO-TECHNICZNY PRZEDSZKOLI.

W roku sprawozdawczym 2019r. spośród 101 przedszkoli/innych form wychowania przedszkolnego funkcjonujących samodzielnie lub w zespołach skontrolowano 28 placówek (28%) przeprowadzając 41 kontroli. W placówkach tych opiekę otrzymało 1 651 dzieci. W żadnej z nich nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego oraz technicznego. W porównaniu z rokiem 2018 stan w tym zakresie nie uległ zmianie. Wówczas spośród 101 przedszkoli będących w ewidencji skontrolowano 42 placówki (42%) i również nie stwierdzono w nich złego stanu sanitarnego i technicznego.

Niezachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych stwierdzono w 1 przedszkolu (funkcjonującym w zespole szkół), w związku z czym zostało wystosowane w tym zakresie wystąpienie pokontrolne skierowane do organu prowadzącego. We wszystkich kontrolowanych placówkach przedszkolnych zapewniona była bieżąca ciepła woda przy umywalkach.

Ergonomia mebli w przedszkolach

W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2019 roku dokonano oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w wybranych placówkach przedszkolnych. Dostosowanie mebli do wzrostu dzieci oceniono ogółem w 22 placówkach - w 41 oddziałach, (w tym w 17 przedszkolach funkcjonujących samodzielnie - w 32 oddziałach oraz w 5 przedszkolach funkcjonujących w zespołach - w 9 oddziałach). Zmierzone łącznie 602 stanowiska, z których 9 (1,5%) było niezgodnych z Polską Normą (PN-EN 1729-1:2007 „Meble. Krzesła i stoły do instytucji edukacyjnych. Wymiary funkcjonalne”).

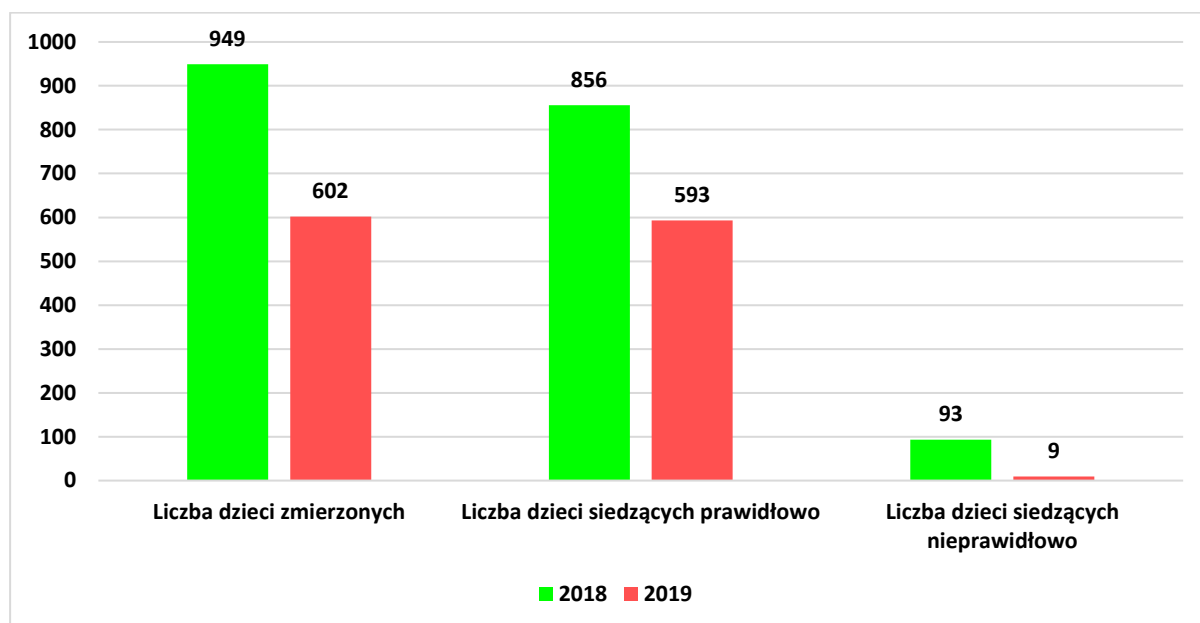

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niewłaściwego doboru stanowisk do wzrostu dziecka – za wysokie o jeden rozmiar.

W większości placówek meble oznakowane były kolorami lub numerami, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie.

W roku 2018 pomiary przeprowadzono w 32 placówkach (w 23 przedszkolach samodzielnych i w 9 przedszkolach w zespołach), gdzie oceniono 949 stanowisk, z których 93 (9,8 %) było niezgodnych z Polską Normą.

Wykres 27. Wyniki badań dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w latach 2018 -2019.

Z analizy wyników przeprowadzonych pomiarów wynika, że w porównaniu do roku 2018 odsetek dzieci siedzących w niedostosowanych meblach edukacyjnych widocznie się zmniejszył.

Jednocześnie skontrolowano sytuację pod kątem posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne zakupione po 1997 roku. Na 28 skontrolowanych przedszkoli w 27 (96,4%) odsetek mebli z obowiązującymi certyfikatami wyniósł 100%, natomiast tylko jedna placówka (3,6%) wyposażona była jeszcze w meble nabyte przed 1997r., lecz stanowiły one mniej niż 50% umeblowania. W żadnym kontrolowanym przedszkolu nie stwierdzono mebli zakupionych po 1997r. nie posiadających certyfikatów zgodności z Polską Normą.

Warunki sanitarno-higieniczne dla dzieci 5 i 6-letnich w tzw. oddziałach „zerowych” w placówkach oświatowych

W trakcie kontroli placówek szkolnych i przedszkolnych oceniano, czy istniejące warunki pozwalają na funkcjonowanie oddziałów „zerowych” w tych placówkach.

W roku 2019 na 177 placówek (szkół podstawowych oraz przedszkoli) będących w ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu skontrolowano w tym zakresie 55, tj. 31,1%, w których przebywało łącznie 7 085 dzieci.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że oddziały „zerowe” funkcjonowały w 25 skontrolowanych placówkach (tj. w 45,5 %), w tym:

- w 12 przedszkolach funkcjonujących samodzielnie,
- w 3 szkołach podstawowych funkcjonujących samodzielnie
- w 9 przedszkolach w zespołach szkół,
- w 1 szkole podstawowej funkcjonującej w zespole szkół.

Właściwą infrastrukturę i wyposażenie pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez te oddziały posiadało ogółem 11 placówek, tj. 44% skontrolowanych. Brak odpowiedniej infrastruktury do funkcjonowania oddziałów „zerowych” stwierdzono w 14 placówkach (co stanowi 56% poddanych kontroli), łącznie w 17 oddziałach, ze względu na:

- zbyt małą powierzchnię sal zajęć;
- brak możliwości prowadzenia dożywiania dzieci podczas pobytu w szkole;
- brak możliwości wydzielenia ciągów komunikacyjnych, tak by nie krzyżowały się z drogami komunikacyjnymi starszych dzieci;
- brak wydzielonego placu zabaw.

STAN SANITARNO-HIGIENICZNY I TECHNICZNY SZKÓŁ.

W 2019 roku na 86 szkół funkcjonujących w powiecie żywieckim (w tym 51 szkół funkcjonujących samodzielnie wraz ze szkołą specjalną oraz 35 szkół w zespołach) skontrolowano 30 (tj. 34,9%). W placówkach tych opiekę oraz naukę otrzymało 5 563 dzieci i młodzieży.

Przeprowadzone kontrole wykazały zły stan techniczny w 2 szkołach podstawowych, co stanowiło 6,7% skontrolowanych

W porównaniu z rokiem poprzednim liczba budynków szkolnych o złym stanie technicznym nie uległa zmianie, gdyż w 2018r. w złym stanie znajdowały się również 2 obiekty szkolne.

W porównaniu z rokiem 2018, gdzie w 1 szkole stwierdzono brak dostępu do bieżącej ciepłej wody, w roku 2019 w żadnej szkole podstawowej nie było tego problemu. Zmniejszyła się również w stosunku do poprzedniego roku sprawozdawczego liczba placówek szkolnych, w których stwierdzono niezachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. W 2018 nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono w 4 placówkach, co stanowiło 14,3% skontrolowanych, natomiast w 2019 – w 2 placówkach (6,6%).

Z roku na rok obserwuje się poprawę infrastruktury placówek szkolnych. W 2019 roku tylko 1 szkoła nie była podłączona do sieci kanalizacyjnej (posiadała własne szambo), co stanowi 3,3% skontrolowanych (w 2018r. dotyczyło to 10,7% skontrolowanych).

Na stwierdzone nieprawidłowości w placówkach szkolnych ogółem wydano 15 decyzji nakazujących wykonanie obowiązków i 14 prolongujących, wydanych na wniosek strony. 9 decyzji zostało wyegzekwowanych (w tym 6 lat ubiegłych). Ponadto do organów prowadzących lub do dyrektorów szkół wystosowano łącznie 15 wystąpień pokontrolnych.

Ergonomia mebli w szkole.

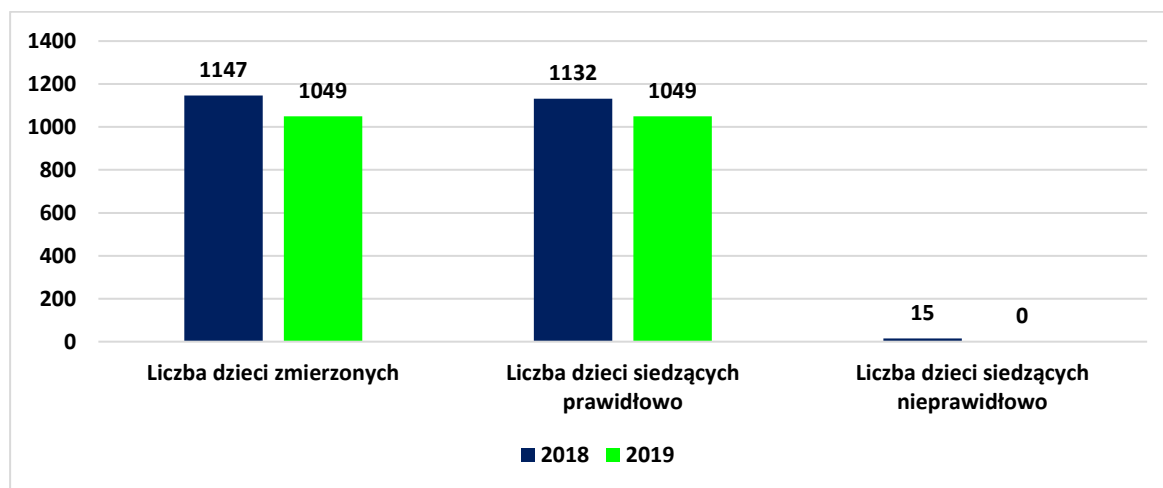
Wzorem lat ubiegłych w roku 2019 dokonano oceny doboru mebli edukacyjnych do wzrostu uczniów. Ogółem skontrolowano 72 oddziały w 20 szkołach, gdzie oceniono 1 049 stanowisk. Nie stwierdzono mebli niedostosowanych do wzrostu uczniów.

Wyniki badań dostosowania mebli do wzrostu uczniów w szkołach podstawowych na przestrzeni lat 2018 - 2019 przedstawiają się następująco:

- w 2019 roku pomiary przeprowadzono w 20 placówkach, gdzie oceniono 1 049 stanowisk i nie stwierdzono mebli niedostosowanych do wzrostu uczniów;
- w 2018 roku pomiary przeprowadzono w 21 placówkach, gdzie zmierzono 1 147 stanowisk, z których 15 (tj. 1,3%) było niezgodne z Polską Normą.

W związku z tym w porównaniu do wyników badań w roku 2018 nastąpiła poprawa w tym zakresie.

Wykres 28. Wyniki badań dostosowania mebli szkolnych do wzrostu dzieci w latach 2018 - 2019.

Jednocześnie skontrolowano sytuację w zakresie posiadania przez szkoły certyfikatów na meble edukacyjne zakupione po 1997 roku. Na 30 skontrolowanych szkół w 29 (tj. 96,7%) odsetek mebli edukacyjnych posiadających certyfikaty zgodności z Polską Normą wyniósł 100%, natomiast w 1 szkole stwierdzono jeszcze część mebli edukacyjnych nabytych przed 1997r., a więc nie posiadających certyfikatów zgodności z Polską Normą (3,3%). W porównaniu z rokiem 2018, w którym odsetek placówek posiadających wszystkie meble z certyfikatami wyniósł 85,7%, stwierdzono poprawę w tym zakresie. W większości kontrolowanych placówek użytkowane wyposażenie jest w dobrym stanie technicznym, jednak w dalszym ciągu placówki posiadają część mebli zakupionych jeszcze przed 1997r.

Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach.

Jednym z zadań nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest prawidłowe planowanie nauki i odpoczynku. Podczas oceny rozkładów zajęć lekcyjnych brano

pod uwagę potrzebę równomiernego rozłożenia zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia. Analizując rozkłady zajęć lekcyjnych oceniano następujące aspekty:

- czy zajęcia rozpoczynają się o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy dniami nie jest większa niż jedna godzina,
- czy różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia nie jest większa niż 1 godzina.

Wyniki analizy tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w wybranych szkołach na przestrzeni 2018 i 2019 roku przedstawiają się następująco:

- w 2019 roku tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 258 oddziałach w 25 szkołach, z których 57 rozkładów (w 14 szkołach) było niezgodnych z zasadami higienicznej pracy umysłowej ucznia, co stanowi 22,1%;
- w 2018 roku tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 223 oddziałach 23 szkół, z których 41 rozkładów (w 12 szkołach) było niezgodnych z zasadami higienicznej pracy umysłowej ucznia, co stanowi 18,4%;

Nieprawidłowości stwierdzone podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych dotyczyły najczęściej:

- różnicy w rozpoczynaniu zajęć lekcyjnych, która pomiędzy dniami była większa niż jedna godzina;
- większej niż 1 godzina różnicy liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia.

Dyrektorów szkół, w których stwierdzono w/w nieprawidłowości zobowiązano do poprawy istniejącego stanu, kierując do nich 10 wystąpień pokontrolnych oraz 3 zalecenia pokontrolne. Analiza porównawcza za lata 2018 - 2019 wskazuje, że odsetek niewłaściwie ułożonych tygodniowych rozkładów zajęć nieznacznie się zwiększył.

Tabela 18. Higieniczna ocena tygodniowych rozkładów zajęć w latach 2018 -2019.

Nazwa zakładu	Liczba szkół skontrolowanych w tym zakresie		Liczba skontrolowanych oddziałów		Liczba szkół w których stwierdzono nieprawidłowości		Liczba oddziałów w których stwierdzono nieprawidłowości	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Szkoły Podstawowe	14	15	130	164	7	10	22	39
Licea ogólnokształcące	0	1	0	3	0	1	0	2
Zespoły szkół	9	9	93	91	5	3	19	16
Razem	23	25	223	258	12	14	41	57

Zagęszczenie i mikroklimat w pomieszczeniach lekcyjnych.

Dbając o higieniczne warunki pracy ucznia, podczas kontroli zwracano uwagę na warunki mikroklimatyczne w pomieszczeniach dydaktycznych (temperatura powietrza, wilgotność). Podobnie jak w roku poprzednim, w 2019r. w żadnej placówce nie odnotowano problemu dotyczącego nieprawidłowej temperatury podczas prowadzonych zajęć. W związku

z prowadzonymi pracami termomodernizacyjnymi budynków przedszkolnych i szkolnych oraz innych obiektów, związanymi m.in. z: wymianą stolarki okiennej, instalacji centralnego ogrzewania, wykonaniem nowej elewacji, podejmowaniem działań zmierzających do zapewnienia właściwej wentylacji - mikroklimat pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży ulega systematycznej poprawie.

W omawianym roku w związku ze stwierdzeniem podczas kontroli braku właściwej wentylacji w 3 placówkach (w tym w 1 szkole podstawowej, w 1 przedszkolu oraz w 1 placówce wychowania pozaszkolnego) wydane zostały decyzje administracyjne.

W 2019r. podczas kontroli w 2 szkołach stwierdzono nadmierne zagęszczenie w szkolnych salach lekcyjnych. Problem ten dotyczył także 3 przedszkoli, w których powierzchnia sal była zbyt mała w stosunku do liczby przyjętych dzieci. W związku z tym do organów prowadzących wystosowano 4 wystąpienia pokontrolne (zagęszczenie w 1 szkole było przedmiotem wystąpienia wystosowanego w 2018r.).

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach.

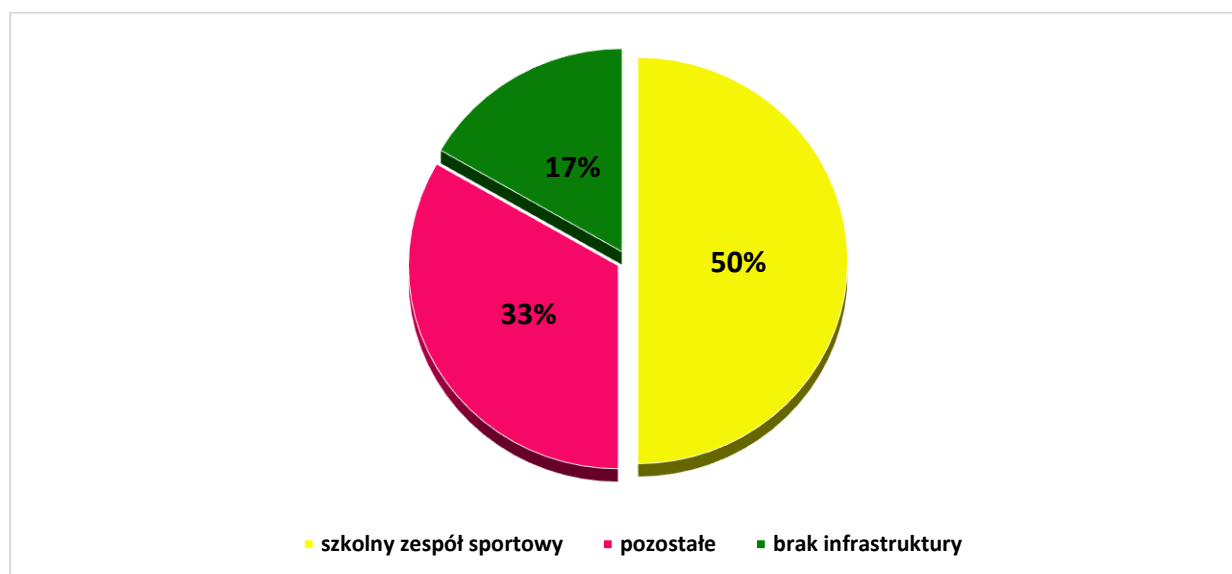
Oceniając szkoły pod kątem warunków, w których prowadzone są zajęcia wychowania fizycznego, stwierdzono, że na 30 skontrolowanych placówek oświatowych:

- 14 szkół posiadało szkolny zespół sportowy z boiskiem (tj. 46,7%),
- 1 szkoła posiadała szkolny zespół sportowy bez boiska (tj. 3,3%),

Ponadto w skontrolowanych placówkach stwierdzono, iż:

- 4 szkoły posiadały tylko salę zastępczą (13,3%),
- 1 szkoła posiadała wyłącznie boisko sportowe (3,3%),
- 2 szkoły posiadały salę gimnastyczną z boiskiem (6,7%)
- 3 szkoły posiadały salę rekreacyjną/zastępczą z boiskiem (10%),
- 5 szkół nie posiadało własnej infrastruktury do zajęć WF (16,7%).

Wykres 29. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach w 2019 roku.

Podczas kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej są zapewnione, dzieci i młodzież szkolna nie korzystają z nich systematycznie.

We wszystkich skontrolowanych w 2019r. szkołach posiadających pomieszczenia z natryskami (15 placówek) były one czynne, jednak podczas sprawowanego nadzoru sanitarnego stwierdzono, iż w 12 z nich (80%) uczniowie nie wykorzystywali urządzeń natryskowych w ogóle, w 2 przypadkach (13,3%) natryski używane były sporadycznie po zajęciach WF, natomiast w 1 przypadku (6,7%) używane były tylko po dodatkowych zajęciach sportowych. Na przestrzeni ostatnich lat na terenie działania PPIS w Żywcu można było zaobserwować systematyczną poprawę w zakresie warunków do prowadzenia zajęć WF poprzez budowę nowych obiektów sportowych. Jednak zarówno w roku 2019, tak jak i w roku poprzednim, w żadnej szkole nie została oddana do użytku nowa baza sportowa. Jedynie w 6 szkołach zmodernizowano istniejącą infrastrukturę do prowadzenia zajęć WF.

Szkoły, które nie posiadają wystarczającej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego organizują zajęcia w obiektach sportowych poza placówką, takich jak hala sportowa, sala gimnastyczna, basen czy boiska sportowe gminne lub miejscowych klubów sportowych.

Ogółem z takiej formy korzystali uczniowie 13 szkół, w tym z:

- hali sportowej/sali gimnastycznej - 8,
- basenu - 7,
- boisk sportowych - 4.

Niezależnie od posiadanej infrastruktury sportowej w 5 szkołach (16,7% skontrolowanych) zajęcia wychowania fizycznego prowadzone były na korytarzach.

W zakresie poprawy stanu techniczno-sanitarnego bloków sportowych wydane zostały 3 decyzje administracyjne. Ponadto wystosowano wystąpienie pokontrolne dotyczącej nierównej nawierzchni boiska szkolnego.

Warunki do utrzymania higieny osobistej w szkołach.

Na 30 skontrolowanych szkół, w 6 - tj. 20% nie zapewniono właściwych warunków do utrzymania higieny osobistej, ze względu na niewłaściwy stan techniczny oraz dodatkowo w jednej z nich na zbyt małą ilość pojemników z mydłem oraz z papierem toaletowym w stosunku do ilości urządzeń sanitarnych (*w 2018 roku stwierdzono taki stan w 5 szkołach, co stanowi 14,3% - ze względu brak ciepłej wody oraz niewłaściwy stan techniczny*). Natomiast w 24 szkołach, tj. 80% zapewnione były odpowiednie warunki (85,7% w 2018 roku), tzn. był dostęp do bieżącej ciepłej wody, mydła w dozownikach, suszarek do rąk bądź ręczników jednorazowych, papieru toaletowego w kabinach ustępowych lub w ich obrębie, a pomieszczenia i urządzenia sanitarne utrzymane były w dobrym stanie.

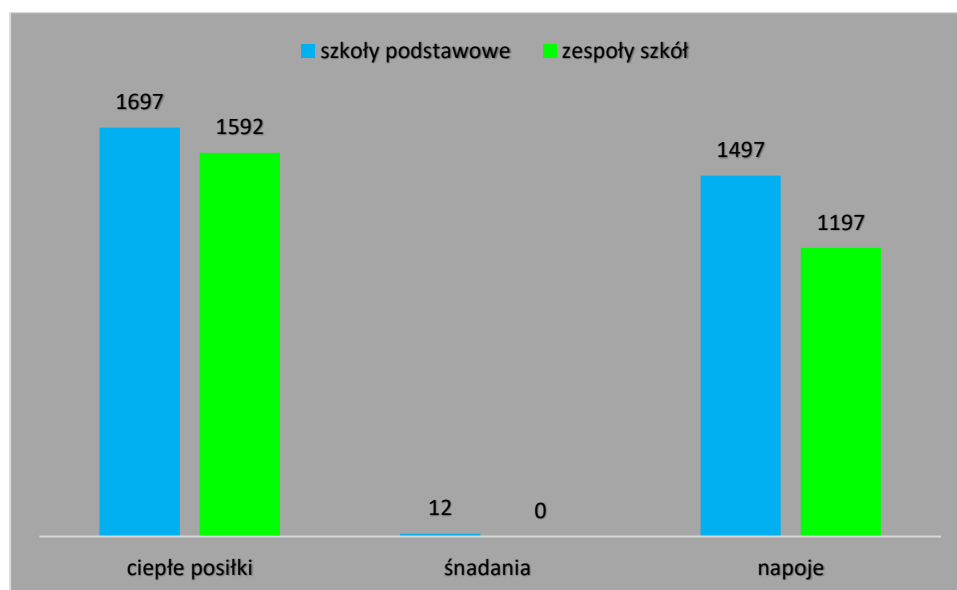
Na stwierdzone podczas kontroli uchybienia ogółem wydano 6 decyzji administracyjnych oraz 1 zalecenie pokontrolne.

Ponadto w 2 szkołach stwierdzono, że nie są zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. W związku z tym wystosowano 2 wystąpienia pokontrolne kierowane do organów prowadzących celem podjęcia działań w tym zakresie.

Prowadzenie dożywiania w szkołach

W omawianym roku spośród 30 skontrolowanych szkół wszystkich typów 26 (tj. 86,7%) prowadziły dożywianie dla uczniów, z czego 22 szkoły (tj. 84,6%) wydawały ciepłe posiłki przygotowywane na miejscu, natomiast w 4 placówkach (15,4%) obiady dostarczane były w formie cateringu. Z obiadów (pełnych i jednodaniowych) skorzystało łącznie 3 289 uczniów, w tym 247 z posiłków dofinansowanych, co stanowi 7,5% uczniów. W trakcie przeprowadzanych kontroli ustalono, że 24 placówki (80% szkół prowadzących dożywianie) oferowało swoim uczniom możliwość wypicia ciepłego napoju (mleka, herbaty), z którego korzystało 2 694 uczniów. Tylko 1 szkoła organizowała drugie śniadania (3,3%). W trakcie pobytu w szkole z tej formy żywienia skorzystało 12 uczniów.

Wykres 30. Prowadzenie dożywiania w szkołach w 2019 roku.

Zapewnienie uczniom miejsca na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych w pomieszczeniach szkoły.

W omawianym roku na terenie powiatu żywieckiego w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. z 2003r. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.) dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, spośród skontrolowanych 30 szkół, w jednej nie zapewniono uczniom klas starszych możliwości bezpiecznych warunków, z uwagi na prowadzenie zajęć systemem gabinetowym (z jednej klasopracowni na przestrzeni tygodnia korzystają uczniowie klas od 4 do 8) oraz ze względu na brak stałego miejsca na ten cel np. indywidualnych zamykanych

szafek. Do dyrektora przedmiotowej placówki zostało wystosowane wystąpienie pokontrolne w tym zakresie

W 2019r. przeprowadzono ocenę obciążenia uczniów ciężarem plecaków w 18 szkołach podstawowych, do których uczęszczało 3 025 uczniów.

Badaniem w tym zakresie objęto ogółem 2 102 uczniów w 155 oddziałach i stwierdzono:

- 1 797 uczniów (co stanowi 85,5% badanych) posiadało tornister, którego waga nie przekraczała zalecanej normy, tj. 15 % masy ciała;
- zbyt ciężkie plecaki, przekraczające 15% masy ciała posiadało 305 uczniów, tj. 14,5% badanych;
- 17 szkół objętych badaniem zapewniało miejsce za pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych, poprzez wyznaczenie miejsca w salach zajęć lub zapewnienie szafek indywidualnych w szatni ogólnej. Natomiast w 1 szkole podstawowej uczniowie klas starszych nie mieli możliwości bezpiecznego pozostawienia podręczników, z uwagi na prowadzenie zajęć systemem gabinetowym.

Stan sanitarny pozostałych placówek będących pod nadzorem

W 2019r. PPIS w Żywcu obejmował nadzorem 52 takie placówki, w tym:

- 1 placówka z pobytem całodobowym,
- 13 placówek wsparcia dziennego,
- 21 placówek wychowania pozaszkolnego,
- 17 placówek rekreacyjnych.

Ogółem spośród nich skontrolowano 22 placówki, tj. 42,3% i wydano 3 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Przeprowadzone kontrole wykazały zły stan techniczny budynku 1 placówki wychowania pozaszkolnego, co stanowi 1,9% skontrolowanych.

Warunki w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży

Ze względu na walory krajobrazowe na teren powiatu żywieckiego chętnie przyjeżdżają dzieci i młodzież w czasie ferii zimowych i wakacji.

W trakcie trwania wypoczynku letniego i zimowego przeprowadzane były kontrole warunków wypoczynku dzieci i młodzieży.

Liczba turnusów zgłoszonych w bazie MEN w 2019r. na terenie powiatu żywieckiego wyniosła ogółem – 577, w tym 166 podczas wypoczynku zimowego i 411 podczas wypoczynku letniego. W trakcie trwającego wypoczynku letniego, na którym przebywało 16 635 uczestników (*dane z elektronicznej bazy wypoczynku*), skontrolowano 38 turnusów (tj. 9,2% zgłoszonych) na których przebywało 1 709 dzieci. W 2 przypadkach stwierdzone zostały niewłaściwe warunki sanitarno-higieniczne pomieszczeń. Dodatkowo w jednej z nich przekroczony został limit miejsc. Ponadto odnotowano 1 uzasadnioną interwencję, dotyczącą pogryzienia uczestników przez pluskwy. Zgłoszone zostało również ognisko choroby przenoszonej drogą pokarmową na wypoczynku tzw. „dzikim” nie zgłoszonym właściwemu Kuratorowi Oświaty. W wyniku dochodzenia epidemiologicznego ustalono, że ogółem zgłoszono 132 chorych (uczestnicy

zgrupowania sportowego wraz z opiekunami), a czynnikiem etiologicznym była *Salmonella enteritidis*.

Podczas trwającego wypoczynku zimowego, z którego korzystało 6 289 uczestników (*dane z elektronicznej bazy wypoczynku*), skontrolowano 25 turnusów (tj. 15,1%), w których uczestniczyło 964 dzieci. W 1 przypadku stwierdzone zostały niewłaściwe warunki sanitarno-higieniczne, natomiast nie odnotowano żadnej interwencji.

W roku 2019 nie wydano decyzji o zamknięciu całości lub części obiektu, w którym odbywał się wypoczynek dzieci i młodzieży.

Wypoczynek w miejscu zamieszkania wzorem lat ubiegłych zorganizowany był w formie półkolonii w placówkach oświatowo-wychowawczych. W ramach zajęć uczestnicy brali udział w zajęciach rekreacyjno-sportowych, artystycznych, plastycznych, w grach i zabawach oraz w wycieczkach i wyjazdach na basen.

W roku sprawozdawczym nie było problemu zorganizowania wypoczynku dla dzieci i młodzieży w obiekcie nie będącym w ewidencji PSSE w Żywcu. Natomiast był przypadek zgłoszenia wypoczynku dla liczby uczestników znacznie przekraczającej liczbę miejsc noclegowych we wskazanym w zgłoszeniu obiekcie. W wyniku prowadzonych przez PPIS w Żywcu działań organizator dostosował liczbę uczestników do ustalonego dla tego obiektu limitu miejsc noclegowych.

W trakcie kontroli prowadzono także działalność oświatową polegającą na udzielaniu zarówno kierownikom jak i uczestnikom wypoczynku wskazówek dotyczących higieny osobistej i otoczenia, a także zachowania zdrowotnego w celu zapobiegania chorobom i wypadkom. Informowano o niebezpieczeństwach związanych z zażywaniem środków zastępczych oraz prowadzono dystrybucję plakatów i ulotek dotyczących tej tematyki: „Dopalacze Wypalacze. Groźne Narkotyki”, „Nowe narkotyki, czy znasz prawdę o dopalaczach”, „Biorąc nie jesteś sobą”.

Do wykorzystania w działaniach profilaktycznych i edukacyjnych dystrybuowano także plakaty „Bezpieczne Ferie Zimowe”, „Patent na bezpieczne wakacje” oraz ulotki i plakaty dotyczące skutków zdrowotnych wynikających z nadmiernego promieniowania ultrafioletowego „*Brązowo, ale czy zdrowo*”, „Piramida zdrowego żywienia i aktywności fizycznej”, „Sezon na kleszcza”, materiały nt. WZW typu A.

Podsumowanie i wnioski.

W oparciu o wyniki przeprowadzonych kontroli można stwierdzić, że stan techniczny placówek nauczania i wychowania na terenie powiatu żywieckiego ulega systematycznej poprawie. Niewątpliwie wpływ na to ma postępowanie pokontrolne prowadzone w tych placówkach przez PPIS w Żywcu. W związku z wydawanymi decyzjami oraz wystąpieniami pokontrolnymi dotyczącymi stwierdzanych nieprawidłowości, organy prowadzące placówki oświatowo-wychowawcze oraz ich dyrektorzy podejmują działania mające na celu poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych. Zauważa się jednak, że - podobnie jak w poprzednich latach - Dyrektorzy placówek często zwracają się o prolongatę terminów wykonania części lub całości obowiązków decyzji, uzasadniając to głównie zbyt małą ilością środków finansowych, co wydłuża czas usunięcia stwierdzanych nieprawidłowości.

W dalszym ciągu wymaga poprawy stan techniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych placówek – w porównaniu z poprzednimi latami liczba wydanych w tym zakresie decyzji utrzymuje się na podobnym poziomie.

Podobnie jak w latach ubiegłych stwierdzone jest zagęszczenie sal zajęć w przedszkolach oraz w oddziałach dla dzieci 5 i 6 letnich. Niestety wskaźnik powierzchni przypadający na jedno dziecko jest wyłącznie zalecaną normą higieniczną, w związku z czym brak jest podstaw do egzekwowania poprawy w tym zakresie w drodze postępowania administracyjnego. Jediną możliwością działania jest kierowanie wystąpień pokontrolnych do organów prowadzących, co niestety nie przynosi oczekiwanego efektu.

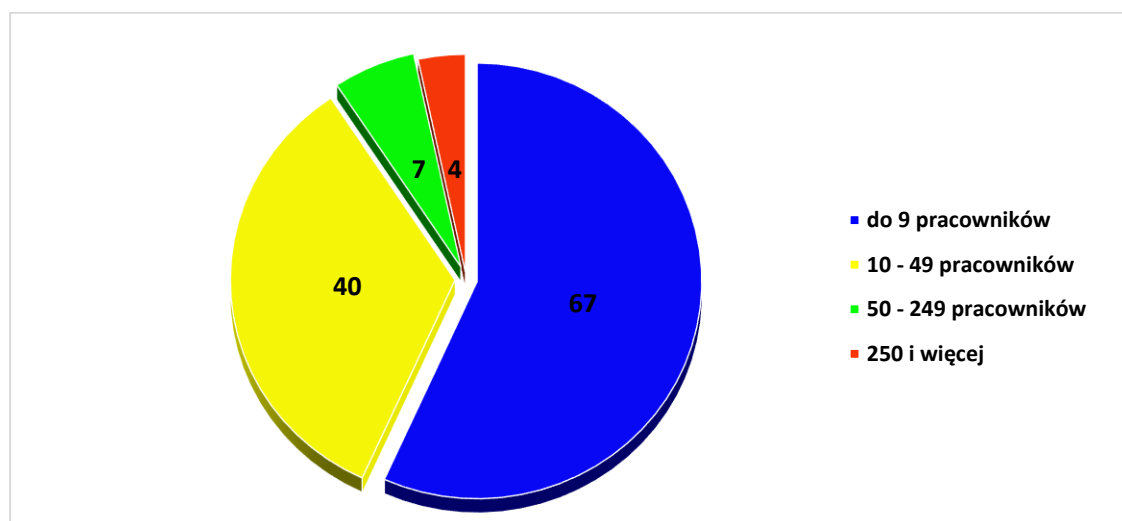
Przeprowadzona w 2019r. ocena obciążenia uczniów ciężarem plecaków wykazała, że pomimo posiadania przez szkoły warunków na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych oraz podejmowania przez dyrektorów szkół działań edukacyjnych w tym zakresie, ok. 14,5% badanych uczniów posiadało zbyt ciężkie plecaki, przekraczające 15% masy ich ciała.

Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest niewątpliwie problem o charakterze higienicznym, związany ze wzrostem przypadków wszawicy. Jest to problem delikatny, a skuteczność działań w dużej mierze zależy od odpowiedzialności rodziców i chęci współpracy z placówką. Działania podejmowane przez dyrektorów we współpracy z rodzicami i pielęgniarkami nie są całkowicie skuteczne, ze względu na powtarzające się zakażenia. Problem ten w szczególności dotyczy przedszkoli ze względu na brak w tych placówkach profilaktycznej opieki zdrowotnej.

Nadzór nad zakładami pracy

W roku 2019 nadzorem bieżącym pionu higieny pracy na terenie powiatu żywieckiego objętych było 576 zakładów pracy, w których zatrudnionych było ogółem 19 135 pracowników. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba zakładów pracy objętych nadzorem zwiększyła się o 2 obiekty, a liczba zatrudnionych w nich pracowników - o 85 osób.

Wykres 31. Struktura skontrolowanych zakładów pracy na terenie powiatu żywieckiego w 2019r. wg liczby zatrudnionych pracowników

W ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy skontrolowano 118 zakładów (tj. 20,5%), w których zatrudnionych było łącznie 5 931 osób, przeprowadzając 158 kontroli sanitarnych.

W celu wyeliminowania stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych wydano 46 decyzji administracyjnych, w tym 14 dotyczących poprawy warunków pracy.

Wydane decyzje dotyczyły:

1) w zakresie poprawy warunków pracy:

- obniżenia do granic obowiązujących norm stężenia pyłu występującego na stanowiskach pracy;
- obniżenia do granic obowiązujących norm stężenia czynników chemicznych występujących na stanowiskach pracy;
- zapewnienia właściwego stanu powierzchni podłóg w pomieszczeniach pracy;
- zapewnienia właściwego stanu powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach pracy;
- zapewnienia właściwego oświetlenia dziennego w halach produkcyjnych;
- zapewnienia odciągów miejscowych od maszyn;
- zapewnienia właściwej wentylacji w pomieszczeniach produkcyjnych;
- wydzielenie strefy ciszy dla pracowników.

2) w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin:

- sporządzenia spisu mieszanin chemicznych niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej;
- zaopatrzenia zakładu w karty charakterystyki mieszanin chemicznych niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej;
- udostępnienia pracownikom, do stałego korzystania aktualnych instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczących postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi oraz udzielania pierwszej pomocy.

3) w 18 zakładach - zapewnienia pracownikom pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych, których rodzaj, ilość i wielkość była dostosowana do liczby zatrudnionych pracowników, stosowanych technologii i rodzajów pracy oraz warunków w jakich ta praca była wykonywana.

Nałożono 2 mandaty karne na łączną kwotę 1000 zł za:

- brak czystości i porządku w miejscu pracy;
- przechowywanie mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie w nieoznakowanych pojemnikach, w tym w pojemnikach po środkach spożywczych;
- nie przestrzeganie zakazu palenia tytoniu.

Tabela 19. Działalność kontrolno-represyjna w zakładach pracy w powiecie żywieckim w latach 2018 - 2019.

Rok	Liczba zakładów pracy w ewidencji	Liczba pracowników zatrudnionych w tych zakładach	Liczba zakładów skontr.	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba mandatów	Na kwotę
2019	576	19 135	118	158	46	2	1 000
2018	574	19 050	115	154	35	0	0

Na terenie powiatu żywieckiego w 20 skontrolowanych zakładach pracy, tj. 17% stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia.

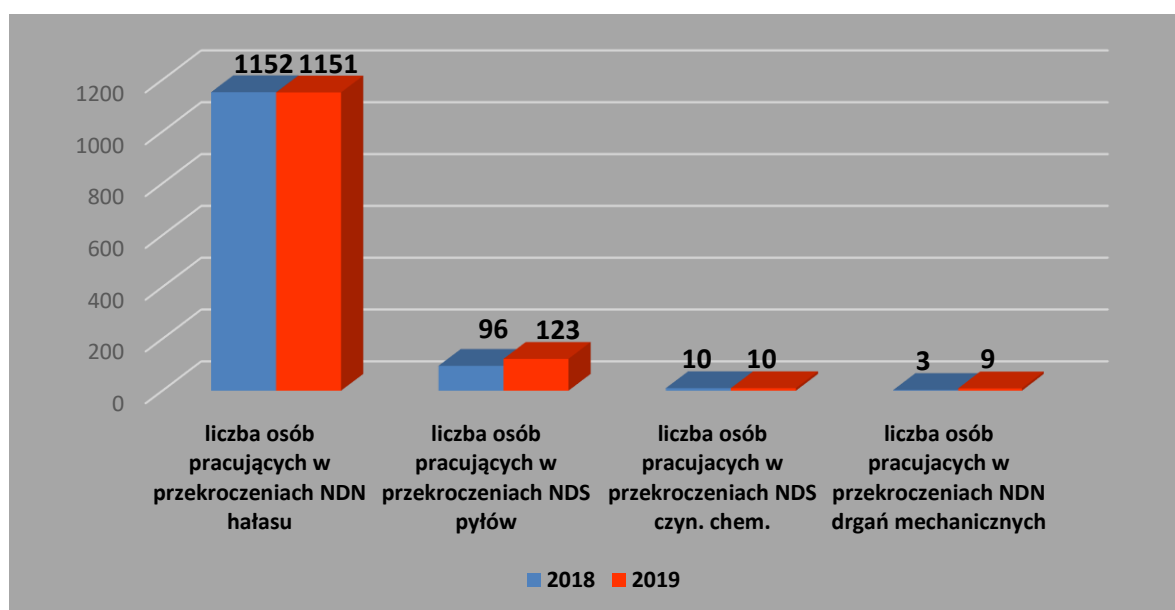
W zakładach tych w 2019r. 1 188 pracowników (tj. 20% zatrudnionych w skontrolowanych zakładach) ekspozowanych było na jeden lub więcej czynników szkodliwych dla zdrowia w stężeniach lub natężeniach przekraczających dopuszczalne normatywy higieniczne, z czego:

- 1 151 osób pracowało w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych natężeń czynników fizycznych (hałasu),
- 123 osoby w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłów,
- 10 osób w warunkach przekroczenia NDS czynników chemicznych,
- 9 osoby na działanie drgań mechanicznych.

W 2019r. wydano 8 decyzji administracyjnych nakazujących obniżenie stężenia pyłów oraz związków chemicznych.

Dla porównania w 2018r. stwierdzono przekroczenia NDS i NDN w 11,3% skontrolowanych zakładów, w których pracowało 1 152 pracowników, co stanowiło 18,3% zatrudnionych.

Wykres 32. Liczba osób pracujących w przekroczeniach NDS i NDN w skontrolowanych zakładach na terenie powiatu żywieckiego w latach 2018 -2019

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez przedsięwzięcia techniczne i organizacyjne, a mianowicie:

- wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych;
- wymianę parku maszynowego;
- uruchamianie nowych zakładów pracy;
- zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy;
- modernizację istniejących zakładów pracy;
- zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy.

W celu doraźnego zabezpieczenia pracownicy zostali wyposażeni w odzież roboczą i ochronną oraz w indywidualny sprzęt ochrony osobistej (ochrony dróg oddechowych, ochronniki słuchu).

Ponadto poprawę warunków higieny pracy uzyskiwano poprzez:

- 1) egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy z określoną częstotliwością;
- 2) dokonanie oceny ryzyka zawodowego dla stanowisk pracy i zapoznanie pracowników z zagrożeniami;
- 3) urządzenie zgodnie z obowiązującymi przepisami pomieszczeń higieniczno – sanitarnych dla pracowników;
- 4) opracowanie instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 5) utrzymanie odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i pomieszczeń higienicznosanitarnych.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI RAKOTWÓRCZYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2019r. znajdowało się 36 zakładów pracy, w których występowały szkodliwe czynniki rakotwórcze. W zakładach tych zatrudnionych było łącznie 1 611 osób, co stanowi 8,4% zatrudnionych we wszystkich zakładach pracy na terenie powiatu żywieckiego.

W roku 2019 skontrolowano 14 zakładów, w których występują szkodliwe czynniki rakotwórcze, co stanowi 38,9% zakładów z tej grupy. Przeprowadzono łącznie 20 kontroli. W skontrolowanych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości związanych ze stosowaniem w działalności zawodowej czynników rakotwórczych, w związku z czym nie wydawano decyzji administracyjnych w tym zakresie.

W zakładach pracy, gdzie występuje narażenie na szkodliwe czynniki rakotwórcze pracownicy objęci są profilaktyczną opieką zdrowotną. Ponadto, informowani są o zagrożeniach związanych z tymi czynnikami oraz o ryzyku zawodowym na okresowych szkoleniach BHP. W w/w zakładach stosowane są środki ochrony zbiorowej (wentylacja grawitacyjna, mechaniczna - ogólna i miejscowa) oraz środki ochrony indywidualnej (maski, półmaski p/pyłowe, rękawice ochronne, okulary ochronne).

Pracownicy w w/w zakładach mają zapewnione właściwe warunki przechowywania odzieży własnej, roboczej i ochronnej, a także miejsca do spożywania posiłków zgodnie z obowiązującymi przepisami.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI BIOLOGICZNYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2019r. znajdowało się 271 zakładów pracy, w których występowały szkodliwe czynniki biologiczne. Skontrolowano 54 zakłady, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne, co stanowi blisko 20% zakładów z tej grupy. Przeprowadzono łącznie 72 kontrole.

Wydano w tym zakresie 1 decyzję administracyjną nakazującą:

- sporządzić rejestr prac, narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy zagrożenia;
- sporządzić rejestr pracowników, narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy zagrożenia;
- opracować procedurę postępowania i bezpiecznego usuwania odpadów skażonych.

Liczba osób narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne wynosi łącznie 4 055, co stanowi ponad 21% ogółu zatrudnionych w nadzorowanych zakładach.

NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI.

W ewidencji PSSE w Żywcu znajduje się 10 dalszych użytkowników – formulatorów, 34 dystrybutorów oraz 429 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny. Pod nadzorem PPIS w Żywcu nie ma natomiast podmiotów zobowiązanych do rejestracji substancji.

W roku 2019 przeprowadzono łącznie 66 kontroli, w tym 3 kontrole u dalszych użytkowników – formulatorów, 6 kontroli u dystrybutorów oraz 57 kontroli u stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W 11 skontrolowanych podmiotach stwierdzono nieprawidłowości m.in. dotyczące braku spisu niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych stosowanych w działalności zawodowej, braku kart charakterystyki tychże substancji i mieszanin niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej oraz nie opracowania instrukcji dotyczących postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi oraz udzielania pierwszej pomocy.

W związku z powyższym wydano 10 decyzji administracyjnych w zakresie właściwego postępowania z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami.

Ponadto, w jednym zakładzie stwierdzono, iż mieszaniny chemiczne stosowane w działalności zawodowej nie posiadają oznakowania w języku polskim. W innym obiekcie natomiast przechowywano mieszaniny chemiczne w opakowaniach po środkach spożywczych. Między innymi w związku z opisanymi wyżej nieprawidłowościami nałożono na przedsiębiorców 2 mandaty karne, na łączną kwotę 1000zł.

NADZÓR NAD PRODUKTAMI BIOBÓJCZYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu w omawianym roku znajdowały się 24 podmioty wprowadzające do obrotu produkty biobójcze, w tym 3 podmioty zobowiązane do uzyskania pozwolenia na obrót wydanego przez Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. W roku 2019 przeprowadzono 31 kontroli

w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz 1 kontrolę w zakresie stosowania tychże produktów. W trakcie przeprowadzania kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

NADZÓR W ZAKRESIE PREKURSORÓW NARKOTYKÓW KATEGORII 2 i 3.

W ewidencji PSSE w Żywcu znajdował się 1 podmiot wprowadzający do obrotu prekursorzy narkotyków kategorii 3 oraz 20 podmiotów stosujących prekursorzy narkotykowe. W roku sprawozdawczym 2019 przeprowadzono 11 kontroli w zakładach pracy stosujących prekursorzy narkotykowe. Nie stwierdzono uchybień w zakresie prekursorów narkotyków. Nie wydano w tym zakresie decyzji administracyjnych.

KONTROLA WARUNKÓW PRACY PODCZAS ZABEZPIECZANIA/USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.

W powiecie żywieckim w 2019r. prowadzono także nadzór w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem w zakresie ochrony pracowników przed jego szkodliwym oddziaływaniem. Zgodnie z § 6 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.). wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

W minionym roku przeprowadzono 10 kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem, z czego:

- 4 kontrole w zakresie prac związanych z usuwaniem azbestu;
- 6 kontroli związanych z pracami podczas jego transportu.

Liczba pracowników zatrudnionych przy zabezpieczaniu/ usuwaniu/ transporcie wyrobów zawierających azbest – 39. Podczas kontroli sprawdzane były:

- stosowne zezwolenie dla firmy zajmującej się usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję pracowników i osób kierujących lub nadzorujących usuwanie wyrobów zawierających azbest w zakresie bhp oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- właściwe oznakowanie terenu;
- sposób zabezpieczenia usuwanych wyrobów;
- zabezpieczenie pracowników w odpowiednią odzież ochronną;
- aktualne badania lekarskie.

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

CHOROBY ZAWODOWE.

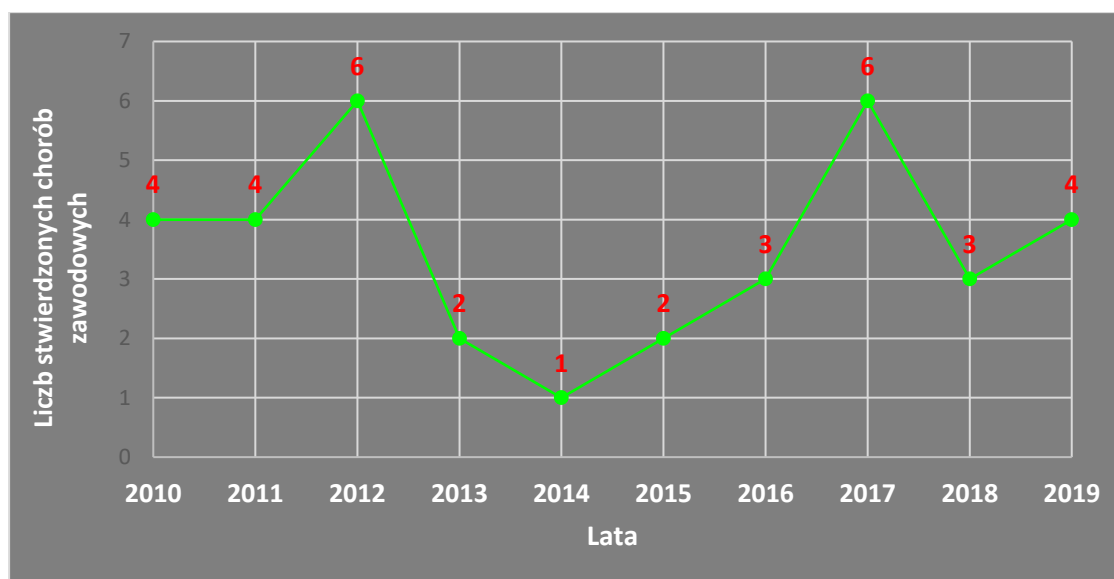
W roku 2019 zgłoszono 16 podejrzeń chorób zawodowych, wydano 4 decyzje stwierdzające chorobę zawodową i 7 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. Nie odnotowano przypadków odwołań od wydanych decyzji PPIS w Żywcu.

Decyzje stwierdzające dotyczyły:

- w 1 przypadku – choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi: zaćma wywołana działaniem promieniowania podczerwonego lub długofalowego nadfioletowego - poz. 25.5 wykazu chorób zawodowych określonego w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30.06.2009r. w sprawie chorób zawodowych (t.j. Dz. U. z 2013, poz. 1367);
- w 1 przypadku - przewlekłą chorobę zawodową obwodowego układu nerwowego wywołaną sposobem wykonywania pracy pod postacią zespołu cieśni w obrębie nadgarstka - poz. 20.1 wykazu chorób zawodowych w/w rozporządzenia;
- w 2 przypadkach - borelioza (choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa) – poz. 26 wykazu chorób zawodowych w/w rozporządzenia.

Wydano 23 postanowienia dotyczących chorób zawodowych zgodnie z KPA. Przeprowadzono 12 postępowań wyjaśniających dla innych jednostek oraz sporządzono 12 kart oceny narażenia zawodowego.

Wykres 33. Analiza zapadalności na choroby zawodowe w powiecie żywieckim w latach 2010-2019.

NADZÓR NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzą nadzór nad zakazem wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych na podstawie Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 852 z późn. zm.).

Zmiany wprowadzone do w/w ustawy z dniem 21.08.2018r. wyłączają możliwość prowadzenia postępowania administracyjnego w stosunku do osób posiadających, produkujących czy wprowadzających do obrotu nowe substancje psychoaktywne. Wdrożone rozwiązania mają na celu objęcie nowych substancji psychoaktywnych kontrolą analogiczną jak środki odurzające i substancje psychotropowe oraz pozostawienie odpowiedzialności administracyjnej tylko w zakresie środków zastępczych.

Również z przepisów art. 44c w/w ustawy, na podstawie których Inspekcja Sanitarna dokonywała zabezpieczenia, orzeczenia o przepadku i zniszczenia, wyłączono nowe substancje psychoaktywne. W związku z tym w/w przepis obowiązuje obecnie jedynie w odniesieniu do środków zastępczych, zaś nowe substancje psychoaktywne, dotychczas nim objęte, uzyskały status, analogiczny jak środki odurzające i substancje psychotropowe, a więc ich nielegalna produkcja, czy szeroko rozumiane wprowadzanie do obrotu, podlegają odpowiedzialności karnej, a nie administracyjnej. Również zmiana brzmienia art. 52a ustawy wprowadziła zasadę objęcia karami pieniężnymi tylko środków zastępczych.

W konsekwencji zastosowania przepisów karnych względem nowych substancji psychoaktywnych zmianie uległa również definicja środka zastępczego.

W/w zmiana ustawy spowodowała zmniejszenie liczby postępowań przekazywanych przez organy ścigania do PPIS w Żywcu w 2019r. W omawianym okresie do tut. Stacji przekazane zostały 2 sprawy dotyczące osób prywatnych, u których Policja w trakcie przeszukania stwierdziła obecność środków zastępczych. Dla porównania w 2018r. przekazanych zostało 20 takich spraw.

Dodatkowo jedna sprawa została przekazana przez PPIS w m. st. Warszawie i dotyczyła przesyłki zabezpieczonej przez Urząd Celny I Pocztowy w Warszawie, której adresatem był mieszkaniec powiatu żywieckiego.

Ponadto, w dalszym ciągu prowadzono postępowania przekazane w latach minionych.

W wyniku prowadzonych postępowań administracyjnych wydano:

- a) 3 decyzje administracyjne, w tym:
  - 1 decyzję umarzającą postępowanie;
  - 2 decyzje orzekające o przepadku na rzecz Skarbu Państwa i komisijnym zniszczeniu środków zastępczych;
- b) 1 decyzję o wymierzeniu kary pieniężnej w kwocie 20 000 zł za wprowadzanie do obrotu na terytorium RP środków zastępczych;
- c) 5 postanowień o przesunięciu terminu załatwienia sprawy;
- d) 1 postanowienie o nałożeniu grzywny za nie stawienie się na wezwanie PPIS w Żywcu celem złożenia wyjaśnień w prowadzonej sprawie.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Zadania wykonywane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mają charakter prewencyjny, zmierzający do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na etapie uzgadniania dokumentów planistycznych podlegających ocenie, takich jak: strategie, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania

przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, programy rewitalizacji, ochrony środowiska, gospodarki odpadami, zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną oraz uzgadniania dokumentacji projektowej nowych i modernizowanych obiektów, w których pracować i przebywać będą ludzie.

OPINIOWANIE PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu na podstawie art. 53 i art. 54 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018r. poz. 2081 z późn. zm.) w 2019r. dokonał 12 uzgodnień, wydając:

- 2 opinie sanitarne dotyczące uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 8 opinii sanitarnych dotyczących strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, tj. opiniowania projektu dokumentów wraz z prognozą oddziaływania na środowisko;
- 2 opinie dotyczące odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Głównymi kierunkami zmiany istniejącego zagospodarowania terenów w przedkładanych projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin było przede wszystkim powiększanie bądź tworzenie nowych kompleksów sportu i rekreacji (*tras narciarstwa biegowego i zjazdowego*) oraz powiększenie terenów związanych z turystyką i wypoczynkiem (*szlaki turystyczne, ścieżki spacerowe i budynki rekreacji indywidualnej*). Dodatkowo tereny przeznaczane były pod usługi towarzyszące, np. handlu i gastronomii, a także pod zabudowę mieszkaniowo-usługową z dopuszczeniem nieuciążliwych usług (tereny nowe lub poszerzone istniejące).

Ponadto zmianą objęte były tereny przeznaczone na działalność produkcyjną, magazynową, usługową, bazy i składy (*za wyjątkiem zakwalifikowanych do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko*), tereny infrastruktury technicznej (*ujęcia wody i stacje uzdatniania wody, urządzenia i obiekty kanalizacji, urządzenia i obiekty gospodarki odpadami*), usługi transportu, handel detaliczny i hurtowy, tereny komunikacji (*drogi publiczne, parkingi ogólnodostępne*).

Zapisy dotyczące przeznaczenia terenów nie stwarzały problemów, gdyż zmiany w miejscowych planach obejmowały obszary, których nowa funkcja była kontynuacją już istniejącej, znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie (najczęściej budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne) lub ściśle z nią związaną.

W związku z położeniem geograficznym powiatu żywieckiego, szczególnie duży nacisk położony jest na rozwój turystyki górskiej i wypoczynku, sportów i rekreacji zimowej szczególnie narciarstwa (w tym budowę nowych wyciągów i tras narciarskich), a także rozwój niezbędnej bazy noclegowej.

Przy uzgadnianiu projektów miejscowych planów, w celu ochrony zdrowia i życia ludzi, zwracano uwagę na ochronę wód powierzchniowych i podziemnych, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami, oddziaływanie akustyczne, zwiększenie wykorzystywania alternatywnych

źródeł energii, ochronę stref ujęć wody, wyłączenie lub ograniczenie zabudowy na obszarach osuwiskowych lub zalewowych, gospodarkę odpadami i interesy osób trzecich.

UZGADNIANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ NA ETAPIE DECYZJI ŚRODOWISKOWYCH

W roku 2019 uzgodniono 2 przedsięwzięcia na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji dla przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko. Były to:

- budowę stacji górnej i dolnej oraz wyciągu narciarskiego;
- odmulanie zbiornika wodnego Tresna.

Przy uzgadnianiu przedsięwzięć na etapie decyzji środowiskowych zwracano uwagę na ochronę zdrowia ludzkiego poprzez zapewnienie osobom zamieszkałym w bezpośrednim sąsiedztwie przedsięwzięcia odpowiedniej ochrony przed negatywnym wpływem planowanych inwestycji. Szczególną uwagę zwracano na oddziaływanie akustyczne, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych, właściwe gromadzenie odpadów stałych (w tym niebezpiecznych), niekorzystne oddziaływanie na środowisko w zakresie emisji hałasu i pyłów oraz warunki higieniczno-sanitarne dla zatrudnionych pracowników.

SPORZĄDZANIE OPINII W ZWIĄZKU Z POTRZEBĄ PRZEPROWADZENIA OCENY ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘCIA NA ŚRODOWISKO ORAZ STWIERDZENIA OBOWIĄZKU SPORZĄDZENIA RAPORTU O ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

W 2019r. wyrażono 31 takich opinii, w tym:

- 24 - w których nie stwierdzono konieczności sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko,
- 4 - w których stwierdzono konieczność sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko.

W 3 przypadkach wydano opinię o braku potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

W omawianym okresie dokonano uzgodnienia następujących rodzajów przedsięwzięć: ujęcia wód i sieci wodno-kanalizacyjne; budowę i przebudowę dróg w tym mostów; budowę hal produkcyjno-magazynowych, budowę tężni solankowej, budowę myjni samochodowej bezdotykowej, budowę nowego i rozbudowę istniejącego browaru, budowę małej elektrowni wodnej, budowę wyciągu narciarskiego, budowę ciepłowni na biomasę przy browarze, budowę stacji paliw.

Przy uzgadnianiu przedsięwzięć na tym etapie zwracano uwagę m. in. na oddziaływanie akustyczne, szczególnie terenów mieszkaniowych podlegających ochronie w tym zakresie oraz ochronę wód podziemnych i powierzchniowych, ze szczególnym uwzględnieniem ujęć wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

UZGADNIANIE DOKUMENTACJI PROJEKTOWYCH

Jednym z zadań realizowanych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych

W 2019r. ogółem wyrażono 10 opinii do projektów, a ostatecznie uzgodniono 4 dokumentacje projektowe.

Przy uzgadnianiu dokumentacji projektowej najczęściej stwierdzano niezgodność zaprojektowanego obiektu z obowiązującymi przepisami w zakresie:

- rozplanowania pomieszczeń,
- wyposażenia,
- braku uzyskania odstępstw od przepisów techniczno – budowlanych w zakresie wysokości pomieszczeń i oświetlenia,
- zaprojektowania punktów wodnych,
- wentylacji,
- zastosowanych materiałów wykończeniowych.

Ponadto stwierdzano niezgodności części opisowej z rzutem pomieszczeń, brak przekroju pionowego pomieszczeń z zaznaczeniem wysokości.

UCZESTNICTWO W DOPUSZCZENIU DO UŻYTKOWANIA OBIEKTÓW BUDOWLANYCH

W 2019r. pracownicy PPIS w Żywcu przeprowadzili 86 kontroli, w tym 32 kontrole w oparciu o art. 56 ustawy Prawo Budowlane. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu zrealizowanych obiektów i ich otoczenia, pod kątem zgodności z uzgodnioną dokumentacją projektową oraz obowiązującymi wymaganiami higieniczno-sanitarnymi. W celu zagwarantowania odpowiednich warunków pobytu ludzi w obiektach, sprawdzano również zastosowanie właściwych, pod kątem zdrowotnym, materiałów budowlanych.

Przy odbiorach najczęstszym problemem było zrealizowanie obiektów niezgodnie z dokumentacją projektową w zakresie:

- rozplanowania pomieszczeń;
- zainstalowania punktów wodnych;
- wykonania prawidłowej wentylacji;
- wykończenia ścian jako powierzchni gładkich i łatwozmywalnych;
- wykonania przedsionków izolujących w WC ogólnodostępnych i dla personelu, głównie w obiektach żywieniowo-żywnościowych;
- wyposażenia pomieszczeń.

Podsumowanie i wnioski.

Spośród obiektów kontrolowanych w 2019r. zdecydowanie najczęściej uruchomiono salonów fryzjersko-kosmetycznych - łącznie 12 obiektów. Nowo otwierane salony są estetycznie wykonane i posiadają wysoki standard świadczenia usług. W każdym salonie, w którym wykorzystywane są narzędzia i sprzęty wielorazowego użytku urządzano przystosowane stanowiska do ich mycia i dezynfekcji. Coraz częściej właściciele tych obiektów inwestują także w autoklawy służące do sterylizacji narzędzi wielokrotnego użytku. Widoczna jest większa świadomość personelu oraz wdrażane są procedury związane z zapobieganiem szerzenia się zakażeń i chorób zakaźnych w w/w zakładach. Niestety brak przepisów w zakresie wymagań sanitarno - higienicznych dla w/w grupy obiektów stanowi duże utrudnienie przy sprawowaniu zarówno zapobiegawczego, jak i bieżącego nadzoru sanitarnego.

W stosunku do roku 2018 zwiększyła się ilość uruchamianych budynków produkcyjnych i magazynowych oraz tzw. zakładów małej gastronomii. Natomiast w porównaniu do roku 2018 zaobserwowano tendencję spadkową przy oddawaniu do użytku nowych sklepów spożywczych i restauracji.

W 2019r. nie uruchomiono żadnej nowej szkoły (*w 2018r. – oddano do użytku 5 takich placówek*), wzrosła natomiast znacząco liczba obiektów związanych z opieką nad małymi dziećmi - powstały nowe obiekty typu: przedszkola, klub malucha i żłobki (*w sumie 7 takich placówek, podczas gdy w roku 2018 – tylko 2 przedszkola*).

Do ciekawszych inwestycji odbieranych w 2019r. należy zaliczyć:

- nowoczesny i przestronny Szpital Powiatowy w Żywcu składający się z 3 segmentów stanowiących 2 bloki lecznicze (wschodni i zachodni) połączone przewiązką – galerią łączącą segmenty lecznicze z funkcją pomocniczą (rejestracja, biura, komunikacja) w kształcie litery H. Powierzchnia całkowita kontrolowanych pomieszczeń zlokalizowanych na III kondygnacjach (parterze, I piętrze i II piętrze) wynosi 18 800 m². Pomieszczenia zlokalizowane na III piętrze budynku zgodnie z dokumentacją projektową zostaną oddane do użytkowania w II etapie realizacji inwestycji. Szpital posiada m.in. Szpitalny Oddział Ratunkowy, Centralną Sterylizatornię oraz nowoczesne sale operacyjne. W pobliżu budynku wykonane zostało również lądowisko dla śmigłowców LPR. Jest to inwestycja strategiczna dla powiatu żywieckiego i długo wyczekiwana przez jego mieszkańców;
- tężnia solankowa – wykorzystująca naturalne zasoby środowiska, tj. wodę solankową ze studni głębinowej. Jej technologia oparta jest o medium solankowe krążące w obiegu zamkniętym pomiędzy wanną solankową, instalacją rozprowadzającą solankę oraz systemem rur rozmieszczonych na górnym poziomie bezpośrednio nad ścianą z tarniny. Spływ wody solankowej po gałązkach tarniny odbywa się grawitacyjnie. Rozpylona solanka na skutek nasłonecznienia i działania wiatru tworzy unoszące się aerozole zawierające m.in. jod, brom, magnez, wapń krzem, potas żelazo. Rozbijane cząstki solanki

powodują hydrolizę soli podobnie jak rozbryzgane fale morskie, w związku z czym wokół tężni tworzy się mikroklimat będący naturalnym leczniczym inhalatorem.

Działalność oświatowo-zdrowotna

Na terenie powiatu żywieckiego w 2019r. realizowano szereg programów edukacyjnych, których celem było kształtowanie postaw i zachowań sprzyjających zdrowiu. Do najważniejszych zaliczyć należy:

PROFILAKTYKA NADWAGI I OTYŁOŚCI

1. Ogólnopolski Program Edukacyjny pt. „Trzymaj Formę”.

Jego celem jest podniesienie wiedzy w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. Na terenie powiatu żywieckiego program ten realizowano w 30 placówkach (szkoły podstawowe i III klasy gimnazjum) z udziałem 1 779 uczniów. Grupę docelową, na którą skierowane zostały działania stanowili uczniowie klas III szkół gimnazjalnych, uczniowie klas V – VIII szkół podstawowych oraz ich rodzice i opiekunowie.

Placówki szkolne program realizowały poprzez:

- organizację zajęć pokazów, warsztatów kulinarnych;
- spożywanie wspólnie przez uczniów i nauczycieli drugiego śniadania;
- konsultacje z rodzicami istoty problemu właściwego żywienia;
- układanie jadłospisów zgodnie z zasadami zbilansowanej diety;
- organizowanie zajęć praktycznych, warsztatów z edukacji konsumenckiej;
- spotkania z ekspertem, specjalistą z zakresu żywienia;
- organizowanie zawodów i innych imprez sportowych.

Program „Trzymaj Formę” realizowany w szkołach od wielu lat przynosi duże korzyści w postaci promowania zdrowego stylu życia wśród młodzieży, wpisał się już w klimat wychowawczy szkół. Jest też ciekawą formą wdrażania dzieci do stosowania zdrowego żywienia i aktywnego spędzania wolnego czasu. Uczniowie bardzo chętnie brali udział w projektach, pokazach i wszystkich działaniach promujących zdrowy styl życia.

W roku szkolnym 2018/2019 Sekcja Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia zorganizowała:

- 5 warsztatów edukacyjnych promujących zdrowy styl życia i aktywność fizyczną. Między innymi odbyła się pogadanka podparta prezentacją multimedialną dotycząca witamin i ich wpływu na nasze zdrowie. Przeprowadzono grę edukacyjną "Ścieżka zdrowia", gdzie dzieci mogły wykazać się swoją wiedzą oraz sprawnością fizyczną. Odbywały się również zajęcia z ćwiczeniami z gimnastyki chińskiej Qigong;
- 6 punktów informacyjno-edukacyjnych, w trakcie których promowano zdrowy styl życia i aktywność fizyczną oraz zwracano uwagę na odżywianie zgodne z zasadami Piramidy Zdrowego Żywienia i Stylu Życia Dzieci i Młodzieży.

2. Wojewódzki Program edukacyjny „Klub Zdrowego Przedszkolaka”

Cel główny programu to :

- wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez odżywianie i propagowanie aktywności fizycznej.

Cele szczegółowe :

- zwrócenie szczególnej uwagi na walory odżywcze i zdrowotne owoców, warzyw oraz mleka w diecie dzieci;
- podkreślenie właściwości zdrowotnych codziennego picia odpowiedniej ilości wody;
- zachęcenie dzieci do codziennej aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania;
- budowanie i wyrabianie wśród dzieci potrzeby i nawyków dbania o higienę rąk;
- nauczanie dzieci prawidłowego mycia rąk;
- zapoznanie dzieci z tematem bezpiecznego korzystania z kąpeli słonecznych;
- rozróżnianie dymów, ich źródeł oraz właściwości niekorzystnych dla zdrowia.

W roku szkolnym 2018/2019 działaniami objęto 27 placówek przedszkolnych (1 458 dzieci i 1 486 rodziców). W placówkach przedszkolnych prowadzono pogadanki, warsztaty, konkursy, quizy, zajęcia sportowe, krzyżówki. Przeprowadzono spotkania edukacyjne w 6 placówkach przedszkolnych na terenie powiatu żywieckiego z udziałem przedstawicieli Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Żywcu. Zajęcia dotyczyły szczepień ochronnych, bezpieczeństwa podczas wakacji oraz zdrowego odżywiania.

Zajęcia dla dzieci prowadzone przez nauczycieli przedszkolnych poruszały następujące zagadnienia:

- prawidłowe odżywianie – „Żywnie na wagę zdrowia”
- aktywność fizyczna - „Żywnie na wagę zdrowia”
- higiena rąk/profilaktyka chorób zakaźnych/promocja szczepień – ph. „Szkola czystych rąk”;
- promieniowanie słoneczne – ph. „Brązowo, ale czy zdrowo?”
- rodzaje dymów oraz ich unikanie (szczególnie papierosowego) – ph. „Czyste powietrze wokół nas”

W ramach Klubu Zdrowego Przedszkolaka odbył się konkurs na najlepszy reportaż, ph. „Szczepan w naszym przedszkolu zachęca do szczepień”. W Konkursie wzięło udział 5 placówek z powiatu żywieckiego, z których wybrano jedną najlepszą pracę. Pracę przesłano do WSSE w Katowicach.

Natomiast w dniu 26 listopada w Miejskim Centrum Kultury w Żywcu odbył się Powiatowy Konkurs Piosenki ph. „Wyśpiewaj mi zdrowie!”. Inicjatorem wydarzenia zorganizowanego z okazji Jubileuszu 100-lecia Służb Sanitarnych w Polsce był Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu we współpracy z Miejskim Centrum Kultury w Żywcu. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli Starosta Żywiecki - Andrzej Kalata oraz Burmistrz Miasta Żywca - Antoni Szlagor. Celem nadrzędnym Konkursu było połączenie atmosfery zabawy z akcją propagowania zasad i idei dotyczących szeroko rozumianego zdrowia, a w szczególności zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania, profilaktyki chorób, higieny osobistej i bezpiecznego wypoczynku. Do Konkursu przystąpiło 20 przedszkoli powiatu żywieckiego. Uczestnicy występowali w grupach liczących 2-7 osób. Każde z przedszkoli zaprezentowało na scenie widowiskowej Miejskiego Centrum Kultury w Żywcu jeden utwór muzyczny wraz z układem choreograficznym. Dzieci w swoich piosenkach radziły widowni jak się zdrowo odżywiać i aktywnie spędzać wolny czas. Występy przedszkolaków były wzbogacane o kolorowe kostiumy i ciekawe rekwizyty. Niezależna Komisja Konkursowa wyłoniła trzy najlepsze występy przedszkoli:

I miejsce – Przedszkole nr 8 im. Marii Krystyny Habsburg w Żywcu

II miejsce – Przedszkole Publiczne w Ślemieniu

III miejsce – Przedszkole nr 6 w Żywcu

W Konkursie wzięło udział w sumie 115 dzieci. Na widowni obecni byli opiekunowie grup oraz rodzice dzieci występujących. Występy uczestników konkursu podziwiał także Niedźwiadek Szczepan, maskotka towarzysząca dzieciom podczas akcji profilaktycznych organizowanych przez przedstawicieli Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu. Każdy uczestnik konkursu otrzymał pamiątkowy dyplom oraz odbłask w kształcie misia. Dnia 04.12.2019 w Urzędzie Miasta w Żywcu odbyło się uroczyste podsumowanie Konkursu połączone z wręczeniem nagród laureatom.

PROFILAKTYKA PALENIA TYTONIU

1) Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce

To działanie profilaktyczne kierowane do ogółu społeczeństwa realizowane przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej przy pomocy szeroko zakrojonej współpracy z kadrą pedagogiczną i wychowawczą placówek nauczania i wychowania, przedstawicielami Podstawowej Opieki Zdrowotnej, instytucjami i organizacjami społecznymi, samorządami lokalnymi.

W przeciągu całego roku 2019 zorganizowano 13 punktów dotyczących profilaktyki palenia tytoniu. Badano CO w wydychanym powietrzu. Prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych, a także rozmowy indywidualne. W 2019 roku we współpracy z lek. med. Januszem Wyrwalskim zorganizowano 3 spotkania edukacyjne dotyczące szkodliwości palenia tytoniu. Działaniami objęto 2 649 osób.

Za przykład mogą posłużyć akcje zorganizowane w ramach :

- Światowego Dnia bez Tytoniu, który corocznie przypada 31 maja;
W czasie imprezy prozdrowotnej Run4Fun zorganizowano punkt informacyjno- edukacyjny przy którym wykonywano pomiar CO w wydychanym powietrzu. Prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych dot. palenia tytoniu. Zorganizowano pikietę antytytoniową. Prowadzone były również rozmowy indywidualne motywujące do rzucania palenia.

- Światowego Dnia Rzucania Palenia, który przypada corocznie w trzeci czwartek listopada

W ramach **Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu** w ciągu całego roku 2019 roku prowadzone były również kontrole przestrzegania zakazu palenia tytoniu w miejscach użyteczności publicznej.

Kontrole prowadzone były w ramach sprawowania bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno-sanitarnych przez pracowników PSSE Oddziału Nadzoru Sanitarnego. Ogółem dokonano 1 237 kontroli. W jednym przypadku stwierdzono nie stosowanie się do Ustawy

o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych za co nałożono mandat karny.

2) Program Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej pt. „Bieg po zdrowie” II edycja

Kierowany do dzieci w IV klasie szkoły podstawowej (grupa wiekowa 9-10 lat) oraz ich rodziców. Główne cele programu to:

- opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży;
- pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego;
- zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów.

Na terenie powiatu żywieckiego w programie uczestniczyły 23 placówki z udziałem 1 369 osób (uczniowie i ich rodzice).

Zajęcia w programie „Bieg po zdrowie” realizowane były za pomocą bardzo zróżnicowanych metod aktywizujących, które dostosowano do wieku odbiorców. Zajęcia pozytywnie wpłynęły na kształtowanie świadomości dzieci dotyczące palenia papierosów, promowały asertywną postawę oraz angażowały do samodzielnego zdobywania wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów. Uczniowie bardzo chętnie brali udział w programie. Zainteresowaniem cieszyły się materiały edukacyjne w formie plakatów, zeszytów ćwiczeń oraz filmików.

3) „Czyste powietrze wokół nas” – program przedszkolnej edukacji antytytoniowej.

Program „Czyste Powietrze Wokół Nas” realizowany jest od 2008 roku. Jest on dostosowany do dzieci w wieku 5-6 lat i realizowany jest przez nauczycieli, wychowawców przedszkolnych oraz przez przedstawicieli środowiska przedszkolnego i szkolnego. Głównym celem Programu jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi.

W roku szkolny 2018/2019 do programu przystąpiło 27 placówek powiatu żywieckiego. Działaniami objęto 2 145 osób.

PROFILAKTYKA CHORÓB ZAKAŹNYCH

1) Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS

Jego głównym celem jest zwiększenie poziomu wiedzy młodzieży i dorosłych nt. HIV/AIDS oraz zmiana ich postaw ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedzialności za zdrowie własne.

Zadania realizowane z zakresu profilaktyki HIV/AIDS w 2018r. :

- ✓ w listopadzie i grudniu 2019r. młodzież szkół średnich powiatu żywieckiego uczestniczyła w wojewódzkim **Projekcie „HIV/AIDS – Chcę wiedzieć więcej”**, którego celem było: podniesienie poziomu wiedzy młodzieży na temat profilaktyki

zakażeń wirusem HIV i choroby AIDS, w tym dróg zakażenia oraz kształtowanie postaw odpowiedzialności za własne zdrowie i życie oraz postawy tolerancji wobec zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS. Działaniem objęto 21 placówek, w tym 1 388 uczniów.

- ✓ dnia 05.12.2019r. w Zespole Szkół Mechaniczno – Elektrycznych w Żywcu odbył się konkurs wiedzy ph.: „HIV/AIDS – chcę wiedzieć więcej!”, zorganizowany w ramach projektu wojewódzkiego „HIV/AIDS – wiem, nie boję się, toleruję!”. Uczniowie mieli możliwość sprawdzenia swojej wiedzy rozwiązując test opracowany przez przedstawiciela Oświaty Zdrowotnej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu. W skład Komisji Konkursowej weszli: przedstawiciele Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Żywcu oraz pani Anna Sawicka – nauczyciel biologii w Zespole Szkół Mechaniczno –Elektrycznych w Żywcu. Podczas weryfikacji testów wyłoniono trzy zwycięskie prace. Po ogłoszeniu wyników laureatom konkursu wręczono dyplomy oraz nagrody rzeczowe.

W konkursie wzięło udział 16 uczniów.

- ✓ w dniu 11.12.2019r. zorganizowano dla młodzieży szkół średnich powiatu żywieckiego lekcję profilaktyki w kinie "Janosik", podczas której poruszono m.in. temat profilaktyki HIV/AIDS. Podczas akcji prowadzono również dystrybucję materiałów edukacyjnych. Pracownicy Sekcji OZ PSSE w Żywcu zorganizowali 5 punktów informacyjno-edukacyjnych, przy których prowadzono rozmowy indywidualne oraz dystrybuowano materiały edukacyjne dotyczące profilaktyki HIV i AIDS.

2) „Podstępne WZW”

Celem działań jest: upowszechnienie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z zakażeń wirusem HBV, HCV oraz sposobów zapobiegania.

Adresatami programu byli uczniowie szkół ponadgimnazjalnych.

Działaniem objęto 1 097 uczniów i 736 rodziców w 18 szkołach ponadgimnazjalnych na terenie powiatu.

Program realizowano zgodnie z sugestiami pozyskanymi na szkoleniach prowadzonych przez Przedstawicieli Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach oraz zawartymi w poradnikach dla koordynatorów szkolnych. Dzięki materiałom dydaktycznym celowanym

do programu, przekazano uczniom rzetelną wiedzę. Program bardzo dobrze odbierany jest przez młodzież, wielu uczniów nie było świadomych zagrożeń jakie niosą zakażenia HAV, HBV, HCV. Aktywnie uczestnicząc w zajęciach nabyli wiedzę jak chronić się przed zakażeniami, poznali podstawowe zasady profilaktyki. W wielu szkołach program został rozszerzony o dodatkowe działania: wykonywanie prac plastycznych, plakatów przez młodzież, tworzenie gazetek, film DVD „Choroby przenoszone drogą płciową”, wystawa prac. Uczniowie w dwóch wytypowanych szkołach wypełniali ankiety przed programem i po jego zakończeniu celem sprawdzenia wiedzy na temat WZW A, WZW B i WZW C.

3) Zaszczep w sobie chęć szczepienia

Kampania Społeczna „Zaszczep w sobie chęć szczepienia” realizowana w ramach projektu Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Zdrowe dziecko - Zdrowy dorosły - zdrowa rodzina”.

Celem interwencji było podniesie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, wzrost świadomości dotyczących korzyści wynikających ze szczepień ochronnych. Grupą docelową był ogół społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem: rodziców dzieci 0-3 lat oraz dzieci przedszkolnych, studentów uczelni wyższych, osób starszych, osób podróżujących. Działaniami na terenie powiatu żywieckiego objęto 1 964 osoby.

Zadania realizowano poprzez organizację:

- warsztatów edukacyjnych – (6 spotkań) dotyczących z promocją szczepień ochronnych w czasie których prowadzono pogadanki, podparte prezentacjami, dzieci uczestniczyły również w doświadczeniach obrazujących rozprzestrzenianie się wirusów i bakterii;
- punktów informacyjno – edukacyjnych (10 punktów), przy których prowadzono rozmowy indywidualne, promowano szczepienia ochronne, zajmowano się również dystrybucją materiałów edukacyjnych.

Do najważniejszych działań zaliczyć należy:

- ✓ 3 grudnia 2019r. w Klubie Środowiskowym Śrubka w Żywcu, przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Żywcu przeprowadzili warsztaty edukacyjne pt. "Stop grypie" kierowane do dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Żywcu. Przeprowadzono pogadankę dla uczniów podpartą prezentacją multimedialną dotyczącą profilaktyki grypy i podstawowych zasad higieny w walce z zachorowaniem. Podkreślono znaczenie szczepień ochronnych jako najskuteczniejszego sposobu w walce z zachorowaniem. Podsumowaniem było sprawdzenie wiedzy dzieci, dotyczące podstawowych zasad higieny w profilaktyce chorób zakaźnych. W części praktycznej spotkania ochotnicy uczestniczyli w doświadczeniu, do którego użyto maku, dla zobrazowania sposobu rozprzestrzeniania się wirusów, np. przez uścisk dłoni z osobą chorą. Atrakcją dla dzieci na zakończenie spotkania była praca w grupach, polegająca na stworzeniu wirusa przy pomocy balona i różnorodnych materiałów plastycznych. Dzieci bardzo aktywnie i z dużym zaangażowaniem uczestniczyły w spotkaniu.

PROGRAM PROFILAKTYKI CHORÓB NOWOTWOROWYCH

Jego celem jest: zwiększenie świadomości społeczeństwa odnośnie zagrożeń nowotworami poprzez przekazanie wiedzy nt. zapobieganie chorobom nowotworowym i wczesnego ich wykrywania.

W ramach profilaktyki zrealizowano:

1) Program „Znamie! Znam Je?”.

Działanie skierowano do uczniów szkół średnich powiatu żywieckiego. Zadania realizowało 18 placówek z udziałem 1 881 osób (uczniowie i rodzice). Kampania edukacyjna umożliwiła zapoznanie młodych ludzi z podstawowymi informacjami nt. czerniaka (nowotwór złośliwy skóry), a tym samym stworzyła możliwość budowania odpowiednich zachowań oraz postaw prozdrowotnych wśród młodzieży.

W roku 2019 zorganizowano 3 punkty informacyjne, gdzie odbywały się rozmowy indywidualne oraz dystrybucja materiałów dotyczących nowotworów skóry.

2) Program „Wybierz Życie Pierwszy Krok”.

Celem działań w tym programie jest:

- zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę,
- zwiększenie wiedzy na temat profilaktyki raka szyjki macicy i roli wirusa HPV w jego powstawaniu.

Adresaci programu to uczniowie klas I szkół średnich, ich rodzice oraz kadra pedagogiczna. Zadanie realizowało 15 placówek z udziałem 1 428 osób.

Działania podkreśliły znaczenie profilaktyki w codziennym życiu (ostrzeżenia zdrowotne), zachęcały młodych ludzi do wizyt u lekarza specjalisty, zwracały uwagę na bardzo ważne kwestie związane ze zdrowiem kobiet, młodzież bardzo potrzebuje takiej wiedzy.

W roku 2019 zorganizowano 2 punkty dot. profilaktyki raka szyjki macicy. Podczas akcji prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych, rozmowy indywidualne.

3) Akcja „Badam się mam pewność”

Celem akcji jest zwrócenie uwagi mieszkańcom naszego regionu na to, jak ważna w zapobieganiu chorobom nowotworowym jest profilaktyka oraz regularne badania. Działaniami objęto 813 osób.

Podczas imprezy prozdrowotnej pn. „Czas na zdrowie” udzielano porad na temat profilaktyki chorób nowotworowych, zachęcano do badań profilaktycznych, m.in. cytologii oraz mammografii. Zwracano uwagę na samobadanie piersi, przeprowadzano dystrybucję materiałów edukacyjnych.

„PROFILAKTYCZNE PROGRAMY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIU OD ALKOHOLU, TYTONIU I INNYCH ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH”

1) Program „Smak życia, czyli debata o dopalaczach

Program edukacyjny „Smak życia czyli debata o dopalaczach” mający na celu dostarczenie młodemu ludziom podstawowych informacji na temat „dopalaczy” i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami. W roku 2019 programem objęto 1 631 osoby w 21 szkołach. Uczniowie chętnie uczestniczyli w działaniach biorąc udział w spotkaniach edukacyjnych, konkursach, nabyli też wiedzę z zakresu zagrożeń jakie niosą narkotyki i inne środki psychoaktywne.

Cele szczegółowe programu to:

- profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży;
- zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z korzystania z dopalaczy.

W roku szkolnym 2018/2019 przeprowadzono 2 warsztaty kierowane do dzieci ze szkół podstawowych, dotyczące dopalaczy. W czasie ich trwania wyświetlane były spoty edukacyjne, prezentacje, przeprowadzano pogadanki oraz ćwiczenia w alko- i narkogoglach.

- W dniu 04.06.2019r. przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu we współpracy z Komendą Powiatową Policji w Żywcu zorganizowali spotkanie edukacyjne skierowane do uczniów klas 7 i 8 Szkoły Podstawowej Nr 5 w Żywcu. Celem spotkania było uświadomienie młodzieży zagrożeń wynikających z zażywania „dopalaczy” i innych środków psychoaktywnych. Przedstawiciel Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia wygłosił prelekcję podpartą stworzoną na ten cel prezentacją multimedialną nt. uzależnień od substancji psychoaktywnych, natomiast przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Żywcu wyjaśnił aspekty prawne i konsekwencje jakie mogą spotkać nieletnich w związku z posiadaniem i zażywaniem tych niebezpiecznych substancji. Podczas spotkania młodzież obejrzała dodatkowo kilka spotów filmowych dotyczących w/w tematów, między innymi przedstawiono spot, który powstał specjalnie na cele kampanii Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji pt. „Narkotyki i dopalacze zabijają”, której hasło brzmi: „Szkoła Ciebie na takie patoklimaty”.

2) Program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

VI już edycja programu kierowana była do uczniów szkół średnich. Jego celem jest: ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym (15 – 49 lat). W programie wzięło udział 1 635 osób (uczniowie i rodzice) z 23 placówek.

W roku szkolnym 2018/2019 zorganizowano 4 warsztaty edukacyjne dla młodzieży związane z profilaktyką uzależnień. W czasie warsztatów odbywały się prezentacje połączone z pogadankami, a także ćwiczenia w alko- i narkogoglach, organizowano także pikiety antyuzywkowe z plakatów stworzonych przez młodzież. W w/w działaniach tych PSSE

w Żywcu współpracowała z funkcjonariuszami Komendy Powiatowej Policji w Żywcu oraz lek. med. Januszem Wyrwalskim NZOZ „SPIRO” w Żywcu.

W roku szkolnym 2018/2019 miały miejsce dwa Konkursy, dotyczące tematu uzależnień. Pierwszy Konkurs to etap powiatowy Konkursu "Szkoła wolna od używek" - na najlepszy film krótkometrażowy, a drugi Konkurs dotyczył stworzenia najlepszego plakatu promującego życie bez nałogów zorganizowany w ZSAiO w Żywcu.

W dniu 31.05.2019r. na terenie Starego Zamku w Żywcu pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Żywcu zorganizowali akcję profilaktyczną w ramach obchodów „Światowego Dnia bez Tytoniu”. Do współpracy w tym dniu zaproszono Pana doktora Janusza Wyrwalskiego, który przeprowadził dla uczestników wydarzenia bezpłatne badania spirometryczne. Dodatkowo chętne osoby miały możliwość dokonania pomiaru tlenu węgla w wydychanym powietrzu. Dużym zainteresowaniem cieszyły się też ćwiczenia profilaktyczne z użyciem alko- i narkogogli, które imitują stan umysłu osoby będącej pod wpływem alkoholu czy środków psychoaktywnych. Podczas spotkania prowadzono także dystrybucję materiałów edukacyjnych.

3) Kampania społeczna pt. „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”

Działaniem w 2019 roku objęto 893 osoby poprzez organizację:

- punktów informacyjno – edukacyjnych (4 punkty), gdzie udzielano porad i konsultacji dotyczącej profilaktyki uzależnień, szczególnie u kobiet w ciąży. Przeprowadzono testy w alko-, narkogoglach, oraz badano zawartość CO w wydychanym powietrzu;
- dystrybucję materiałów;

- imprezy prozdrowotne m.in. zorganizowaną w dniu 01.06.2019r. z okazji Dnia Dziecka w Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Medyk” ph. „Zdrowie w prezencie”.

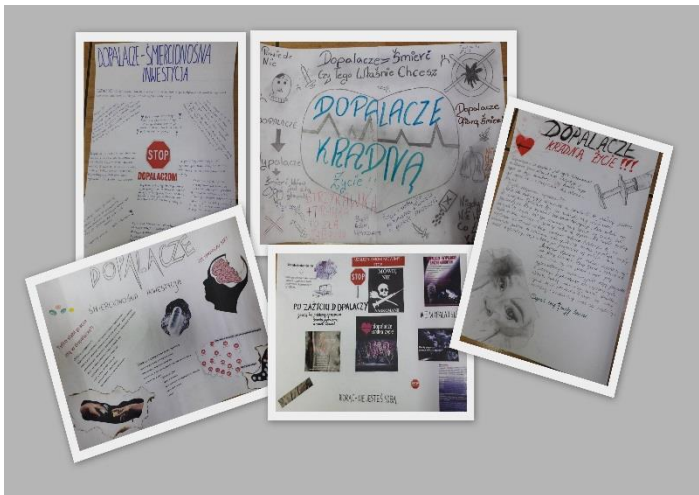

4) Dopalacze, wypalacze – groźne narkotyki.

W związku z licznymi przypadkami zatruc substancjami psychoaktywnymi oferowanymi jako tzw. dopalacze/środki zastępcze/nowe narkotyki na terenie powiatu żywieckiego zastała podjęta kampania edukacyjna kierowana do ogółu społeczeństwa. W realizacji zadań podjęto współpracę ze Starostwem Powiatowym, samorządami lokalnymi, dyrekcjami placówek nauczania, wieloma organizacjami społecznymi, a także Komendą Powiatową Policji w Żywcu. Działaniami objęto 3 813 osób. W ramach przedmiotowej kampanii zorganizowano:

- 11 warsztatów edukacyjnych, na które składały się prelekcje prowadzone zarówno przez lekarza, pracowników Sekcji OZ PSSE w Żywcu jak i przedstawicieli KPP w Żywcu;
- 17 Punktów Profilaktyki Uzależnień związanych z zagrożeniami dot. środków psychoaktywnych. Podczas spotkań wykonywano testy w alko- i narkogoglach, prowadzono rozmowy indywidualne i dystrybucję materiałów edukacyjnych;
- 2 międzyszkolne konkursy plastyczne dot. profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych dla uczniów szkół średnich.

PROFILAKTYKA WIEDZY O ANTYBIOTYKACH.

1) Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W ramach akcji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach” zorganizowano 3 spotkania dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 3 w Żywcu, dla Szkoły Podstawowej nr 9 w Żywcu oraz dla uczestników warsztatów edukacyjnych w klubie środowiskowym MCK „Śrubka”. Podczas spotkań prowadzono pogadanki dot. antybiotyków, uwrażliwiano dzieci na rozsądne ich stosowanie. Opracowano prezentację multimedialną. Prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych.

INNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna uczestniczyła również wielu różnych programach i kampaniach społecznych np.:

- Światowy Dzień Zdrowia (działaniem objęto 249 osób), który corocznie przypada 7 kwietnia,
- akcjach informacyjnych dot. wypoczynku zimowego i letniego:
  - ✓ „Bezpieczne ferie” (1224 osób),
  - ✓ „Bezpieczne wakacje” (2874 osób)
  - ✓ „Brązowo, ale czy zdrowo?” (2865 osób).

Z okazji **Światowego Dnia Zdrowia** zorganizowano warsztaty edukacyjne w 2 szkołach średnich. W dniu 10.04.2019r. w Zespole Szkół Agrotechnicznych i Ogólnokształcących w Żywcu odbyły się warsztaty edukacyjne ph. „Oswoić stres”. Pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Żywcu zaprosili do współpracy lek. med. Janusza Wyrwalskiego, który wygłosił wykład podparty prezentacją multimedialną na temat stresu. Podczas wykładu uczniowie mogli dowiedzieć się o mechanizmach powstawania stresu, reakcji organizmu w sytuacji stresowej oraz skutecznych sposobach na jego zredukowanie. Podkreślił również znaczenie odpowiedniej diety i odpoczynku w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu. Podczas prezentacji dr J. Wyrwalski zaznaczył również, że tendencje do uzależnień mają często osoby, które nie radzą sobie z czynnikami stresogennymi. Po wykładzie miała miejsce część praktyczna warsztatów - chińska gimnastyka lecznicza QI Gong, polegająca na wyciszaniu organizmu, przywróceniu harmonii i gromadzeniu energii.

W ramach Akcji „**Bezpieczne ferie**” w okresie wycieczki zimowej dzieci i młodzieży w roku 2019 zorganizowano 3 spotkania edukacyjne dla dzieci przebywających na półkoloniach zimowych. Prowadzono pogadanki dot. bezpieczeństwa podczas wycieczki zimowej. Opracowano prezentację multimedialną, gry edukacyjne, stacje zadaniowe, prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych.

- w dniu 14.02.2019r. zorganizowano punkt informacyjno-edukacyjny dot. bezpiecznych zachowań w trakcie ferii zimowych, wykonywano testy w alko i narkogoglach, prowadzono rozmowy indywidualne i dystrybucję materiałów edukacyjnych;
- w dniu 18.02.2019r. w Miejskim Centrum Kultury w Żywcu przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu zorganizowali dla uczestników „Półkolonii na wesoło” warsztaty edukacyjne dot. bezpieczeństwa w trakcie ferii zimowych. Odbiorcami działania były dzieci w wieku 6-14 lat. W trakcie spotkania przy pomocy opracowanej przez pracowników OZ prezentacji multimedialnej omówiono zasady bezpiecznych zachowań w trakcie ferii, zwrócono m.in. uwagę na wybór odpowiedniego miejsca do uprawiania sportów zimowych, rozsądek podczas korzystania z Internetu, ostrożność w kontaktach z nieznanymi. Dodatkowo, uwrażliwiono dzieci na konieczność noszenia odblasków, omówiono ryzyko jakie niesie ze sobą przyjmowanie podarunków od nieznanymi, przedstawiono problem dopalaczy. Uczestnikom spotkania przypomniano również o konieczności uporządkowania rzeczy w plecaku szkolnym po ferii, wyborze tylko tych niezbędnych, tak by ruszyć w nowy semestr szkolny z lekkim tornistrem. Po

prezentacji tematów uczestnicy rozwiązywali zagadki, brali udział w grze „Prawda/Fałsz”, która pomogła im usystematyzować wiedzę na temat bezpieczeństwa. Podsumowanie wydarzenia stanowiło testowanie alko- i narkogogli przez starsze dzieci. Na koniec każdy z uczestników otrzymał „Kodeks postępowania w czasie ferii zimowych” wraz z kolorowanką. Dzieci chętnie i aktywnie uczestniczyły w pogadance, odnosząc się często do swoich przeżyć.

Plakaty dot. akcji "Bezpieczne ferie" przekazano odpowiednim instytucjom do wyeksponowania ich na mieście i w pojazdach Komunikacji Miejskiej.

Kampania „Jasne jak słońce”

W okresie wakacji przeprowadzono 2 warsztaty edukacyjne skierowane do dzieci przedszkolnych oraz uczniów szkół podstawowych. Podczas warsztatów zwracano uwagę na

szkodliwość promieniowania UV przeprowadzając grę edukacyjną oraz poruszając ten temat w trakcie pogadanki podpartej prezentacją multimedialną.

Zorganizowano 3 punkty informacyjno - edukacyjne gdzie podkreślano znaczenie ochrony przed promieniami UV. Prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych w tym zakresie.

Działaniami objęto 693 osoby.

Akcja „Bezpieczne wakacje”

Celem akcji jest przede wszystkim zapewnienie dzieciom i młodzieży bezpiecznego wypoczynku letniego. Podczas "Bezpiecznych wakacje 2019" pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Żywcu prowadzili szereg działań edukacyjnych dot. bezpiecznych zachowań podczas wypoczynku letniego.

W okresie letnim w roku 2019 pracownicy OZ PSSE w Żywcu zorganizowali 6 Punktów Informacyjno-Edukacyjnych w ramach akcji "Bezpieczne wakacje". Podczas spotkań z ludźmi udzielano porad dot. szeroko rozumianego bezpieczeństwa podczas wypoczynku letniego.

Dodatkowo dla dzieci przedszkolnych i szkolnych zorganizowano 4 spotkania edukacyjne dot. tematu bezpiecznego spędzania czasu wolnego w trakcie wakacji. Prowadzono różnego typu gry i animacje dla dzieci. Opracowano prezentację multimedialną na potrzeby prelekcji. Działaniami podczas wakacji letnich objęto w sumie 2761 osób.

Akcja „Brazowo, ale czy zdrowo?”

Coraz większym problemem dla zdrowia publicznego staje się nadmierne narażenie na promieniowanie ultrafioletowe, w tym także pochodzące z solariów. W ostatnim półwieczu opaleniznie nadano znaczenie poszukiwanej wartości, symbolu zdrowia i dostatku. Niestety, promieniowanie słoneczne nie jest obojętne dla skóry człowieka. Solaria emitują promienie UV (głównie UVA, w mniejszym stopniu również UVB). Promieniowanie to powoduje wytwarzanie melaniny w skórze i powstawanie opalenizny. Przedawkowanie promieni ultrafioletowych w przypadku dzieci i młodzieży może prowadzić do trwałych szkód przesuniętych w czasie. Większość młodych ludzi nie uważa poparzeń słonecznych za coś niebezpiecznego! Bagatelizowanie tego zjawiska wynika z ogólnego braku świadomości jak i wiedzy na temat procesów zachodzących w skórze podczas opalania!

Podczas okresu letniego w roku 2019 PSSE w Żywcu zorganizowała 7 Punktów Informacyjno-Edukacyjnych. Podczas spotkań prowadzono rozmowy dot. bezpiecznego opalania, dystrybuowano materiały edukacyjne.

Dodatkowo zorganizowano dla dzieci przedszkolnych i szkolnych 3 spotkania edukacyjne dot. tematu bezpiecznego opalania i nie narażania skóry na niebezpieczne promienie UV. Opracowano prezentację multimedialną na potrzeby prelekcji. Działaniami objęto 2732 osoby.

Kampania edukacyjna „Lekki tornister”

Celem akcji jest Rozpowszechnianie informacji na temat profilaktyki wad postawy ze zwróceniem szczególnej uwagi na niezmienny się problem przeciążonych plecaków uczniów. Odbiorcami działań są nauczyciele, rodzice i dzieci objęte edukacją wczesnoszkolną. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żywcu podjęła w roku szkolnym 2018/2019 szereg działań w ramach kampanii.

W roku kalendarzowym 2019 przeprowadzono 7 pogadanek skierowanych do uczniów szkół podstawowych dot. przeciążonych tornistrów oraz 4 Punkty Promocji Zdrowia. Podczas spotkań prowadzono rozmowy dot. problemu przeciążonych tornistrów, prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych.

W trakcie roku 2019 dokonano pomiaru wagi tornistrów szkolnych w 18 placówkach oświatowych. Podczas spotkań z dziećmi prowadzono dodatkowo dystrybucję materiałów edukacyjnych. Działaniami edukacyjnymi objęto w sumie 3236 osób.

Profilaktyka zatruc grzybami

Podczas imprezy prozdrowotnej „Czas na zdrowie!” zorganizowano stoisko Grzyboznawcy wraz z wystawą grzybów jadalnych i trujących. Na stoisku można było uzyskać fachową pomoc z zakresu grzyboznawstwa.

Prowadzimy także stronę naszej Stacji na portalu społecznościowym Facebook, na którym zamieszczamy na bieżąco fotorelacje z naszych działań oświatowych. Comiesięczne informacje dotyczące naszej działalności wysyłane są również do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Katowicach, gdzie zamieszczane są na stronach Newslettera. Większość działań oświatowych na nadzorowanym terenie prowadzonych było w oparciu o współpracę z instytucjami i organizacjami społecznymi.